

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÇİN ŞİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİNDEKİ
DOĞAL VE KÜLTÜREL ZENGİNLİKLERİN TURİZM
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AISHAN ZULİPIYAMU

Enstitü Anabilim Dalı : Turizm İşletmeciliği

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Said KINGİR

OCAK 2016

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

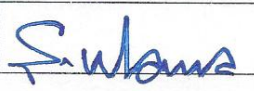
**ÇİN ŞİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİNDEKİ
DOĞAL VE KÜLTÜREL ZENGİNLİKLERİN TURİZM
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AISHAN ZULİPIYAMU

Enstitü Anabilim Dalı : Turizm İşletmeciliği

“Bu tez 22.01/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Said KIRGIR	Başarılı	
Yrd. Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ	Başarılı	
Yrd. Doç. Dr. Feri ULAMA	Başarılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Aishan ZULIPIYAMU

22.01.2016

ÖNSÖZ

Turizm, bireylerin dinlenmesi, eğlenmesi, meraklarını giderebilmesi, tanınması ve yeni bir vizyon oluşması için yapılan gezi etkinliklerdir. Bu gezi etkinlikleri esnasında kişiler bir bölge ya da bir ülkeyi ziyaret ederken o bölgenin ekonomik kalkınmasını sağlar. Kişiler bu etkinlik ile kültürel açıdan gelişir ve yeniliklere açık olur. Ülkeler bu kapsamda bireylerin ihtiyaçlarını nasıl daha iyi karşılayabileceklerine dair planlar ve projelere oluşturmaya çalışırlar ve bu sayede gelişim ve yenilenme sürekli hale gelir.

Çin Halk Cumhuriyeti'ni kalabalık bir nüfusa ve geniş bir toprak varlığına sahiptir. Uygur Özerk Bölgesi de Çin Halk Cumhuriyeti'nin eyaletlerinden biridir. Bu bölge tarihi, geçmişi ve kültürü açısından ve bununla beraber teknolojinin ilerlemesiyle çağın gerektirdiği gelişmelerin birleşmesi neticesinde önemli bir turizm alanı haline gelmektedir.

Tezim esasen üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Çin ile ilgili fiziki, ekonomik ve turizm ile ilgili genel bilgilere değinilirken Çin hakkında geçmişten bugüne değin var olan gelişmeler ele alınmıştır. İkinci bölümde Uygur Özerk Bölgesinin ekonomik yaşamı, doğal ve kültürel zenginlikleri ve turizmi hakkında bilgiler verilmiş ve Türkiye turizminden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise Çin Uygur Özerk Bölgesi'nin turizm kalkınma planları ve hedefleri hakkında bilgiler verilmiş, Türkiye'deki yapılan turizm kalkınma planı ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca bu bölümde 100 kişilik bir evreni Uygur Bölgesi'nde belirli bir süre bulunan kişilere sunulan Uygur Özerk Bölgesi'nin yaşadığı turizm ile ilgili sorunlar hakkında görüşler alınmış ve bu görüşler anket çalışmasında değerlendirilmiştir.

Tezimin hazırlanışı ve değerlendirilmesi hususunda yardımlarını esirgemeyen ve tez ile ilgili her türlü sorularımı itina ile cevaplamaya çalışan Prof. Dr. Said KINGIR, Yrd. Doç. Dr. Şevki ULAMA ve Bölüm başkanımız ve Dekanımız Prof. Dr. Mehmet SARIŞIK, Prof. Dr. Orhan BATMAN, Doç. Dr. Oğuz TÜRKEY, Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN ve emeği geçen herkese ve bütün ders hocalarıma yardımlarından dolayı Teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ÇİN HAKKINDA GENEL BİLGİ VE TURİZM GELİŞİMİ.....	6
1.1. Toplumsal Tarih Açısından Çin Halk Cumhuriyeti	6
1.2. Fiziki Yapı.....	10
1.3. Çin'in Ekonomik Yapısı	11
1.4. Çin Turizmine Genel Bakış.....	15
1.5. Tarihi İpek Yolu.....	15
1.6. Çin Turizminin İlk Gelişim Evresi.....	16
1.7. Çin Turizminin Son Dönemdeki Gelişimi	17
BÖLÜM 2: ÇİN UYGUR ÖZERK BÖLGESİNDEKİ DOĞAL VE KÜLTÜREL ZENGİNLİKLER VE TURİZM	19
2.1. Çin Uygur Özerk Bölgesinin Coğrafyası ve Etnik Yapısı	19
2.2. İklimi	21
2.3. Uygur Adı Hakkındaki Görüşler	22
2.4. Uygur Türklerinin Genel Tarihi	23
2.5. Uygur Kültürü	25
2.6. Uygurların Türk Dünyasındaki Yeri	33
2.7.Ekonomik Yapısı.....	33
2.8. Uygur Özerk Bölgesinde Turizm Gelişim Tarihi	34

2.8.1. Turizm Arzı.....	36
2.8.2. Turizm Talebi.....	39
2.8.2. Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Turfan Turizmi Hakkında	40
2.8.2.1. Turfan Karızları (Yer Altı Su Kanalları).....	41
2.8.2.2. Emin Minaresi	43
2.8.2.3. Alev Dağı'nın Üzümleri.....	44
2.9. Türkiye'nin Turizmi Hakkında Genel Bilgileri	45
2.9.1. Türk Turizminde Yeni Anlayış	47
2.9.1.1. Yat ve Deniz Turizmi.....	48
2.9.1.2. İnanç Turizmi	51
2.9.1.3. Termal Turizm.....	57
2.9.1.4. Kış Turizmi	58
2.9.1.5. Yayla Turizmi	61
2.9.1.6. Botanik Turizmi	61
2.9.1.7. Spor Turizmi	61
2.10. Uygur Özerk Bölgesi ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Turizm Açısından Genel Bilgiler Hakkında Benzerlik ve Farklılıklar.....	62
BÖLÜM 3: ÇİN'İN VE UYGUR ÖZERK BÖLGESİNİN GELECEKTEKİ TURİZM GELİŞİMİ	65
3.1. Çin'in Gelecek 20 Yıl İçinde Gerçekleştirmeye Planladığı Hedefler Ve Çin Turizminin Geleceği	65
3.1.1. Projeler ve Projelerin Öncelikleri.....	65
3.1.2. Çin Turizmi Hakkında Yapılan Projeler ve Proje Dâhilindeki Hedefler:	70
3.2. Uygur Özerk Bölgesi Turizm'inin Gelişimi İle İlgili Hedefler.....	70
3.2.1. Uygur Özerk Bölgesinin 2020 Yılı Turizm Gelişim Hedefi	72
3.2.2. Turizm Hizmetleri ve Turizm Ağı	75
3.2.3. Şincan Uygur Özerk Bölgesi'nin Turizm Bölgesi Olmaya Yönelik Hedefler.....	75

3.3.Türkiye’de Kalkınma Projeleri ve Turizm Etkinlikleri.....	77
3.3.1. Türkiye’nin Kalkınma Projeleri’nin Turizm Açısından 2023 Yılı Hedefleri	78
3.3.1.1. Projenin Hedefleri ve Hedeflere Yönelik Planlama.....	80
3.3.1.2. Hedeflere Ulaşmada Stratejik Planlama.....	81
3.3.1.3. Strateji ve Değerlendirme.....	81
3.3.2.Turizm Sektörünün Gelişiminde Kültür ve Turizm Bakanlığının Yeni Rolü	81
3.3.2.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı Hedefleri	82
3.3.3. Turizm Gelişim Bölgelerinde Turizm Çeşitliliği ve Entegrasyonu	88
3.3.4. Turizm Gelişim Bölgelerinde İdari Yapılanma.....	88
3.3.5. Turizm Gelişim Koridorları	89
3.3.5.1. Strateji	89
3.3.5.2. Hedefler ve Hedeflere Yönelik Uygulamalar.....	89
3.4. Kalkınma Planları Neyi Hedefliyor ve İki Bölge Kalkınma Planları Aralarında Farklılıklar.....	94
BÖLÜM 4: ÇİN ŞİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ TURİZM SORUNLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	100
4.1. Araştırmanın Yöntemi.....	101
4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	101
4.3. Veri Toplama Aracı.....	102
4.4.Evren ve Örneklem	102
4.5. Verileri Toplama Süreci.....	104
4.6. Verilerin Analizi.....	104
4.7. Bulgular ve Yorum.....	104
4.8. Anketin İncelenmesi ve Değerlendirme.....	112
SONUÇ.....	114
KAYNAKÇA.....	118

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Sincan Uygur Özerk Bölgesinin 2020 Turizm Hedefleri.....	74
Tablo 2: 2020 Yılı Toplam Geceleme Tahminleri	88
Tablo 3: Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı	103
Tablo 4: Araştırma grubundaki kişilerin yaşlara göre dağılımı	103
Tablo 5: Araştırma grubundaki kişilerin medeni durumlarına göre dağılımı	103
Tablo 6: Araştırma grubundaki kişilerin eğitim durumlarına göre dağılımı.....	104
Tablo 7: Şincan turizm sektöründeki en sorunlu gördüğünüz alanı lütfen belirtiniz...	105
Tablo 8: Şincan turizminde dış tanıtıma yönelik uygulanması gereken yöntemler	105
Tablo 9: Şincan turizminin “marka ve imaj” konusunda yaşadığı sorunlar.....	106
Tablo 10: Ülkemizdeki (Şincan Özerk Cumhuriyeti)turizm işletmeleri teknolojik olarak düzeyi	106
Tablo 11: Turizm yatırımları için devletin sağladığı teşvikler.....	107
Tablo 12: Turizm sektöründe iş etiği konusunda en çok sorun yaşanan alt sektör/sektörler.....	107
Tablo 13: Turizm sektöründe en çok yaşanan iş etiğine aykırı davranışlar	108
Tablo 14: Turizm işletmelerinin en çok yaşadığı sorunlar.....	109
Tablo 15: Şincan’daki yerel halkın turizm faaliyetlerine katılamaması	109
Tablo 16: Turizm sektöründe nitelikli personel istihdamı hakkında.....	110
Tablo 17: Sincan turizmini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen çevre sorunları...	111
Tablo 18: Şincan turizm sektöründe öncelikli geliştirilmesi gereken alanlar	111
Tablo 19: Aşağıdaki belirtilen olağanüstü durumların turizme etkisi.....	112

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Çin Bayrak ve Arması	6
Şekil 2:Çin Haritası	7
Şekil 3: Şincan Uygur Özerk Bölgesi Haritası	19
Şekil 4: Uygurların Soyağacı.....	25
Şekil 5: İpek Yolu.....	35
Şekil 6: Yer altı Su Kanalları.....	41
Şekil 7:Karez Projesi Şeması.....	43
Şekil 8: Emin Camisi ve Minaresi	44
Şekil 9: Üzüm Vadisinde Bir Üzüm Bağı.....	45
Şekil 10: Göller Bölgesi	85
Şekil 11: Hitit Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi.....	86
Şekil 12: Urartu Turizm Bölgesi	86
Şekil 13: GAP Kültür Bölgesi	87
Şekil 14: Marmara Zeytin Koridoru	89
Şekil 15: İnanç Turizmi Kapsamında Olan İller.....	91
Şekil 16: İpek Yolu Turizm Koridoru	91
Şekil 17: Batı Karadeniz Kıyı Koridoru	92
Şekil 18: Yayla Koridoru.....	93
Şekil 19: Trakya Kültür Koridoru	94

Tezin Başlığı: Çin Şıncan Uygur Özerk Bölgesindeki Doğal Ve Kültürel Zenginliklerin Turizm Açısından İncelenmesi

Tezin Yazarı: Aishan ZULIPIYAMU **Danışman:** Prof. Dr. Said KINGIR

Kabul Tarihi: 22.01.2016

Sayfa Sayısı: vii (önkısım) + 125 (tez)

Anabilimdalı: Turizm İşletmeciliği **Bilimdalı:**

Bu çalışma üç ayrı temel bölümden oluşmaktadır. Bütün konuları ele alırken, imkânlarım ölçüsünde basit, anlaşılır ve özlü olma prensibine riayet etmeye çalıştım. Genel itibariyle çalışılan bölgenin yapısıyla ilgili örnek olabilecek yerler tanıtılmış ve bölge hakkında güncel bilgiler sunulmuştur.

Tezin birinci bölümünde Çin'in jeo-fiziki yapısı, ekonomisi ve turizm tarihi ve gelişimi hakkında bilgiler verilmiştir. Çin ile ilgili genel bilgiler ışığında son verilerden yararlanılarak son durumu hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

İkinci bölümde Uygur Özerk Bölgesinin ekonomisi, yaşamı, doğal, kültürel zenginlikleri ve turizmi, Türkiye'nin turizm zenginlikleri ve turizmin son hali incelenmiştir. Bu bölümde ayrıca verilerin güncelliğine dikkat edilerek bu iki bölgenin genel yapısının ve özelliklerinin sunulmasına dikkat edilmiştir.

Son bölümde ise Çin'in ve Uygur Özerk bölgesinin gelecekteki turizm hedefleri ve Uygur Bölgesi ile Türkiye arasındaki turizm etkinlikleri incelenerek ikisi arasındaki ilişki ve farklılıklar ortaya konulmuştur ve 100 kişilik anket çalışması ile Uygur Özerk Bölgesi'nin turizmle ilgili sorunları ve çözüm önerileri incelenmiştir. Bu bölümün genel yapısı itibariyle tezin amacı sunulmuş ve Uygur Özerk bölgesinin turizm durumu konusunda gerçekten neler yapılması gerektiği hususunda görüşlere başvurulmuştur. Ayrıca uygulanan kalkınma planlarından yararlanılarak bölgenin bu hususta neler yaptığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. 2000'li yıllarda hızlı bir demokratikleşme ve reform sürecine girmesini sağlamıştır. Bu açıdan baktığımızda Türkiye'nin demokratikleşmesi konusunda AB'nin üyelik perspektifi çerçevesinde demokrasi teşviki politikasının ne kadar önemli olduğunu görüyoruz. Bu tezde Helsinki zirvesi kararı öncesi ve sonrası dönemden seçilen üç örnek ile AB'nin Türkiye'ye karşı demokrasi teşviki politikasının tutarlılığı ölçülmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uygur Özerk Bölgesi Doğal Zenginlikler, Turizm Hedefler Kalkınma Planları

Title of the Thesis: Analyzing the Natural and Cultural Resources of Xinjiang Uyghur Autonomous Region in Respect to Tourism

Author: Aishan ZULIPIYAMU **Supervisor:** Prof. Said KINGIR

Date: 22.01.2016

Nu.of pages: vii(pretext)+125(mainbody)

Department: Tourism Management

This research consists of three main parts. When dealing with all of the topics, I tried to be simple, clear, and concise as much as I could within the bounds of possibility. In general, places that can be shown as a sample within the area are presented and up-to-date information is offered.

On the first part of the thesis, information about the geo-physical form, the economy, the development and the history of tourism in China is presented. Benefiting from the recent general data about China, a statement has been made about the current status of the country.

On the second part, the economy, the life style, natural and cultural resources of the Xinjiang Uyghur Autonomous Region and richness of tourism in Turkey, current status of tourism in Turkey is examined. Also, the general structures and the specifications of these two regions are presented taking into consideration the up-to-date data.

On the last part, the aims of China and the Uyghur Autonomous Region about tourism and the tourism events between Turkey and the Uyghur Autonomous Region are examined and the correlation and contrast between the two regions are presented and with the use of a survey conducted with 100 people, the problems and solutions offers are analyzed. On this part of the thesis, the aim of this thesis is given and thoughts on the status of the tourism in the Uyghur Autonomous Region are presented. Moreover, making use of the development plans, the things that are done in the region on this matter were also tried to be uncovered. In the 2000s, the region entered the process of democratization and reform. In this regard, with the perspective of trying to be a member of the European Union, one can infer that the democracy incentive policy is clearly important. In this thesis, with the three examples gathered from the periods before and after the Helsinki summit, consistency of the democracy incentive policy that the EU applies to Turkey was analyzed.

Keywords: Xinjiang Uyghur Autonomous Region, Natural Resources, Aims of the Tourism, Development Plan.

GİRİŞ

Günümüzde insanların kara, deniz ve hava yolları vasıtasıyla ilişki kurmaları daha da kolaylaşmıştır. Bu devletin köklü medeniyet mirası, barındığı 56 ayrı milletin kendilerine özgü gelenekleri, çeşitli törenleri, bayramları, tarihi şehirleri, yüksek dağları, uçsuz bucaksız çölleri ve gelişmiş medeniyetleri, yerli ve yabancı turistleri kendine çekmektedir. Diğer tarafta Çin ekonomisinin sistematik olarak gelişme neticesinde turizme tahsis edilecek yatırımların miktarı artmaktadır. Bu şekilde turistler için yeni imkânların sağlanması da gündeme gelmiştir. İmkânların sağlanması ışığında turizmi her gün daha ileriye getirerek güncellemek ve teknolojinin bütün var olan imkânlarını kullanarak en üst seviyeye çıkarmaktır. Bu sayede ülke ekonomisi daha ileriye gidecek ve yapılan reklamlar sayesinde ülke ismi bir marka haline gelecektir.

Çin, dünyadaki en kalabalık nüfusa sahip bir ülke olmanın yanında, yüzölçümünün de geniş olmasıyla geniş bir yurt içi turizm potansiyeline sahip bir ülkedir. Bundan dolayı yurt içi turizmin devletin büyümesindeki katkısı da çok büyük olmaktadır. Bu kapsamda incelendiğinde Çin Halk Cumhuriyeti çok geniş bir toprak ve çok kalabalık ve farklı tarzda sosyalleşmelere gebe bir ülkedir. Bu durum en çokda ikili ilişkilerde kültürel aktarım hususunda kişilerin etkileşmesine sebep olmaktadır. İşte bu durum da her geçen gün gelişen ve yenilenen toplum yapısı açısından önem teşkil etmektedir. Çünkü sürekli sanal ya da yüz yüze yapılan etkileşimler kişiler arasında hem bilgi aktarımına hem de kişisel etkileşime sebep olmaktadır. Bu durum turizm konusunda kendini geliştiren bu büyük ve kalabalık olan ülkede çok büyük ve farklı toplumların yaşadığı Çin’de gerçekten de belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır(China Statistic Press,2014).

Eski çağlardaki ünlü Çin tarihçilerinin, özellikle Sima Çien ve Ben Go gibi tarih yazarlarının, bırakmış oldukları tarihi eserlerde komşu memleketlerle karşılıklı gidip gelmeler, ticari ilişkiler ve hudutlarda düzenlenen panayırarla ilgili bilgilere sıkça rastlamaktayız. Daha açık söyleyecek olursak Çin’in “24 Tarih” isimli büyük kitabındaki “Cihan Seyahati”, “Karşılıklı Gidiş Geliş” adlı belgeler çok dikkat çekicidir. Bunların dışında, arkeolojik araştırmalar arasında elde edilen her bölge ve her millete ait maddi bulgular Çin’deki turizm faaliyetlerinin çok eskilere dayandığını gösterir. Maalesef, karşılıklı gidiş gelişler yaygın olmasına rağmen, sadece geçmiş dönemlerde değil, daha yakın dönemlerde bile Çin halkındaki turizm anlayışı ve zihniyeti yetersiz olmuştur. Bununla birlikte turizm kavramı bile şekillenmiş değildir. Diğer bir ifadeyle,

ancak dış dünyaya açılmaya başladığı yıllarda, yani Çin'in kuruluşundan 1978 yıllara kadar devam eden içe kapanma politikasına son verildikten sonra, turizm ve turist kavramları ancak yabancıların tesiriyle zihinlerde oluşmaya başlamıştır. Şüphesiz ki, geçmişteki gidiş ve gelişler hiç kesilmemiş olsa da, bununla günümüzdeki turizm arasındaki farkı görmek gerekmektedir. Turizm bir çeşit kültür faaliyeti olmakla birlikte, gelişme ve kalkınmanın bir nevi ürünüdür (Andre, 2001, s.180-182).

Çin son zamanlarda gerçekten ilerlemenin eşiği olan güçlü bir altyapıya sahip önemli ülkelerin başında gelmektedir. Görüleceği üzere Çin'deki iç ve dış turizm her geçen gün büyük bir gelişme göstermektedir. Bu gelişme ülkenin dünya devletleri önündeki vizyonunu da etkilemekte, onu turizmde etkili başarılı ülkeler arasında dâhil etmektedir. Bahsedilen husus aslında marka ülke haline getirilen ülkenin sürekli bir ilgi odağı olacağı bu sayede ismi her kulvarda ileri gitmiş olacaktır. Örneğin; Bir spor etkinliği ya da konser etkinliği rahatlıkla bu bölgede yapılacak ve bu sayede hem ekonomik hem de prestij açısından üst kademelere çıkılacaktır(Travel and Tourism,2015).

Çin' in gelişmekte olan turizm işlerini anlayabilmek için öncelikle Çin hakkında kısaca bilgi edinmeye ihtiyaç vardır. Çin uluslararası turizme aktif başlamasının üzerinden 3,5 yıllık bir süreç geçmiştir. Bu Çin'in eski tarihine nazaran oldukça kısa bir süre olsa da turizm faaliyetlerinin çok hızlı bir şekilde ilerlemekte olduğunu görmemek mümkün değildir.Hiç şüphesiz ki, Çin'in devlet yapısı hakkında az çok bilgi edinmek çok önemlidir. Bunun yanında yurt dışından Çin'e gelecek olan turistlerin ve Çin turizmine yatırım yapanların, bu devletle bir ön tanışması, onun devlet yapısını kavraması çok önemlidir. Bu çerçevede çalışmanın birinci bölümünde Çin hakkında genel bilgi verilmiş, Çin'de turizm tarihi ve gelişimi ortaya konulmuştur (China National Tourist Office,2015).

Birinci bölümde yukarıda açıklanan kısım ve yanında bu ülkenin özelliklerinin genel yapısı açıklanmıştır. Genel yapı hususunda hem Çin'in yaşam tarzı hem de var olduğu ciddi birikimlerin ortaya çıkarılmasına dikkat edilmiştir. Çünkü bu ülke gerçekten çok geniş bir toprağa ve çok kalabalık bir nüfusa sahiptir. Doğusu ve batısı, güneyi ve kuzeyi arasında çok geniş bir yapıya sahip olan bu ülkenin çok geniş ve zengin bir kültürel yapısı ve turizme dönük arazisi ve yapıları mevcuttur. Birinci bölümde bunlardan bahsedilmişve bölüm genelinde Çin hakkında bilinmesi gereken genel kültür bilgilerine yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise, Çin'in bir eyaleti olan Şıncan Uygur Özerk Bölgesinin sosyal, medeniyet ve ekonomik durumu ortaya konmuş, sözkonusu bölgede turizm incelenmiştir. Bu bölgedeki kalkınma planları incelenmiş ve Türkiye'de kullanılan kalkınma planıyla karşılaştırılıp aralarında ne gibi bir ilişki olduğu araştırılmıştır.

Ekonomilerde yatırımların belli merkezlerde yoğunlaşması bu bölgeleri metropoliten bölge haline getirmiş ve bölgeler arası dengesizliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dünya'nın gelişmiş veya gelişmekte olan birçok ülkesinde olduğu gibi Çin Halk Cumhuriyeti, Şıncan Eyaleti'nde de bölgeler arası ekonomi dengesizlikleri yaşanmaktadır. Şıncan Eyaleti'nde bölgeler arası ekonomik dengesizliklerin meydana gelmesi bu durumun giderilmesi ve aradaki düzensizliğin ve stabil olmayan durumun düzeltilmesi adına bazı politika uygulamalarına yöneltmiştir. Bölgeler arası farklılıkları ortadan kaldırmak için uygulanan bölgesel kalkınma politikaları, geri kalmış bölgelerdeki sosyo-ekonomik dengesizlikleri giderme amacını taşımaktadır(The China Perspective,2015).

Uygur Özerk Bölgesi çok eski bir geçmişe sahip olan geçmişinin verdiği kültürel zenginliklerle beraber, doğal güzellikleriyle insanları cezbeden bir özelliğe sahiptir.Peki, tarih boyunca en büyük medeniyet merkezlerinden birini teşkil eden Çin, Hint, İran, Yunan ve Türk medeniyetleri arasında köprü olma vazifesini görmüş, İpek yolunun odak noktasındaki, doğal ve kültürel zenginliklere sahip olan Çin sınırları içerisinde yer alan Uygur Özerk Bölgesi turizmde nasıl bir önem taşımaktadır? Bu soru bu çalışmanın araştırma problemini oluşturmaktadır.Bu durum bölgenin son yıllarda bir kültür ve turizm başkenti olmasını sağlamakla beraber bir uğrak alanı olması konusunda belli aşamalara gelmesini sağlamıştır. Uygur Özerk Bölgesi kendi özellikleri ve çevresiyle etkileşimi sayesinde hem kendine has bir yapıya sahiptir hem de değişen dünyaya ayak uydurmaktadır. Teknolojinin geliştiği ve sürekli bir gelişim halinde bulunduğu dünyada hem eski mimarinin ve doğal yapının korunabildiği hem de hala eski kültürlerle sadık kalabilen bu bölge ayrıca teknolojiyi de kullanmakta ve yeni nesil gelişmiş araçları hayatına sokmaktadır. Bu iki durumun da görülebildiği bölgenin hem ticari hem de ekonomik açıdan gelişmesi sayesinde turizm zenginlikleri açısından gerekli adımlar atılmakta ve bu sayede birçok farklı turizm alanında etkinlikler yapılabilmektedir (Waley, 1991, s. 155-162).

Uygur Özerk Bölgesi turizmini yukarıda bahsettiğimiz bu durumları kalkınma planlarının yardımıyla gerçekçi hedefler doğrultusunda ileri aşamalara getirebilmekte ve uzun vadede ileriye dönük ciddi adımlar atmaktadır.

Türkiye geçmişi itibariyle Uygur devletiyle soydaş ve hem kültürel hem de tarihi açıdan ortak bir geçmişe sahip olan ülkelerden biridir. Türkiye eski kültür yapısıyla zamanla göçler ve savaşlar yoluyla başka kültürlerin etkileşimi sonucu yeni bir kültür yapısı oluşmuştur. Bu durum hem mimariye hem de yaşam tarzına etki etmiştir. Türkiye'nin bu kendine has durumu turizm açısından da önem teşkil etmektedir. Farklı tarzda yapılar, kendine has giysiler, konuşmalar, şiveler, mimari turistleri bu ülkeye çekmektedir. Ayrıca doğal güzelliklerin de haylice fazla olduğu bu ülkede turizm doğal güzellikleri görmek isteyen turistler sayesinde gelişmekte ve çıta atlamaktadır. Teknolojik altyapı ve yeni mimari yapılar ülkeyi ticaret merkezi konumuna getirmiş ve bu sayede yurt dışından sanayi odaklı ya da ekonomik odaklı turistlerin gelmesi turizmi canlandırmıştır (Türklerin ve Türkiye'nin Tarihi Ansiklopedisi, 1982).

Türkiye kalkınma planları çalışmaları ile planlanan gelişme evrelerini uygun bir şekilde uygulamaya çevirmeye dönük hamlelerde bulunmaktadır. 2023 hedefleri kapsamında ileriye dönük gerçekçi hedefler doğrultusunda ülkenin ekonomik, ticari, turizm, eğitim gibi birçok konuda ileri safhalara ulaşmasını öngörmektedir. Bu sayede ülke imaj ve prestij sahibi olarak marka bir ülke olacak ve ülkenin ekonomik getirileri artarak refah seviyesi üst kademelere ulaşacaktır (The 2023 Targets in the Economy).

Bu iki bölgede gelişmekte olan ve ciddi yatırımlar sayesinde belirlenen hedeflere ulaşarak kalkınması beklenen yerlerdir. Geçmişlerinin ve tarihlerinin ortak olduğu bu iki ülke sürekli gelişim ve olumlu değişimler sayesinde gerçekçi hedeflere ulaşma yolunda hareket etmektedir. Sorunlar ortaya çıkarak kısa bir sürede düzeltilmeye çalışılmakta varsa problemler sürekli bir çözüm yolu aranmaktadır.

Üçüncü bölümde ise Çin' in ve Uygur Özerk bölgesinin gelecekteki turizm hedefleri ortaya konmuştur. Turizmde ulaşmak istenen nihai ve gerçek hedefler doğrultusunda neler yapılabilir hususunda bilgiler verilmiştir. Uygur Özerk Bölgesi'nin bilinmeyen yönlerinin ve unutulmuş özelliklerinin ortaya çıkarılarak zenginlikler hususunda bilinç sahibi olmak ön plana çıkmıştır.

Son bölümde ayrıca anket yöntemi uygulanarak Uygur Özerk Bölgesi'nin turizmi ile ilgili sorunları hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla bu bölgede yaşıyor olan ya da belli bir zaman orada bulunmuş kişilerin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler ışığında

değerlendirmeler yapılarak sorunların nasıl giderilebileceği hususunda incelemelerde bulunulmuştur.

Çalışmada, mümkün mertebe orijinal kaynakların kullanılmasına özen gösterilmiş; önemli ölçüde Çince kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu kaynaklardan edinilen bilgilerin çevirisi de araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Çin ve Şıncan Uygur Özerk Bölgesi hakkında genel bilgiler vererek haklarında bilgi sağlanması, aynı zamanda Çin, Şıncan Uygur Özerk Bölgesi ve Türkiye'nin Turizm olanaklarını belirtilerek, benzerlik ve farklılıklarının ortaya konulması varsa eksikliklerinin giderilmesi ve bu doğrultuda gelecekte turizm faaliyetleri adına neler yapılması gerektiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Önemi

Çin'e özellikle Şıncan Uygur Özerk Bölgesi'ne gelecek olan turistlerin ve tur düzenleyecek olan seyahat acentelerinin Çin ve Şıncan Uygur Özerk Bölgesi hakkında bilgi sahibi olmalarına ve turizm çeşitleri hakkında bilgilendirilmelerine yardımcı olacaktır. Bu açıdan bakıldığında oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca çalışmada kullanılan orijinal kaynakların Türkçe'ye çevrilmesi Türk Literatürüne katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmanın Kapsamı ve Kısıtları

Çalışma Şıncan Uygur Özerk Bölgesinden Türkiye'ye gelen turistlerin evren örnekleme alınmasıyla oluşturulmuştur ve bu açıdan bakıldığında bölge halkını kapsamaktadır. Türk literatüründe bu alanda çok fazla alan araştırılması bulunmamakla birlikte ileride yapılacak olan araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca örneklem geniş tutularak Şıncan Uygur Özerk Bölgesi turizm olanakları yerinde araştırılıp farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmesi farklı bir çalışma konusu olabilir. Gerek zaman gerekse de maddi açıdan çalışmanın kısıtları bulunmaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada veriler, literatüre bağlı kalınarak geliştirilen anket formuyla toplanmıştır. Anket, Şıncan Uygur Özerk Bölgesinde yaşayan ve Türkiye'yi ziyaret eden 18 yaşından büyük turistlere ve toplamda 100 kişiye uygulanmıştır.

BÖLÜM 1: ÇİN HAKKINDA GENEL BİLGİ VE TURİZM GELİŞİMİ

1.1. Toplumsal Tarih Açısından Çin Halk Cumhuriyeti

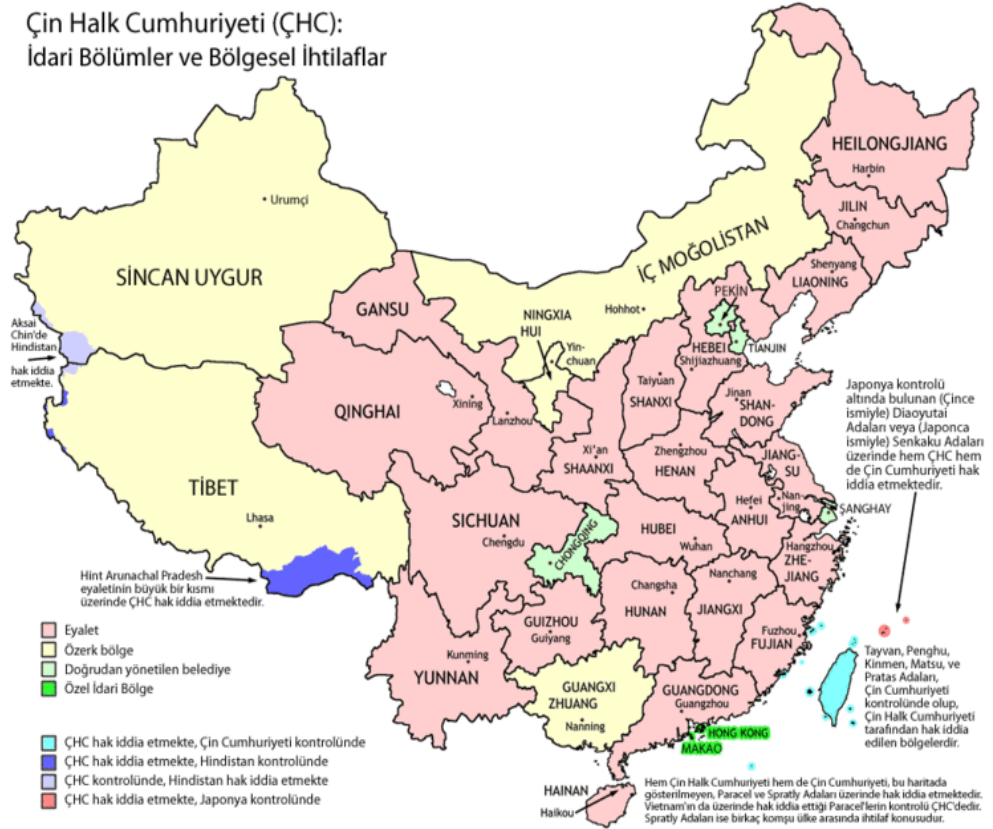
Çin Halk Cumhuriyeti, yüzölçümü itibariyle dünyanın üçüncüsü olan ve nüfus itibariyle en büyük ülkesidir. Çin Halk Cumhuriyeti, Orta Asya'nın doğusuna, Büyük Okyanusun batısındadır. Yüz Ölçüsü 9 milyon 600bin kilometre kare olup Rusya ve Kanada'dan sonra üçüncü büyük ülkedir. Kuzeyden güneye, doğudan batıya kadar olan mesafe 5000 kilometreden fazladır. Güney Doğu Asya'da yer alır ve başkenti Pekin olan ülkenin resmi dili Çince, para birimi ise Yuan'dır. Doğusunda Güney Kore, kuzeydoğusunda ve kuzeybatısında Rusya, kuzeyde Moğolistan, güneybatısında Afganistan ve Pakistan, güneyde Hindistan, Nepal, Butan, Birmanya Laos ve Kuzey Vietnam, doğusunda ise Büyük Okyanus ile çevrilidir.

Şekil 1: Çin Bayrak ve Arması

Kaynak: Mecmûa-yı Tevârih-i Osmânî, ÇİN, <http://ercaninal.blogspot.com.tr/2013/03/cin.html>

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC):
İdari Bölümler ve Bölgesel İhtilaflar

Şekil 2: Çin Haritası

Kaynak: (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eablon:%C3%87HC_eyaletler_harita)

Eski devirlere ait yapılan araştırmalar Çin hakkında devamlı yeni bilgiler vermektedir. Ülkeyi yöneten ilk hanedan olarak Hya ve Şang sülaleleri bilinmektedir. Hya sülalesi hakkında bilinen tek bile hükümdarların isimleridir. Şang sülalesinin, yapılan araştırmalar neticesinde yaklaşık olarak M.Ö. 1450-1050 seneleri arasında Çin ovalarına hâkim oldukları bilinmektedir. M.Ö. 1050-220 yılları arasında değişik çeşitli uygulamalarla Çov Sülalesi yönetmiştir. Şang Sülalesini yıkarak başa geçen Çov Sülalesi, M.Ö. 1050-771 seneleri arasında feodal bir idare kurdular. Ülkede, feodal devletler bağımsız devletler halinde gelişmeye başladı. Bu durum hükümdarın gücünün azalmasına ve feodal devletlerarasında savaşa sebep oldu. Batıdan gelen Türk ve Moğollar, ülkenin büyük bir kısmını fethettiler. Batı milletlerinin eline düşmüş olan topraklarından büyük bir kısmını Çin Beyi Tsin, geri aldı. Böylelikle devleti önemli feodal devletlerden biri oldu (Wilkinson, 2000, s.132).

M.Ö. 770-472 devri: Feodal beylerin kendi aralarında iç savaşlara giriştikleri bir devirdir. Bu savaşlar neticesinde yedi bey kalmış ve bunlar da kral şanını alarak Çov Sülalesinden ayrıldılar. M.Ö. 472-221 iç savaş sonunda M.Ö. 453 senelerinde Tsin'in feodal devleti üç devlete bölündü. M.Ö. 221-206 aralarında Tsin'in Sülalesi memleketi

mutlakiyet ile idare etti. Tekerlek dingillerinin standartlaştırılması ve bazı ölçü birimlerinin kullanılmaya başlaması Çin tarihinin bu safhasına ait önemli hadiselerdir. Kuzeyden gelen saldırılardan (Hun saldırıları) korunmak için Çin Seddinin ilk şekli olan toprak tabyalar yapıldı. Doğu Çin bölgesinde başlayan bir ayaklanma, uzun süren savaflara sebebiyet verdi ve bu savaflar sonunda Han Sülalesi yönetimi ele geçirdi ise de, bir müddet sonra idare değişti. M.Ö. 206 yılında yönetimi, küçük rütbeli bir asker olan Lui Ki ele geçirerek Han Sülalesini (asiller) kurdu. M.S. 168 senesinde meydana gelen bir hükümet darbesi üzerine 220 senesine kadar devam eden iç savaflar devri başladı. Büyük bir halk ayaklanması bastırıldı. Bu iç savaş neticesinde ülke üçe bölündü, kuzeyde Vey (220-264), güneydoğuda Vu (229-280), güneybatı Şu (221-263) imparatorlukları kuruldu. Göçlerin arttığı devirde, Tsin Sülalesinin (265-316) başa geçerek, parçalanan Çin'i birleştirmeleri de ülkeye huzur ve istikrar getirdi. Daha önceleri paralı askerler bu savaflarda (asillerin savaflarında) o derece kuvvetlendiler ki, bunlardan Hyung-nu'lar (Hunlar) 303'te yeni bir devlet (Han) kurdular. Bu sülale Çin İmparatorunu iki defa esir almış ve 317'den başlayarak bütün Kuzey Çin'de hâkimiyet kurmayı başarmıştır. Bunun üzerine Tsin Ailesi kuzeye inerek burada Doğu Tsin Sülalesini (317-419) kurdu (Çığır, 2003, s. 37-40).

Güney Çin'de 580 senesine kadar çeşitli sülalelerin kurduğu muhtelif devletler görülür. Suy Sülalesi (581-618) Çin'i birleştirmeye muvaffak oldu. Bu kısa ömürlü hanedan zamanında Çin, Vietnam'ın kuzey ve güneyini ve Tibet'in kuzeyini ele geçirdi. Çin'in nüfusunu tekrar Orta Asya'da hissettirdi. Bu devrede Kuzey ve Orta Çin Ovasındaki ticari münasebetleri kolaylaştırmak için kanallar açıldı. Ancak bütün bu işlerin yapılması için yabancılardan yardım istenmesi Suy Sülalesinin sonu oldu. T'ang Sülalesi (618-907) işbaşına geldi. Bu hanedan devrinde (664) toprakların yeniden taksimi ve vergilendirilmesi yapılmıştır.

1214 yılında Sarı Nehrin kuzey tarafındaki bölgede hâkimiyeti ele geçirdiler. 1271 tarihinde Kubilay Han, imparatorluğunu ilan etti. Böylece Yüan Hanedanının (1260-1368) ve başşehir Yenching (Pekin)i kurdular. Moğollarla beraber Yüan Hanedanı bütün Çin'i fethederek hâkimiyetleri altına aldılar. Bundan sonra Moğollar Çin kültürünün etkisi altına girerek, din, örf ve adetlerinde, giyim ve kuşamlarında Çin örf ve adetlerini benimsediler (Selden,1979, s.23).

Chu Yüan Chang, Yüan Hanedanı yerine Ming Hanedanını (1368-1644) kurdu. Bu hanedan zamanında Moğollar, Baykal Gölünün kuzey tarafına sürüldü ve imparatorluk

eski kuvvetine kavuştu. Yine bu devirde Avrupalılar Çin'e ulaştılar. Portekizliler ve İspanyollar 16. yüzyılda, Alman ve İngilizler 17. yüzyılda buraya geldiler.

Ming Hanedanından sonra işbaşına geçen Ch'ing Hanedanı (1644-1912) zamanında, Avrupalı tüccarlar, Çin'in önemli kaynaklarını yıllarca batıya aktarıp, bundan istifade ettiler.

Çin, uzun yıllar batıya kapalı kaldı. Çin'in batıya açılması 19. yüzyıl ortalarında başladı. Bu yıllarda Portekiz, İngiltere, Fransa, ABD ile ticari, siyasi münasebetler başladı. Bunlardan İngilizler, Hint pamuklukları ve afyonunu, çay ve ipekle değiştiriyorlardı. Çin üst makamları bu ticareti engellemeye çalıştılar. Bununla ilgili olarak afyon ithalini yasaklayan kararlar aldılar. Bunun üzerine İngilizlerle anlaşmazlıklar çıktı ve savaşlar başladı. Ancak bu savaşlar İngilizlerin galibiyeti ile sona erdi (1842). Yapılan anlaşma sonunda İngilizler daha geniş haklara sahip oldular. Bunun neticesi olarak beş Çin limanı İngilizlere açıldı ve Hong Kong Adası da İngilizlere bırakıldı. Bu savaşlara "Afyon Savaşı" adı verildi. Daha sonra yapılan anlaşmalarla ABD ve Fransa'ya aynı haklar tanındı (Ye 2006, s.17).

Zamanla anlaşmaların uygulanması aksadı. Çinliler yabancıları ülkelerinden atmak istiyorlardı. Fakat onlar elde ettikleri imtiyazları geri vermeye niyetli olmadıkları gibi, bunları az buldular. Böylece, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ülkede ayaklanmalar oldu. Fakat bu ayaklanmalar yabancı güçler tarafından bastırıldı. 1858 yılında anlaşma uyarınca İngiliz ve Fransızlar yeni haklar kazandılar. Bir müddet sonra aynı menfaatler ABD ve Rusya'ya da tanındı. Bu olaylardan sonra, Çin'de bir sükûnet dönemi başladı.

1911'den sonra başa geçen Yuan Şi-K'ay monarşi olan bir idare kurmaya başlamışsa da muvaffak olmayarak 1916'da öldü. Bu arada 1917'de sembolik olarak Birinci Dünya Savaşına girmiş ancak birçok şehirleri bu arada Şanghay, Japonya tarafından işgal edilmiştir.

1925 yılında milliyetçilerin önderi olan Çiank Kayşek yönetimi ele geçirdi. Orduları ile Japonlara karşı savaşarak birçok yerleri geri aldı. Bu arada Şanghay tekrar ele geçirildi. Ülkede 1920 yılında komünist partisi kuruldu ve taraftar toplamaya başladı. Bu parti, ülkede birçok karışıklıklar çıkardı. Çiank- Kay-Şek bir taraftan Japonlarla savaşırken, bir taraftan da bu ayaklanmaları bastırmaya uğraşıyordu. Nihayet 1927'de komünistlerin başına geçen Mao Çe-Tung, Çu Enlay ve Çu Di ile komünist partisi güçlenerek ülke çapında teşkilatlanmaya, hükümet kuvvetleri ile çarpışmaya başladı. İkinci Dünya

Savaşı sona erince, komünistlerle milliyetçiler baş başa kaldılar. Mao Çe-Tung yönetimindeki komünist birlikleri ülkeye hâkim oldular (Pletcher, 2011, s.35).

Yönetim tamamen komünistlerin eline geçince, Milliyetçi Çin hükûmeti, Formoza (Tay-Van) Adasına çekilmek zorunda kaldı. Böylece Çin ikiye ayrıldı: Çin Halk Cumhuriyeti ve Milliyetçi Çin Cumhuriyeti.

1 Ekim 1949 yılında Mao Çe-Tung'un başkanlığında Çin Halk Cumhuriyeti kurulmuş oldu. Böylece Çin'in Asya kıtasındaki bütün toprakları Çin Halk Cumhuriyeti'nin eline geçti. Milliyetçi Çin Cumhuriyeti'de Formoza Adasına çekildi ve orada hükûmet kurdu. Mao, 1976'da öldü. Mao'nun ölümünden sonra, Maoizm açıktan tenkit edilmeye başlandı. Çin idarecileri ABD ve Japonya ile ekonomik iş birliği yaptı. Mareşal Ye Cienying, Mao'nun yanlışlarını açıkladı. Eski katı durum kaldırılarak ekonomik ve siyasi yönde yumuşama başladı. Çin kapıları yabancı sermayeye açıldı (Ekrem,2003,s.35).

1.2. Fiziki Yapı

9.600.000 km²'lik yüz ölçüme sahip olan Çin, fiziki yapı itibariyle genellikle doğu, batı olmak üzere iki bölüme ayrılır. Ülkenin batısı; güneybatı ve kuzeybatıda iki farklı yapıya sahiptir. Güneybatı Hindistan ve Bangladeş ile olan sınırlarını, dünyanın en yüksek tepesine sahip olan Himalaya Sıradağları teşkil eder. Himalayaların kuzeyinde yer alan 1 milyon km²yüz ölçüme ve ortalama 3900 m yüksekliğine sahip olan Tibet Yaylası, kuzeyden Astin Tagh ve Nam Şam sıradağlarıyla çevrilidir. Bu dağlarla Himalayalar ülkenin batısında birleşirler. Ülkenin kuzeybatısını teşkil eden Astin Tagh Dağlarının kuzeyi. Ülkenin kuzeybatı bölgesinde, Tiemşan Dağları, Moğolistan sınırını meydana getiren Altay Dağları, batıda Torbagatay ve Çungarski Alatau ile çevrili geniş Çungarya düzlüğü yer alır (CIA, October 1967).

Ülkenin kuzeyini Gobi Çölünün güney kısmını kaplar. Doğusunda yüksekliği batıya göre fazla olmayan tepeler bulunur. Bu tepeler ülkenin kuzeydoğusundan, güneybatısına doğru uzanarak dağlık bölgeyle birleşirler. Kınan, Çangpai ve Çangvansai dağlarıyla çevrili olan kuzey doğu bölgesi Mancurya olarak isimlendirilir.

Doğu Çin'in kuzey kısmı Hai Ho, Hvang Ho ve Kuai Ho nehirlerinin havzalarından meydana gelen düzlüklerden, güney kısmı ise Kuzey Burma ve Çin Hindi yarımadası sınırında yükselen yaylalardan meydana gelir. Bu iki bölge arasında ülkenin en bereketli ovalarının bulunduğu ve nüfusun en kalabalık olduğu kesimdir. Toplam sınır uzunluğu 42.500 km olan Çin'in bu sınır uzunluklarının 22.500 kilometresi Büyük Okyanus

iledir. Kıyıları Liatoung ve Şantung yarımadalarında genellikle yüksek, diğer kesimlerinde alçak ve alüvyonlu ovalar halindedir (Mughal, 2013, s.978-980).

Ülke topraklarının üçte biri dağlık, dörtte biri yayla, beşte biri vadi, onda biri tepeler, yüzde on ikisi ise ovalıktır. Akarsuları doğu ve batıda farklı özelliklere sahiptir. Çöl ve yüksek yaylaların bulunduğu batı kesimindeki akarsular, daha çok yeraltı veya çorak havzalar halindedir. Doğu bölgelerindeki akarsular ise genellikle Pasifik Okyanusuna dökülür. Çin'deki zayıf akarsuların suladığı topraklar yüzölçümünün beşte ikisini teşkil eder. En önemli akarsular, Doğu Çin bölgelerinde bulunur. Kuzey doğudaki Mancurya bölgesinde Sungari-Lia Ho ve doğu bölgesinde Sarı Nehir (Huanghı), orta kısımda Mavi Nehir (Yang-tse kiang) ve güneyde İnci Irmağı (Şi-kiang) en önemli nehirlerdir. Doğu bölgesindeki ırmaklar yön değiştirebilme özelliğine sahiptirler. Eriyen kar suları ile beslenmeler, buharlaşma, kat ettikleri yoldaki çöl şartları bu nehirlerin debileri ve yönlerinin değişmesine etki eden en büyük faktörlerdendir. Mavi Nehir (Yang-tse kiang) 5552 km uzunluğuna sahip olup, dünyanın dördüncü uzun nehridir (Walton, 2001, s.5).

Batı Çin'de seyrek rastlanan akarsular göl havzalarında veya kıraç topraklarda yeraltı suları halinde sona erer. Ülkenin iki büyük ırmağı olan Huang-Ho (4845 km) ve Yang-tse kiang, Tibet'te doğar. Kuzeyde Moğolistan kısmında Huang-Ho Nehri ülkenin en önemli nehridir. Batıdaki tarım havzasında birkaç küçük göl vardır. Moğolistan'daki tuz gölleri, doğu bölgelerdeki Tung-Ting, Pu-yang ve Tai gölleri en önemli gölleridir. Ayrıca pek çok küçük göle (daha ziyade doğuda) sahip olmasına rağmen, başka önemli gölü yoktur (Zhou, 2003, s.173 – 193).

1.3. Çin'in Ekonomik Yapısı

Tarihten günümüze uzanan süre içinde Çin, dev nüfusu ve etkilerini bugüne kadar taşıyan farklı uygarlık yapısıyla, ilgi çeken bir ülke olmuştur. Özellikle 1600'lü yıllara kadar ülkenin diğer dünya bölgelerine göre oldukça ileri olduğu kabul edilmektedir. Bu yıllardan sonra batıda sanayileşme hareketlerinin başlaması, teknolojik gelişmeler, deniz aşırı ticaretin batılıların kontrolüne geçmesi ve bu kontrol çatışmasında ülkenin bazı topraklarını kaybetmesi İngiltere, Japonya, SSCB ve son olarak ABD gibi süper güçlerin dünya ekonomisi ve siyasetinde etkin duruma geçmesi Çin'i gözden düşürmüştür. Diğer yandan 20.yy. sonu ve 21.yy. başlangıcı dünya ekonomisi ve siyasetinde yeni yapılanmaları ortaya çıkarmıştır. İşte bu yapılanmada Çin sahip olduğu

tarihi, kültürel ve sosyo-ekonomik potansiyellerini harekete geçirebilen bir ülke olarak yeniden yükselişe geçmiştir.

Ülkede 1979 yılına kadar benimsenen kapalı ekonomi anlayışı değişmiş, bu dönemle birlikte devlet tekeli mülkiyet sisteminde yenilikler meydana gelmiştir. Devlet tekeli mülkiyet sistemi yerini, kolektif ve bireysel olmak üzere çeşitli mülkiyetlere bırakmıştır. 1980–1990 yılları arasındaki on senede kolektif, özel ve yabancı sermayeli işletmelerin sayısı yaklaşık %10 büyüyerek toplam içinde %54,5 oranında bir pay almıştır. 1979 yılı öncesinde kuruluşların ve fabrikaların karar alma yetkileri bulunmayıp, gerekli olan hammadde, sermaye, işgücü gibi tüm araçlar devlet tarafından tahsis edilirken 1979 sonrasında kuruluşların yetkileri artarak daha çok söz sahibi olmuşlardır. Önceki dönemde merkezi hükümet tahsis, planlama, bütçeleme ve pazarlama konularında merkeziyetçi bir yapı belirlemiştir (Chen,Cheng,2007, s.184).

Devletin mal ve hizmet fiyatları üzerindeki kontrolünün kademeli olarak kaldırılması ise reformların bir diğer ayağını oluşturmuştur. 1993 yılında Yuan'ın devalüasyonu ile yabancı sermayenin GSYİH içindeki payı hızla büyümeye başlamıştır. 1980'li yılların başında 57 milyon \$ olan doğrudan yabancı sermaye, 1994 yılında 34 milyar \$'a kadar çıkmış, 2007 sonunda ise 84 milyar \$ ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Değertekin,2009, s.16).

Çin Merkez Bankası 1949–1978 yılları arasında ülkede bulunan tek banka konumundaydı ve aynı zamanda ticari bankacılık faaliyetlerini de yürütmekteydi.

1980'li yıllarda Merkez Bankası'nın ticari bankacılık faaliyetleri dört gruba ayrılmıştır. Her bir faaliyete ilişkin dört kamu bankası kurulmuş ve merkez bankası ticari bankacılık faaliyetlerini bu bankalara devretmiştir. 1995 yılında kamu bankalarına alternatif olarak, faaliyet alanları kısıtlı olmakla birlikte, yabancı bankaların da ülkeye girişine izin verilmiştir (Chen, Cheng, 2007, s. 284).

2001 yılında DTÖ üyeliği ile birlikte, Çin pazarının dünya ekonomisiyle olan bağlantıları artmıştır. 2007 yılında başlıca ihracat-ithalat malları arasında makine ve ulaştırma ekipmanları bulunmaktadır. 2008 sonunda ülke, 295 milyar \$ dış ticaret fazlası vermiştir. Çin'in dünya nüfusunun %22'sine sahip olması, ekonomik yapısının en önemli dinamiklerinden birisini oluşturmaktadır. Ülkedeki işgücü, 2007 sonu itibariyle 803 milyonu geçmiştir. Çalışanların %43'ü tarım, %25'i sanayi, %32'si ise hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. Çin, 2007 yılında kaydettiği 3,3 trilyon \$ GSYİH büyüklüğü ile ABD, Japonya ve Almanya'dan sonra dünyanın 4. büyük

ekonomisi konumundadır. Diğer yandan, 2007 yılında 2.483 \$ kişi başına milli gelirle, Dünya Bankasının orta-alt gelirli ekonomiler sınıfına girmektedir. 2007'de Çin'in GSYİH'sının %11'i tarım, %49'u sanayi ve %40'ı hizmet sektörü tarafından üretilmiştir. Aynı yıl içinde GSYİH reel olarak %12 büyümüştür. Devlet İstatistik Bürosunun yayınladığı 2009 Ocak verilerine göre, GSYİH'nın büyüme hızı 2008 yılının ilk çeyreğinde %10,6, ikinci çeyrekte %10,1, üçüncü çeyrekte %9, dördüncü çeyrekte ise %6,8 olmuştur (Brown, 2004, s. 25).

2005 yılında %4'ten %2 seviyesine inen yıllık enflasyon oranı ise 2008 yılında %6 düzeyine çıkmıştır. 2007 yılı sonunda 374 milyar \$ olan dış borç tutarı, GSYİH'nın %11'ine denk gelmektedir. Bununla birlikte, yılsonunda ekonomi 372 milyar \$ cari fazla vermiştir. Ayrıca Çin, 1,5 trilyon \$'lık uluslararası rezerv büyüklüğü ile dünyada ilk sırada yer almaktadır. Uluslararası piyasalarda yaşanan krizin ardından, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, ekonomilerini destekleyici paketler açıklamaya başlamıştır. Çin Hükümeti ise Kasım 2008'de 584 milyar \$'lık bir paket açıklamıştır. Büyük bölümü altyapı projelerinin desteklenmesinde kullanılacak paketin, dörtte birinin merkezi yönetim, geri kalan kısmının ise yerel yönetimler tarafından finanse edilmesi planlanmaktadır (Peng, 2005, s.35)

Tablo 3'de Çin'in genel ekonomik verilerini bulabiliriz. Bu tabloda görüldüğü üzere değişimin net etkisi 1990 yılı ile 2007 yılı GSYİH rakamlarında görülmektedir. GSYİH artmış ve bu artışla kişi başına düşen gelir rakamları da artmıştır. GSYİH, 2007 yılında 24.953 milyar Yuan'a kadar ulaşmış ve bununla birlikte kişi başına düşen GSYİH'da 1.633 Yuan'dan, 2007 yılında 18.885 Yuan'a kadar yükselmiştir. Artan nüfus beraberinde işsizliği de getirmiştir. 1990 yılında %2,5 olan işsizlik oranı 2006 yılında %4,1'e yükselmiştir. Ayrıca 2007 yılında enflasyon oranı %4,8'e yükselmiştir. Fiyat istikrarı dalgalı bir seyir izlese de, dünya geneline bakarak Çin'de enflasyon rakamlarının daha düşük seviyelerde seyrettiği söylenebilir.

Tüm bu veriler ile birlikte 1990'lardan sonra ortaya çıkan ve başını ABD'nin çektiği, tek kutupluluğun yol açtığı küreselleşme sancıları, bölgesel milli devletlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Son olarak bu ülkenin başta Orta Doğu olmak üzere dünya enerji kaynaklarına el koyma girişimleri, Dünya ekonomisi, siyaseti ve askeri dengeleri açısından dikkatlerin Çin'de toplanmasına sebep olmuştur (Değertekin 2009, s.16).

Çin 2010 yılında Japonya'yı geçerek ABD'nin ardından dünyanın ikinci büyük ekonomisi haline gelmiştir. 2011 yılında % 9,2 olan büyüme hızı 2012 yılında dış

konjonktüre bağılı olarak yavaşlamış ve % 7,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran son 13 yılın en düşük rakamıdır. Böylece GSYİH 8,28 trilyon Dolar'ı, kişi başına GSMH ise 5461 Dolar'ı bulmuştur. 2012 yılında enflasyon oranı % 2,5, işsizlik oranı % 6,4 civarında seyretmiştir.

2012 yılında Çin'in dış ticareti, 2011 yılına göre % 6,2 oranında artışla 3,86 trilyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracat % 7,9 artışla 2,05 trilyon Dolar, ithalat % 4,3 artışla 1,82 trilyon Dolar, dış ticaret fazlası ise % 48,1 artışla 231,1 milyar Dolar olarak kaydedilmiştir. Avro bölgesindeki ekonomik buhran, küresel ekonomideki toparlanma sürecinin yavaş ilerlemesi ve dış talepteki daralma, ülke içinde maliyetlerin yükselmesi, RMB-Yuan'ın değer kazanması, küresel ölçekte ticari korumacılığın belirginleşmesi ve imalat sanayinde rekabetin artması gibi faktörler Çin dış ticaretinin hedeflerin gerisinde kalmasını açıklamaktadır. Bununla birlikte, Çin'in küresel ticaretteki payının % 10,5 seviyesinden % 11,1'e yükseldiği vakıadır. Hâlihazırda ÇHC dünyanın en büyük ihracatçısı ve ikinci büyük ithalatçısı, 124 ülkenin en büyük ticaret ortağı durumundadır. ÇHC'nin en büyük ticaret ortağı olan AB ile ticaret hacmi, 2012 yılından bir önceki yıla göre % 3,7 gerileyerek 546 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. ABD ile ticaret % 8,5 artmış ve 491 milyar Dolar olarak kaydedilmiştir. Çin'in üçüncü büyük ticaret ortağı ASEAN ile ticaret hacmi ise % 10,2 artışla 400 milyar ABD Dolarını bulmuş, Japonya ile ticaret hacmi % 3,9 azalarak 329,45 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir (Peng, 2005, s.37).

2012 yılında Çin'in mali olmayan sektörlerdeki yurtdışı doğrudan yatırımları % 28,6 artışla 77,22 milyar Dolara ulaşmıştır. Çin'in Rusya'daki yatırımları % 117,8, ABD'deki yatırımları % 66,4, Japonya'daki yatırımları % 47,8 ve ASEAN ülkelerindeki yatırımları % 52 oranında artmıştır. ÇHC hükümeti 2012 yılı sonu itibarıyla 400 milyar Dolara ulaşan yurtdışı doğrudan yatırımlarının 2015 yılında 560 milyar Dolara ulaşmasını beklemektedir. Çin'in yurtdışı doğrudan yatırımları çoğunlukla birleşme ve satın alma şeklinde tezahür etmektedir. Artan hammadde ihtiyacına koşut olarak birleşme ve satın almalar petrol, doğalgaz ve maden sektöründe yoğunlaşmıştır (Chen, Xi, 2012, s.23).

2012 yılında Çin'e yapılan yurtdışı doğrudan yatırım miktarı 2011 yılına göre % 3,7 azalarak 111,72 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Çin ekonomisinin 2013 yılında ve önümüzdeki 10 yılda %7- % 8 aralığında büyüyeceği öngörülmektedir. 2013 yılının ilk çeyreğinde büyüme % 7,7 olarak kaydedilmiştir. Ekonomideki büyümenin tüketime

dayalı olacağı, 2013 yılında ihracatın artış oranının % 8, ithalatın artış oranının ise % 7,8 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

1.4. Çin Turizmine Genel Bakış

Geniş bir yüzölçümüne sahip olan Çin Halk Cumhuriyeti'nin görkemli doğası, zengin kültürü, farklı etnik örf ve adetleri, verimli toprakları ve lezzetli yemekleri dünyaca ünlüdür. Bunun yanı sıra Çin, zengin turizm kaynaklarına da sahiptir. Çin'in son dönemde ekonomide sağladığı büyük başarıya paralel olarak turizm sektörü de hızlı bir gelişim göstermektedir. Şu anda Çin'de gezilecek turistik ören yeri sayısı gittikçe artarken, altyapı hizmetleri de iyileştirilmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak Çin'e seyahat eden yabancıların sayısı da günden güne artmaktadır.

Çeşitli turizm kaynaklarına sahip Çin'de farklı turizm faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Örneğin deniz seviyesinin 155 metre altında bulunan Turfan Havzası içinde bulunan Aydın Gölü'nün dip noktası ile 8848 metre yükseklikteki dünyanın en yüksek tepesi Everest zirvesi arasında 9.000 metrelik bir fark vardır ki bu olağanüstü bir durum arz etmektedir. Başka bir örnek ise Hengduan Dağları üzerinde dört mevsimin bir arada yaşanmasıdır. Bu dağlarda hemen hemen her beş kilometrede değişik bir mevsim yaşanır(China Travel and Tourism Press,2015).

Dünya medeniyetlerinin beşiği olan Çin, parlak tarihi ve kültürünün bir uzantısı olarak pek çok antik esere sahiptir. Ülke turizmi için oldukça ilginç olan bu kalıntılara her geçen gün bir yenisi eklenmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1949'dan bu yana 29 ayrı antik çağa ait yerleşim yeri bulunmuştur.

Ülkedeki sayısız tarihi kalıttan Çin'in ilk feodal imparatoru olan Qing Shihuang'ın mozolesini koruyan yeraltı ordusu ve atları ile bronz at arabası, dünyanın 8. harikası olarak kabul edilir ve hizmete açılan Yeraltı Ordusu Müzesi her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turisti ağırlar. Dunhuang Mogao Mağarası'ndaki duvar resimleri “dünyanın sanat deposu” olarak kabul edilir. Dünyada büyük ün kazanan Çin Seddi, Çin'e her gelenin mutlaka görmek istediği bir yerdir. Bunun dışında Çin'in 56 etnik grubunun özgün tarihi, kültürü, örf ve adetleri de görülmeye değer turizm kaynakları arasında yer alıyor (Zhang, 1990,s.533).

1.5. Tarihi İpek Yolu

İpek Yolu; Çin'den başlayarak Anadolu ve Akdeniz aracılığıyla Avrupa'ya kadar uzanan ve dünyaca ünlü ticaret yoludur.Milattan yüzyıllar önce Mısırlılar daha sonra da

Romalılar Çinlilerden ipek satın alırlardı. Ulaşım ise daha sonra İpek Yolu adı verilen güzergâhları izleyen kervanlarla sağlanırdı.

İpek endüstrisi eski çağlardan beri birçok milletin hayatında çok önemli bir yer tutmuştur. Uzak Doğu'dan gelen ipek ve baharat Batı dünyası için uluslararası ilişkilerde önemli bir yol oynamıştır. İpek ayrıca Doğu kültürünün Batı tarafından tanınmasını da sağlamıştır. Doğu'nun ipeği ile baharatının kervanlarla batıya taşınması Çin'den Avrupa'ya ulaşan ticaret yollarını oluşturmuştur. Orta Çağda ticaret kervanları şimdiki Çin'in Xian kentinden hareket ederek Özbekistan'ın Kaşgar kentine gelirler burada ikiye ayrılan yollardan ilkinizi izleyerek Afganistan ovalarından Hazar Denizi'ne diğeri ile de Karakurum Dağları'nı aşarak İran üzerinden Anadolu'ya ulaşırlardı. Anadolu'dan deniz yolu ile veya Trakya üzerinden kara yolu ile Avrupa'ya giderlerdi (Liu,2001, s.261- 292).

Doğudan batıya doğru gelişen bu ticari harekette daha önceki çağlardan beri kullanılmakta olan bir yol şebekesinden yararlanılmıştır. Yoğun bir şekilde ipek porselen kâğıt baharat ve değerli taşların taşınmasının yanında kıtalar arasındaki kültür alışverişine de imkân sağlayan bu binlerce kilometre uzunluğundaki kervan yolları zaman içinde İpek Yolu olarak adlandırılmıştır. İpek Yolu Asya'yı Avrupa'ya bağlayan bir ticaret yolu olmasının ötesinde 2000 yıldan beri bölgede yaşayan kültürlerin dinlerin ırkların da izlerini taşımakta ve olağanüstü bir tarihsel ve kültürel zenginlik sunmaktadır.

Demek ki, Çin çok eski zamanlarda İpek Yolu vasıtasıyla Avrupa ve Asya ülkeleri ile ticaret, medeniyet ve diplomasi ilişkileri içerisine girmiştir. Özellikle son zamanlarda İpek Yolunun önemi oldukça büyük olmuştur. Çağımızda İpek Yolunun yerini kara ve hava yolları almıştır. Değişik memleketlerden Çin'e gelen turist gruplarının, ferdi olarak gelen turistlerin, eski İpek Yolunu ve bu yol üzerindeki kervan sarayları, tarihi şehirleri, eski medeniyet kalıntılarını ziyaret ederek seyahat edenlerin sayısı git gide artmaktadır (Özkan, 1984, s.1).

1.6. Çin Turizminin İlk Gelişim Evresi

Bugüne Çin Halk Cumhuriyeti 1949 yılının Ekim ayında kuruldu. 1978 yılına kadar Çin “Büyük Kara” da içe kapalı bir rejim uyguladığından, devlet içinde ve devlet dışında Çin’le ilgili bir turizm oluşumundan söz etmek mümkün değildi.

1978 yılından Ding önderliğindeki ikinci kuşak idarecileri “Gerçeği denemenin yegâne ölçüsü pratiktir” nazariyesine dayanarak, yeni bir çıkış yolu arama ve bunun sonucunda

Çin'i kalkındırma çabası içine girdiler. İşte bu dönemden itibaren Çin, yeni bir tarihi çağa girmiş oldu. Daha sonraki uygulamalar Çin'in o dönemde ıslahat ve dışa açılma siyasetini hayata geçirdiklerinin en doğru ve akli değerlere ne ölçüde önem verdiklerini tekrar ispat etmiş oldu(Lew, 1987, s.14).

Çin'in tarihi, medeniyeti, geçmişi, bugünü ve geleceğine ilgi duyan yabancılar guruplar halinde Çin'e gelmeye başladılar. Bu arada yine devlet içerisinde de eyaletlere, otonom bölgelere ve şehir dışlarına düzenlenen turların sayısı giderek artmaya başladı. Bununla beraber Çinlilerin yurt dışına seyahat etme arzularında gerçekleşmeye başladı. Bu atılımlar sayesinde Çin turizmi de yeni ve başarılı bir döneme girmiş oldu (Boyd, 2006,s.1-16).

1.7. Çin Turizminin Son Dönemdeki Gelişimi

Çin, beş bin yıllık medeniyet tarihinde turizm açısından başından şanlı devirler geçirmiş bir ülke. Ne var ki Çin turizmi altın devrini ancak yeni Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından elli yıllık bir zaman geçmesinden sonra yaşamıştır. Bu devir Çin'in turizm alanındaki en verimli devri olmuştur. Bu devri şu şekilde iki ayrı kısma ayırmak mümkündür; Biri 1949 yılından 1978 yılına kadar olan birinci dönem, diğeri ise 1978 yılından 2004 yılına kadar hızlı yükselişi yakalayan ikinci dönem. Günümüzde ise daha da hızlı gelişmektedir.

Çin öncelikle yabancı turist piyasasını açmıştır. Ülke uzun süren hantal yapısından kurtularak, demir perdeyi yırtmış ve dış dünyaya açıldıktan sonra turistler beş bin yıllık tarihe sahip olan Çin medeniyetiyle, harika dağlarıyla, denizleriyle, nehirleriyle, Çin de yaşayan 56 milletin kendilerine özgü değişik medeniyetleriyle, örf adetleriyle tanışma fırsatını bulmuştur. 1978 yılında bir yıl içinde Çin'e giren turist sayısı bir anda 1 890 000 bin kişiye ulaşarak, turizmde elde edilen gelir de 263 milyon dolara ulaştı. 1979 turist sayısı 4 239 000 kişiye yükselerek, turizmde elde edilen gelir de 449 milyon dolara çıktı. Bir sene içinde ayrı ayrı olarak turist sayısı 2,3 kat, turizm geliri ise 1,7 kat çoğaldı. 1987 yılına geldiğinde Çin topraklarına gelen turistler 26 milyon 902 bin kişi sayısına ulaşarak, turizmden elde edilen gelir 1 milyar 826 milyon dolara yükseldi. 1999 yılında ise huduttan giren yabancı turist 72 milyon 790 bin kişiye, turizmde elde edilen gelir 14 milyar dolara çıkarak her iki kategoride ayrı ayrı olarak %14,7'lik ve %11,9'luk artış yakalandı (Shan, 2001, s.279-280).

Çin'deki yurt içi turizmin, başından iki tarihi dönem geçmiştir. Bunun birincisinde, yirminci asrın 70'li yıllarından önce yurt içi turizmini yalnızca devlet mekanizmaları

organize ediyordu. Örnek olarak devlet, diğerlerine göre gelişmiş olan başkente dinlenme amaçlı seyahatler, araştırmaya dayalı seyahatler, akraba ziyaretini amaçlayan seyahatler ve hükümet organlarının kendi aralarında birbirlerinden istifade etmelerine yönelik seyahatler düzenlenmekteydi.

Çin’de genel yürütmenin gücünün artması ve halkın refahının iyileşmesine paralel olarak, gerçek manadaki yurt içi seyahatler, 20. asrın 80’li yıllarının ortalarında başladı. 1984 yılında yurt içindeki yerli turistler, bir günlük seyahatler de gerçekleştirdiler. 200 milyon olan yerli turist sayısı, 1986 yılında 270 milyon kişiye, 1987 yılında ise 290 milyon kişiye ulaşarak, 1984 yılından 1987 yılına kadar %13 ten fazla bir ilerleme sağlandı. 20 asrın 90’lı yıllarında yurt içi turizm, çeşitli şekillerde ilerleme kaydetti.

Çin hükümeti, 1995 yılında işçi ve memurlara haftada iki gün tatil yapma hakkını verdikten sonra, 1999 yılında çeşitli bayramlarda tatil yapmayı ve tatil sürelerini uzatmayı da karara bağladı. Mesela Çin de Bahar Bayramı, 1 Mayıs İşçi Bayramı, Yaz tatili, 1 Ekim Devlet Bayramı, gibi bayramların tatil olmasından sonra, 1998 yılında yurt içi turistlerin sayısı 694 milyon kişi rakamına ulaştı ve bundan elde edilen gelir 239 milyar 100 Yuen’e yükseldi. 1999 yılında bu rakam 283 milyar 100 Yuen’e ulaşarak, önceki yıla göre % 18,4 oranında artmış oldu (Shan, 2001, s. 282-284).

BÖLÜM 2: ÇİN UYGUR ÖZERK BÖLGESİNDEKİ DOĞAL VE KÜLTÜREL ZENGİNLİKLER VE TURİZM

2.1. Çin Uygur Özerk Bölgesinin Coğrafyası ve Etnik Yapısı

Şıncan Uygur Özerk Bölgesi Avrupa-Asya kıtasının ortasına, Çin Halk Cumhuriyetinin kuzey batısına yerleşmiş olup doğu meridyen 73°40'—96°23', kuzey paralel 34°25'—49°10' aralarına denk düşer. Yüz ölçümü 1 milyon 600 bin km²'den fazladır. Bunun içinde 800 bin km²'si dağlıktır. Düzlükler ise 800 bin km²'dir(Yuting,He,Wu, 2010, s.135).

Uygur Özerk Bölgesinin doğusu ve güneyi Çin'in Gansu, Çinhay ve Tibet Özerk Bölgesi ile kuzeydoğudan güneybatıya sırası ile Moğolistan, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan, Pakistan ve Hindistan ile komşudur. Kara sınırlarının uzunluğu 5000 km olup Çin'in tüm kara sınırının 1/4'initeşkiler (SHAODA, XIA, YANG, SHEN, LIU, 2010, s.1085-1092).

Şekil 3: Şıncan Uygur Özerk Bölgesi Haritası

Kaynak: (<http://www.johomaps.com/as/china/xinjiang/maps.html>)

Büyük bir bölümü dünyanın en yüksek dağları sayılan Karakorum, Tanrı dağları, Tarbağtay ve Altay sıra dağları ve 50.000 km²'lik Taklamakan Çölü ile bağlıdır. Dağ eteklerinde uzanan yayla ve ormanların yanında ırmak ve çay bulunarak ekime elverişli yerler de bulunmaktadır. Doğu Türkistan'ın kuzey ve doğu bölümünün suları Tarım Irmağına karışmaktadır. Bu bölüme Tarım havzası adı verilmektedir. 900.000 km²'lik

yüz ölçümü ile Tarım havzası ülkenin yansından fazla bir alanı kapsar. Tanrı Dağları ile Karanlık Dağları arasında uzanan dünyanın en geniş çöllerinden biri olan Taklamakan Çölü vardır. Havzanın denizden yüksekliği 280-1300 metredir. Havzanın su ihtiyacı Tarım Nehri tarafından karşılanır (Chen, Liu, Tao, 2013, s.25-33).

Kuzeyde Cungarya havzası vardır. Tanrı Dağları ile Altay Dağları arasında kalan Cungarya havzası yaklaşık 600.000 km²'dir. Havzanın ortası kurak çöl olup yer yer engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Havzanın güney kısımları sulanabilen arazilerden oluştuğu için oldukça verimlidir. Ayrıca geniş otlak yaylalar da vardır (Saray,1998,s.11).

Büyük istilaların geniş koridoru olan Turfan havzası deniz düzeyinden 154 m. altında olup Cungarya'nın kapısıdır ve çorak Taklamakan Çölü ile Lobnur gölüne açılır. Çin Halk Cumhuriyetinin nükleer ve uzay araştırma merkezi buradadır(Cognat,1992, s.14).

Akarsuları: Uygur Özerk Bölgesinde de çöllük yerler fazla olmakla beraber akarsular ve göller de az değildir. Nehirlerin büyükleri kuzeyden güneye sırasıyla şöyledir; İrtiş Nehri, İli Nehri, Tarım Nehri, Kaşgar Nehri, Yarkent Nehri, YürüngkaşNehri, Zerefşan Nehridir. Göllerden en büyükleri; “Kanas Gölü, Sayram Gölü, Tanrı Gölü, Buğda Gölü ve atom denemeleri sonucu kurumaya yüz tutan Lopnur Gölüdür. Uygur Özerk Bölgesinin nüfusu, 2011'deki nüfus sayısına göre 22.09 milyondur. 47 etnik gurubun 13'ü uzun yıllardan beri bu bölgede birlikte yaşar. Tüm nüfusun %45'i olan Uygur Türklerinin sayısı 12.345.000'dan fazladır. Nüfusun %40'ı, yanı 7,5 milyondan fazlası Çinlilerden oluşur. Kazak Türkleri 1,25 milyondan daha fazla nüfusuyla üçüncü sırada gelirler. Huiler 780.000'den fazla olup, Kırgız Türkleri 170.000, Moğollar 160.000, Şibeler 40.000, Tacikler 40.000, Mançular yaklaşık 20.000, Özbekler 10.000, Ruslar 9.000, Daurlar 6.000, Tatarlar ise yaklaşık 5000 kişi olarak belirlenmiştir. Geriye kalan 34 etnik grubun mensuplarından Dongxianlar, Salarlar, Huanglar, Tibetler, Mizoslar, Yisler, Koreliler ise dağınık şekilde yaşarlar. Başkenti Urumçi, resmî dili Uygurca ve standart Çince'dir (Yixing, 2004, s.6).

1949 yılında Çin Hükûmeti tarafından 1 Ekim 1955'te eyalet statüsüne son verilip, Xin Jiang Uygur Özerk Bölgesi olarak belirlendi. Bölgenin başkentinin “Dihua” olan eski adı da “Urumçi” olarak değiştirildi. “Şin Jiang Uygur Özerk Bölgesi” hükûmeti kuruluşundan itibaren Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin özerklik siyasetini uyguladı. Uygur Özerk Bölgesi'nde Turfan, Kumul, Aksu, Kâşgar, Hoten, İli, Çöçek ve Altay adı taşıyan sekiz “yönetim bölgesi” vardır.

İli Kazak Özerk Yönetim Bölgesi, Böritala Moğol Özerk Yönetim Bölgesi, Cimisar Huy Özerk Yönetim Bölgesi, Bayangol Moğol Özerk Yönetim Bölgesi ve Kızılsu Kırgız Özerk Yönetim Bölgesi olmak üzere beş “özerk alt bölge” bulunmaktadır. Urumçi, Karamay ve Şihenze kentleri doğrudan doğruya “Şin Jiang Uygur Özerk Bölgesi” hükûmetine bağlı olarak yönetilirler. Turfan şehri, Kumul şehri, Aksu şehri, Kâşgar şehri, Hotan şehri, Gulca şehri, Çöçek şehri ve Altay şehri kendi isimlerini taşıyan bölge yönetimlerine bağlı olarak yönetilirler. Kuytun şehri, Korla şehri, Böritala şehri, Cimisar şehri, Fukang şehri ve Artuş şehri özerk bölge yönetimlerine bağlı olan şehir merkezleridir. Uygur Özerk Bölgesi'nde 64 kasaba, 6 özerk ilçe, 802 nahiye ve 42 azınlık özerk nahiyesi bulunmaktadır (Au, Chung, Henderson, 2006, s.549-576).

2.2. İklimi

Denizlere ve okyanuslara uzak olması ve çevresini kuşatan dağ kitleleri nedeniyle okyanuslardan gelen nemli hava Uygur Özerk Bölgesi'ne ulaşamaz. Bu nedenle bölgede sert bir kara iklimi egemendir. Bölgede ısı farklılıkları büyüktür ve güneşli günlerin sayısı fazladır. (yılıda 2500-3000 saat) güneşli hava yaşanır. Hava genellikle kuru, yağışlar azdır. Yıllık yağış ortalaması 150 mm civarındadır. Tanrı Dağının kuzeyinde bu ortalama 500-600 mm'ye çıkarsa da Tanrı Dağının güneyinde yağış miktarı çok düşüktür. Yağış miktarı en az olan Çerçen, Çarkılık bölgelerinde yıllık yağış ortalaması 10 mm'dir (Gorbunov, 1993,s.1105-1107).

Uygur Özerk Bölgesi'nin alçak kısmını teşkil eden Tarım havzasında bir kara çöl iklimi vardır. Gökyüzü genellikle az bulutludur. Bulutlar, batıdan ve bilhassa güneybatıdan gelir. Yağış gerek yağmur gerek kar şeklinde olsun, az düşer. Senede yağışlı telakki edebilecek gün sayısı 20'yi bulmaz. Her defasında düşen yağış miktarı gayet azdır. Tanrı dağlarının kuzey tarafı güney tarafından 5 ile 6 misli daha yağışlıdır. Gerçekten bu dağların kuzey eteğinde yer alan Urumçi, senede ortalama olarak 262 mm. yağış aldığı halde, Kaşgar'ın yıllık ortalama yağış miktarı ancak 46 mm.'dir. Doğu Pamir ve Taklamakan gölünü güneybatı ve güneyden çevreleyen dağlarla yüksek yaylalarda yüksek çöl iklimi mevcuttur. Buralar meskûn olmayan sahalardır. Cungarya'da Kazakistan iklimini hatırlatacak bir iklim tipi vardır. Burası bütünüyle çöl olmaktan ziyade, bir bozkır sahasıdır. Yalnız havzanın ortasına doğru bozkır, çöle mütemayıl bir karakter arz etmeğe başlar (Ardel,1992,s.21-22).

2.3. Uygur Adı Hakkındaki Görüşler

Uygur adı Türkçe kaynaklarda, ilk defa 716 yılındaki olaylar sırasında, Orhon yazıtlarında Uygur İlteberi'nin ismi vasıtasıyla zikredilmiştir. Bu sırada Uygurlar, Gök Türk hâkimiyetini tanımak istemeyerek Gök Türk ülkesinin doğusuna, muhtemelen de Çin sınırlarına doğru kaçmış oldukları sanılmaktadır (Emet, 2004, s. 3). Çin kaynaklarında Uygur adı Hui-hu, Hui-he, Wei-hu, Wei-wu gibi çeşitli şekillerde yazılmıştır. Bundan başka, 1283 Numaralı Pelliot yazmaları içinde, 787-843 yılları arasında Tibet'e giden beş Uygur elçisinin raporları münasebetiyle, Uygur adı Tibetçe Ho-yo-hor şeklinde yazılmıştır. Bütün bu değişik yazılışlar Uygur adını ifade etmektedir (Azizi, 1998, s. 9).

Uygur adının anlamı ve etimolojisi hakkında çeşitli görüşler vardır. Uygur'un manasının “şahin gibi hızla hücum eden”, “orman halkı”, “çukur” anlamlarında olduğu söylenmiştir. Gy. Németh'e göre Uygur adı, uy- “uymak, takip etmek” fiilinden türemiştir. Ebulgazi Bahadır Han da Uygurların adını “uymak, yapışmak” fiiline dayandırır. (Habibullah 2000, s. 57) Kâşgarlı Mahmud'un kitabında ise, “kendi kendine yeter” manasında kullanıldığı anlatılmaktadır. Kelimenin genellikle Uygur şeklinde geliştiği, “akraba, müttefik” anlamında olduğu, On Uygur adının da “On Müttefik” anlamına geldiği yolunda açıklamalar da bulunulmuştur. Çin kaynakları, Uygurların Gök Türkler gibi Hunların neslinden olduğu yolundaki haberlerde hemfikirler ve Gök Türkler gibi onların da kurttan türediklerini söylerler. Fakat bunun yanı sıra Uygurların ağaçtan türediklerine dair efsaneler de vardır. Uygurlara ait en eski kayıtların M.Ö.176 ve M.S.43 yıllarında Issık Köl civarlarındaki kalıntılarda bulunduğu söylenmektedir. Çin'deki Türk Tabgaç Hanedanı sırasında Uygurlar Gao Che adıyla anılmışlardır. Daha sonra da, 5. yüzyılın ikinci yarısından sonra, Tölöslerin bir kabilesi olarak geçmektedirler. Bununla beraber İslâm coğrafyacıları, Tokuz-Oğuzlarla Uygurları eş tutmuşlardır (Whitfield, 2004, s.27).

Elimizde bulunan Karabalgasun yazıtının Çince yazılar yüzünde Uygurların dokuz aileden meydana gelmiş oldukları zikredilmiştir, fakat bu “dokuz ailenin adı tek tek sayılmamıştır. Çin kaynaklarının yardımıyla Uygurları meydana getiren dokuz aileyi şu şekilde belirtebiliriz: 1) Yüe-lo-ko (Yaglakar), 2) Hu-to-ko (Uturkar), 3) To-lo-wu/Hou (Kürebir), 4) Mo-Ko-si-k'i (Bakasıkır), 5) A-vu-ti (Ebirçeg), 6) Ko-sa (Kasar), 7) Hu-Wu-su, 8) Yüe-wu-ku (Yagmurkar), 9) Hi-Ye-Vu (Aymur/Eymür). Bunların liderliği ise Yaglakar ailesinin elinde bulunuyordu. Uygur adının siyasî bir addan ziyade, kabile

ve bölge adı olarak kullanıldığı yolunda görüşler de vardır. Gök Türk lehçesinde yazılan kitabelerden ve Çin kaynaklarından öğrendiğimize göre, Uygurların tarih sahnesine çıktıkları ilk yurdun, Selenge nehrinin doğu kısımları olduğu anlaşılmaktadır(Chu, Wen,Djang, 1966, s. 1).

2.4. Uygur Türklerinin Genel Tarihi

Büyük bölümü Çin'in Şincan Özerk Bölgesi'nde, küçük bir bölümü de değişik Orta Asya Türk CumhuriyetlerindeyaşayanveTürkçekonuşanbirhalktır.

Eski Uygurlar hakkındaki bilgiler, Çin kaynakları ile Göktürk ve Uygur Kitabelerinde bulunmaktadır. Uygur sözcüğüne çeşitli anlamlar verilmekle birlikte “akraba, müttefik” anlamına geldiği kabul edilmektedir. Uygurlar, Çin kaynaklarında Hunların soyundan gelen bir kavim olarak tanımlanırken, Orhun Kitabelerinde “Dokuz Oğuz” adıyla anılıyorlardı(Ebrey, 2010, s.111).

Orhun ve Selenga vadilerinin yerli kavimleri olan Uygurlar, Göktürk Devleti kurulunca onların egemenliği altına girdiler. 630 yılında Göktürk Devleti yıkıldığında serbest kalarak siyasî bir birlik oluşturdular. Uygurlar, 681 yılından sonra, İltiş Kağan'ın ortaya çıkmasıyla, yine Göktürlere bağlanmak zorunda kaldılar. Bu süre içinde kendilerini toplamış olan Uygurlar, Göktürk Devleti'nin zayıflamasıyla yeni bir fırsat daha buldular. Göktürklerin egemenliğinde bulunan Basmil ve Karluk gibi Türk topluluklarıyla birleşen Uygurlar, 742-743 yıllarında GöktürkDevleti'nesonverdiler (Ebrey,2010, s.111).

Uygur Devleti, Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından 744 yılında kuruldu. Kutluk Bilge Kül Kağan ölünce yerine oğlu Bayan Çur geçti. Bayan Çur Kağan dönemi (747-759), Uygurların dört yönde genişledikleri bir devirdir. Bu dönemde, öteki Türk boyları itaat altına alınarak, devlet otoritesi güçlendirildi. Öte yandan yine bu devirde, güneydeki Beşbalık, Kuça ve Karaşar gibi zengin tarım ve ticaret şehirleri de Uygur egemenliği altına alındı. Bayan Çur Kağan'ın önemli hizmetlerinden birisi; onun döneminde Uygurlar arasında kentleşme çalışmalarının başlamış olmasıdır. Bayan Çur Kağan, Ordubalık adında, başkent olarak kullanılan bir kent kurdurdu. Bayan Çur Kağan'ın Şine-usu Gölü yakınında bulunmuş, Göktürk yazısıyla yazılmış, Türkçe bir kitabesi vardır. Bu kitabede kağan olarak yaptığı işler anlatılmaktadır(Twitchet,Wechler, Howard, 1979, s.228).

Bayan Çur Kağan'ın ölümünden sonra yerine oğlu Böğü geçti. Böğü Kağan'ın en büyük etkisi Mani dinini kabul etmesi olmuştur. Böğü Kağan, aynı zamanda bu dinin

öncülüğünü de üstlendi. Bir tüccar ve kentli dini olan Mani dininin kabul edilmesi, Uygurların savaşçı ruhlarını gevşetmiş ancak bilim, sanat ve edebiyatta ilerlemelerine katkısı olmuştur.

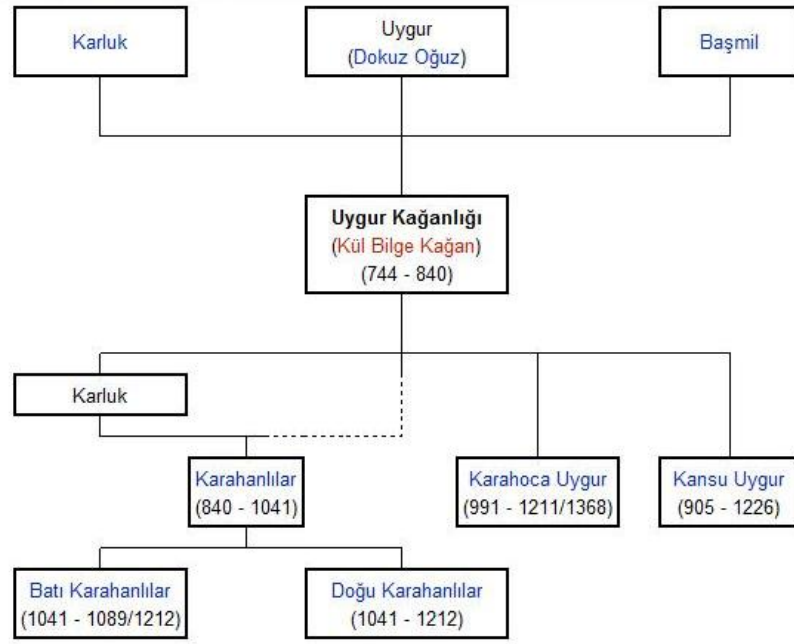
Eskiden beri Orta Asya Türk kavimleri arasında, köklü bir kültüre sahip olan Çin'in egemenlik altına alınamayacağına ilişkin yaygın bir inanış vardı. Böğü Kağan, Çin'i zayıf bir anında ele geçirmek istemişti. Ancak, veziri Baga Tarkan, adı geçen inanış sebebiyle Kağan'ın bu girişimine karşı çıktı. Baga Tarkan, Böğü Kağan'a sözünü dinletemeyince Böğü Kağan'ı öldürüp Alp Kutluk Bilge Kağan unvanıyla tahta geçti. Bundan sonraki kağanlar onun soyundan gelmiştir. Bu tarihten sonra Uygur Devletini oluşturan kabileler arasında huzursuzluklar da başlamıştır (Brown,2010,s. 186).

Kültür ve ticaret bakımından gelişen Uygurların savaşçılık yönleri giderek zayıfladı. 840 yılında, Uygur ülkesinin kuzeybatı bölümünde yaşayan Kırgızlar, 100 000 kişilik atlı kuvvetleriyle, Uygur başkentine baskın düzenleyerek kağanlarını öldürüp halkı kılıçtan geçirdiler. Bu baskından kurtulan Uygurlar, canlarını kurtarmak için çeşitli yönlerle dağılmak zorunda kaldılar.

Uygurların bir bölümü, 840 yılından sonra güneyde Turfan ve Beşbalık bölgesinde Turfan Uygurları adı altında yeni bir devlet kurdu. Çin sınırında birçok felâkete uğrayan 13 Uygur boyu da batıya geçti ve Turfan Uygurlarına karıştı (King, Gary, Zeng. 2001, s. 63-137).

Uygurların bir başka koluda Sarı Uygurlar'dır. 840 yılındaki Kırgız baskınından sonra, dört bir yana dağılan Uygurların bir bölümü, güney kesimlere, yani Çin ile Doğu Türkistan arasındaki Kansu bölgesine indi. Önemli bir ticaret merkezi olan bu bölge, İpek Yolu üzerindedir. Bu bölgeye yerleşen Uygurlar, büyük bir kent olan Kan-Cov'da yeni bir devlet kurdu. Sonradan, Sarı Uygurlar adıyla anılacak olan bu halk, bu bölgenin yerli halkıyla karışmadan, kendi kültürlerini korumayı başardı. Türk dili ve kültürünü uzun yıllar yaşatan Uygur Türklerinin torunlarına bugünbilerastlamakolasıdır.

Din olarak Budizm'i kabul eden Sarı Uygurlar, ticaret ve kültür bakımından çok gelişmişlerdi. Budistlerin en değerli eserlerinin bulunduğu Bin Buda Mağaraları, Sarı Uygurların yaşadığı bölgede bulunuyordu. Daha sonraki yıllarda İslamiyet'i seçen ve Karahanlılar döneminde Türk-İslâm uygarlığına önemli katkıları olan Uygur Türkleri, bugün de varlıklarını aynı adla sürdürmektedir (Türkeş,2006, s. 193).

Şekil 4: Uygurların Soyağacı

Kaynak:Uygur Devleti (745-840), <http://aygunhoca.com/tarih/35-tarih-konular/1646-uygur-devleti-745-840.html>

2.5. Uygur Kültürü

Uygur devleti başkanlarına bir süre sonra kağan yerine kutsal mutluluk anlamına gelen “İduk Kut” unvanı verilmeye başlanmıştır. Daha sonraları devletin merkezinin adı da İduk Kut olmuştur, ismi Hoca olan kışlık merkez bu yeni adı alırken, yazlık merkez olarak Beşbalık kenti korunmuştur. Uygur devleti bağımsızlık döneminin sona ermesinden sonra, önce Karahitaylar devletine sonra da Cengiz Han’ın Moğol devletine bağlanmıştır. Bununla beraber son Uygur sülalesinin teslim oluşuna kadar sürdüğü anlaşılmaktadır. Uygurlar sahip oldukları bilgi ve kültür ile bağlandıkları devlet içinde kendilerini göstermişler ve her zaman devlet yönetiminde önemli makamlara gelebilmişlerdir (Tursun,1998 s.51-53).

Maniheizm dini Uygurları savaşçı ve göçebe bir ulus olmaktan çıkaran en önemli etken olmuştur. Bu dinin müzik ve resmi desteklemesi nedeniyle Uygurlarda sanat ve kültür çok ileri düzeyde gelişmiştir. Uygurların Mani minyatür resminin, İran ve Hint minyatürcülüğünün kaynağı olduğu benimsenmektedir. Mabretlerde bulunan Uygur freskleri de bu sanat dalının üstün örnekleri olarak zamanımıza kadar gelmiştir. Bunların dışında Turfan’da yapılan kazılarda ipek üzerine boyanmış sayısız resimler bulunmuştur.

Turfan yöresinde yapılan kazılar, Budizmin etkilerini taşıyan birçok eseri gün ışığına çıkarmıştır. Bu kazılarda Koço, Yarkoto, Martuk ve Tuyuk Budist tapınaklarından kalıntılar da bulunmuştur. Buralarda bulunan eserler eski Türk tarzı, daha yeni Türk tarzı ve en yeni dönem diye başlıca üç gruba ayrılmıştır. Bezeklik ve Murtuk'ta bulunan Fresklerde Uygur Budist erkek ve kadın hayır sahiplerinin sembollerine rastlanılmıştır. Bu freskler kültür tarihi bakımından olduğu kadar gerçekçilikleri dolayısıyla ırk antropolojisi bakımından da ilgi çekicidirler. Resimlerde Turan ve Ön Asya tipi özellikleri açıkça görülmektedir. Kazılardan yalnız Uygur Budizm'inin sanat eserleri değil, Türk diliyle yazılmış bir yığın kutsal kitap da çıkmıştır. Yunanca, Süryanice, Sanskritçe dillerinden Uygurca'ya çevrilmiş eserler arasında Budizm'in bazı önemli eserlerinin çevirileri de vardır (Bughra, 1998, s.10-11).

Uygurlar Avrupalılardan yüzyıllarca önce kâğıdı biliyorlardı. Araplar kâğıdın ne olduğunu Uygurlardan öğrenmişler ve Araplar aracılığıyla kâğıt Avrupa ülkelerine geçmiştir. Kitap basma konusu da aynı biçimde Uygurlarda biliniyordu. Basımevi en eski dönemlerde Çinlilerde ve Uygurlarda biliniyordu. Avrupalılar matbaacılığı gene Asya'dan öğrenerek geliştirmişlerdir. Blok baskı tekniğinin Batı'ya kaymasında Uygurların önemli rolleri vardır. Uygurlar kendi dillerini Moğollara da öğrettiler ve Cengiz İmparatorluğu'nun resmi dili Uygurca oldu. Moğol İmparatorluğu zamanında devletin üst kademelerinde Uygurlar önemli görevler yaptılar. Kendi dillerinin sağladığı prestij sayesinde elçiler hep Uygurlar arasından seçildi. Uygurların kültürel yönden güçlü olmaları siyasal bağımlılıklarına karşı yinede bir ulus olarak varlıklarını sürdürmelerini sağlamıştır (Gingsburgs, 1983, s.309).

Uygurlar Moğolları vahşilikten kurtararak uygarlaştırmışlardır. Moğol İmparatorluğu sınırları içinde hemen her köşeye resmi görevli olarak dağılan Uygurlar bu imparatorluğun ayakta kalmasını sağlamışlar ve bir anlamda Cengiz İmparatorluğu'nu Türk-Moğol İmparatorluğu'na dönüştürmüşlerdir. Uygurca bir süre resmi dil olmuş ve diplomaside sürekli kullanılmıştır. Kendi dillerinin sağladığı üstünlük ile Uygurlar diplomasinin önemli makamlarını ellerinde tutmuşlardır (Toops, Stanley, 2004, s.1).

Uygurlar çağında Türkler göçebelikten yerleşikliğe kesin olarak geçiş yapmışlar ve yerleşik uygarlığın önemli örneklerini vermişlerdir. Doğu Türkistan'da Karahoço, Karabalgasun, Beşbalık, Karaşar, Hotan, Yarkent, Turfan, Komul, Kulca, Urumçi, Aksu, Suço, Kanço, Çerçen gibi büyük Türk kentleri kurulmuş ve geliştirilmiştir. Tarım, endüstri, ticaret ve sanat çok gelişmiştir. Düzenli yollarla kentler birbirine

bağlanmış, sulama sistemi geliştirilerek en çorak topraklarda bile tarım yapılabilmiştir. Heykelcilik, resim, kumaşçılık, halıcılık, çinicilik fazlasıyla gelişmiştir. Uygur alfabesi, Uygurların yüksek kültürleri nedeniyle tüm Asya ülkelerinde yayılmıştır. Uygur alfabesi önceleri Cengiz İmparatorluğu'nda daha sonra da Timur İmparatorluğu'nda resmi alfabe olarak kullanılmıştır. Kâğıdı bilen Uygurlar yazılarını Göktürkler gibi ağaca değil kâğıt üzerine yazarlardı. Kâğıdı, yazıyı bilen Uygurlar kendi kültürlerini yansıtan binlerce kitap basmışlar, güzel ve açık Türkçeleri ile yazı, felsefe, din ve bilim sahalarında değerli eserler bırakmışlardır. Doğu Türkistan harabelerinde binlerce Uygur kitabı bulunmuştur. Moğollardan sonra Mançular da Uygur alfabesini benimseyince Uygur alfabesi bütün Asya'ya yayılmıştır (Hann, 2009, s.51-52).

Göktürkler döneminden kalma mimari eserler çok azdır ama Uygurlar kendi kurdukları uygarlığı yansıtan önemli mimari eserler bırakmışlardır. Uygurlar tüm kentlerini yirmi metrelik surlar ile çeviriyorlardı. Böylece dış saldırılara karşı kentlerini koruyabilmişler ve bu kentler günümüze kadar o dönemin simgesi olarak gelebilmiştir. Uygur sanatında çeşitli ilişkiler nedeniyle Çin sanatının da geniş etkileri bulunmaktadır. Uygurlar göçler sırasında Tibet bölgesine de sızdıklarından Tibet halkı ile de ticaret ve kültür alışverişi yapmışlardır. Yabancı metinlerden yaptıkları çeviriler Uygurların yüksek bir uygarlık düzeyine sahip olduklarını gösteren diğer bir kanıttır. Hint ve İran minyatür sanatının aslını Uygurlar yaratmışlardır. Resim ve müziği çok seven Uygurlar yüksek karakterli insanlardı. Resim sanatında ilk kez model kullanan Uygurlar duvar resminde de ileri gitmişlerdir(Milward, 2007,s.105).

Uygurlarda pasaport ve vize işlemleri de vardı. Kira sözleşmeleri yapılıyordu. Köylüler bile işlerini hukuk belgeleri ile düzenliyorlardı. Türkçe Uygur vesikaları kesinlikle kâğıda yazılır ve saklanırdı. Semerkant'a kurulan kâğıt endüstrisi daha sonraları çevre ülkelerine de yayılmıştır.

Uygur Türkleri Altay dil grubunun "Hakaniye" lehçesini konuşurlardı. Dil bilginleri Türkçe'nin tarihini dörde ayırmaktadırlar. Buna göre, ana Türkçe çağı, eski Türkçe çağı, orta Türkçe çağı, yeni Türkçe çağı gibi dört ana dönem Türkçe'nin tarihini göstermektedir. Uygur dili ve yazını IX-XV yüzyıl arası olan orta Türkçe çağına girmektedir. Yusuf Has Hacib'in Kutadgubilik ve Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ı Lugat-it Türk adlı eserleri bu dönemde meydana gelmiştir.

Uygur Türklerinin yazısını da üç dönemde incelemek gerekir. Uygurlar ilk zamanlarda Orhun yazısını kullanmışlardır. Daha sonraları Çin etkisi ile Hue-Hu yazısını

benimsemişlerdir. Sonraki yıllarda Moğol ve Mançular da bu yazıyı benimsemişlerdir. Arap yazısı gibi sağdan sola doğru yazılan bu yazıda harfler sözcüğün başında, sonunda ve ortasında ayrı ayrı biçimlere girmektedir. Müslümanlığı benimsedikten sonra ise Uygur Türkleri Arap yazısı ile yazmaya başlamışlardır. Kaşgarlı Mahmud, Ahmet Yükneki, Bilal Nazım gibi Türk Uygur dilci, bilgin ve ozanları eserlerini Arap yazısıyla yazmışlardır. Uygur yazınında, benimsedikleri dinlerin de rolü olmuştur. Önceleri Buda ve Maniheizm dinlerinin etkisiyle yazılan eserler daha sonraları Müslümanlığın etkisiyle yazılmıştır. Diğer dinlerin etkisine karşın Uygurlar her zaman tek tanrıya inanmışlardır. Günlük dillerinden Tanrı sözcüğünü düşürmeyen Uygurlar her şeyi Tanrıya bağlayan yazgıcı bir düşünceye sahiptiler. 934 yılından sonra Satuk Buğra Han zamanında Uygurlar Müslümanlığı benimsemişlerdir. Daha sonraları başa geçen Musa Buğra Han ve Harun Buğra Han zamanlarında da Müslümanlığın Uygurlar arasında yayılması sürmüştür (Starr, 2004, s.242).

Uygur Türklerinin yaptığı duvar resimleri birer şaheserdir. Bunun yanı sıra kendilerinden önce gelen Türk boylarında olduğu gibi keten kumaşlar üzerine yapıştırılan lake resim sanatı, kâğıt ve ipek üzerine çizme sanatı, kenevir üzerine yapılan resim sanatı, kitap resimleri ve tahta baskı sanatıyla da uğraşmışlardır. Uygur Türklerinin ortaya çıkışıyla Türk resim sanatında birden üslup ve teknik değişikliği de kendini göstermiştir. Uygur Türklerinin bu yeni akımı 604'ten 1250'ye kadar sürer. Yeni akımda Uygur Türklerinin doğu kültürü ile en çok yakınlık gösteren Türk boyu olduğu tartışmasız olarak benimsenmiştir. Uygurlar aracılığıyla Türk resminde hem teknik, hem de düşünce bakımından Uzak doğunun etkisi kendisini göstermiştir. Uygur Türkleri Çin sanatını yakından tanımışlar ama üslup ve teknik açılarından kendi resim sanatlarının özgün çizgilerini korumuşlardır. Bu resimlerde konu olarak arkaya ok atan atlı ve cennet anlatımları yanında Çin sanatının zarif hatları, çekingен renkleri, süsleme motifleri de bulunmaktadır. Bu nedenle, söz konusu sanatı, incelik ve zarafete yönelen Çin sanatı yerine, Türklerin güçlü bozkır geleneklerine bağlamak gerekmektedir. Böylece resim sanatında başlangıç başka Türk boylarına bağlansa bile, Uygurların yüzlerce yıl pek çok eserde geliştirdiği üslup ve tekniğin Türk sanatını zenginleştirdiği yadsınamaz. Uygurların duvar resimleri genellikle Mani ve Buda dininin metinleriyle ilgilidir. Tapınaklardaki duvar resimlerinde başrahibin yolculukları ve maceraları dile getirilmektedir. Figürlerin düzen içerisinde tek sıra halinde ve dik duruşları, Türk saray düzenini yansıtmaktadır. Fresklerde kendi resimlerini çizdirmek isteyen adamlar ve

Uygur şehzadelerinin resimleri çok gerçekçi olarak canlandırılmıştır. Duvar resimlerinde fil resmi de çoktur. Fil iyi niyet, sadakat ve iyilik simgesidir. Resimlerde fil ile kağan arasındaki anlaşmazlıklar da çizilmiştir. Uygur Türkleri renk olarak parlak renkler, özellikle koyu mavi ve kırmızı renkler kullanmışlardır (Milward, 2007,s.104). Yazı yazarken Uygur sanatçıları kalem kullanmamışlardır. Kaşgarlı Mahmud, Uygur Türklerinin Çinlilerin aksine ağaçtan kalem kestiklerini yazmaktadır. Boya koyu macun olarak sürülmez, aksine şeffaf gibi ince bir cila halinde konulurdu. Hafif sürülen cila ile Buda ya da önemli bir kişinin yüzünde gölgeler meydana gelirdi. Kitap resimlerinde ise, Buda metinleri Uygurca olup, resim tekniği duvar resim tekniğinin aynısıydı. Siyah ve kırmızı mürekkep ile yazılmış yazılar üzerine şeffaf cila sürülürdü. Mani kitap tekniği ile Budist teknik arasında pek fark yoktu. Kitap resimlerinde Koçu duvar resimlerindeki üslup ve teknik egemendi. Bu çalışmalarda hep geleneklere dayanılıyor ve onlar anlatılmaya çalışılıyordu. En eskilerde ışık ve gölge ilişkisi ile hacimler verilirken, daha sonra teknik, grafik bir gelişme gösterir (Mallory, 2000, s.237).

Arşiv için kullanılan yazı malzemesi kâğıttır. Düzenli tutulan Uygur arşivlerinin çoğu zamanımıza kadar kalmıştır. Çömlekçilik Uygurların ileri oldukları bir başka sanat dalıydı. Türkistan'ın tüm önemli kentlerinde çömlekler yapılır ve bunlar boyanarak süslenirdi. Küp biçiminde yapılan bu çömleklerin en büyüğü daha sonraları tandır olarak kullanılmış ve ekmekler tandırlarda pişirilmiştir. Milattan sonra birinci yüzyıldan sonra da Uygurlar bakır, demir, kömür, gümüş ve altını eriterek işlemişlerdir. Taklamakan Çölü araştırmalarında demir tavlama için yapılan maden ocakları bulunmuştur. Kuçar'da ise bakır ve gümüş dökmek için yapılmış olan kazanlar ele geçirilmiştir. Kuçar kenti yakınlarında Uygurların işlettiği bir de kömür madeni bulunmuştur. Kömür işletmesini bilen Uygurlar bunun ateşi ile diğer madenleri eriterek silah, kazma, kürek, balta, çapa gibi malzemeler de yapıyorlardı. Demircilik ve bakırcılığın yanı sıra kuyumculukta da ileriydiler. Demircilik işlerinin gelişmesiyle Uygur Türklerinde tarım ve sulama teknikleri de gelişmiştir. Doğu Türkistan'da önemli sayıda sulama kanalları yapıldı. O dönemlerde Uygurlar buğday, mısır, pamuk, meyve ve sebze yetiştirmesini biliyorlardı. Potey kalıntılarında ele geçen küplerin içinde buğday ve mısır tanelerine, keten, atlas ve ipekli kumaşlara rastlanılmıştır. Hotan kenti kumaş dokuması alanında çok ileri gitmişti. Koçu, Kaşgar ve Hotan'da halıcılık ve hasır sanatları gelişmişti. Koçu, Uygurların önde gelen halıcılık merkezidir (China General Social Survey, 2009, s.15).

Orta Asya heykel sanatında Uygur üslubu önemli bir yere sahiptir. Başlangıçta normal insan boyundaki heykeller giderek yerlerini on metreyi aşan heykellere bırakmışlardır. Kuçar, Hotan, Niye ve Akterek kentlerinde Uygur heykel sanatının değişik örnekleri görülmüştür. Hotan heykelciliğinde alçı tekniği egemen iken Kuçar ve yöresindeki heykellerde portreye yaklaşan ve eski özellikleri koruyan eserler çoğunluktadır. İç Asya yerleşik yaşamında yapı teknikleri üç kola ayrılmıştır. Atlı göçebelerle bağlantılı olarak çadırı andıran hücre tipi yapılar, Hint, Budist ve Çin mimarlığına bağlanan yapılar ile Çin tekniği görülmüştür. Ocak mimarlık sanatında önemli bir yere sahipti. Binaların bölümleri, oda ve hücreler çadır tipinde, yuvarlak ve dört köşeli planda, kubbeleri yüksek kasnaklı olarak yapılırdı. Bu dönemde surlarla çevrili kentlere “balık” adı verilirdi. Saray ve manastırlar ise kentleri süsleyen başlıca büyük yapılarıydı. Bir Uygur kenti olarak Balık, yedi kat hendekler ile çevrilir ve üç kat sur ile örülürdü. İç akropol Ordu Kapağı adını taşır ve kağanın sarayı burada bulunurdu. Tapınak ve manastırlar da saray mimarlığına uygun bir üslupta yapılırdı. Bunlar da duvarlar ile çevrili yüksek bir set üzerinde yapılmışlardı. Ortada Buda heykeli ya da Tanrı heykellerinin bulunduğu bina, setin çevresinde ise rahip hücreleri sıralanırdı. Tapınaklar Uygur mimarlığının önemli örnekleridir(Mallory, 2000, s.237).

Bir ev tapınağına çizilen figürlerde Uygurların tiyatro sanatında da ileri gittikleri anlaşılmaktadır. Uygur tiyatrosu ile ilgili çeşitli belgeler ve figürler kazılarda ele geçmiştir. Çin ve Hint etkileri tiyatro figürlerinde de vardır. Mimarlıkta sütunlar çoğunlukla ağaçtan yapılır, boya ve yaldız ile süslenirdi. Tavan süslemelerinde kenarları lotus motifleriyle çevrili, taç biçiminde, alçıdan yapılmış çeşitli figürlerin bulunduğu ve bunların müzelerde saklandığı bilinir. Uygurların ilk dönemlerindeki ilkel tiyatroları Budizm’den sonra gelişmiştir. Misyonerler Budizm’i yaymak için ilk zamanlarda dinsel törenleri tiyatrolaştırarak halka takdim ediyorlardı. Sonuçta Uygurların tiyatrosu ile Budistlerin dinsel tiyatrosu karışmış ve ortaya yepyeni bir tiyatro sanatı çıkmıştır. Yeni çıkan tiyatroya Mitolojik Tiyatro adı verilmiştir. Eski zamanlarda Türkistan’a giden gezginler de Uygurların gelişmiş bir tiyatro sanatına sahip olduklarını yazmışlardır. Müslümanlıktan sonra da Uygur Türklerinin tiyatro sanatı sürmüştür. Garip ile Senem, Ferhad ile Şirin, Tahir ile Zühre Uygur tiyatrosunun seçkin örnekleridir (Guosheng, 2008, s.22).

Uygurların eğitim ve kültür açısından ileri bir ülke olmaları nedeniyle civar ülkelerden birçok yabancı öğrenci tahsil için Kaşgar'a gelirlerdi. Tarihi Kaşgar kenti yalnız Uygur

Türklerinin değil Türklük ve İslam dünyasının önemli kültür ve eğitim merkezlerinden birisi olarak benimsenirdi. Hanlık, Vanlık, Çarsu, Orda gibi medreselerde Farabi, İbni Sina, Abdurrahman Cami, Ali Şir Nevai gibi doğunun yetiştirdiği büyük bilim adamlarının kitaplarıyla öğrenciler yetiştirilirdi. Ayrıca Kaşgar'daki Mesudi kitaplığı ile bütün önemli kitaplar Uygur öğrencilerinin yararlanmalarına sunulmuştu. Doğu Türkistan daha sonraları Çin yönetimine girdikten sonra Uygur ülkesinde Çince eğitim yapan çeşitli okullar da açılmıştır. Çin baskıları son zamanlarda artarak Uygur kültürünü ortadan kaldırmaya yönelmiştir. Uygur ülkesinde artık Çin dili ve kültürü geçerli sayılmış, Uygur dili ile kültür belgeleri yasaklanmıştır(Gourbanov,1993, s. 1105-1107).

Tiyatro ile beraber Uygurlarda müzik de gelişmişti. Uygurların kendilerine özgü on iki makamları bulunuyordu. Bu on iki makamın özelliği, Uygur Türklerinin ulusal özelliklerini, örf ve adetlerini, toplum ve yaşama biçimlerini ve başlarından geçen çeşitli tarih dönemlerini içinde toplayabilmiş olmasıdır.(Mallory, 2000, s.237)

Uygur Türkleri doğuştan gururlu ve iklim koşulları nedeniyle de haşin karakterlidirler. Bunun için ulusal irade ve dil kültürünü geliştirmede hiçbir engel ile karşılaşmamışlardır. Atlı bozkır Türklerinin yerleşik yaşama geçişleri ve bu tarz ile kendi karakterlerini kaynaştırarak yeni bir uygarlık yaratışlarının en güzel örneği ilk kez Uygur Türklerinde görülmüştür. Bulundukları bölge dolayısıyla Uygur Türkleri Batı ve Doğu uygarlıklarının etkisinde kalmışlarsa da esinlendikleri bu kültürden ayrı ve kendilerine özgü bir uygarlık meydana getirebilecek kadar uyanık ve düşünsel çaba gösteren bir Türk kavmi olarak kabul edilirler.

Uygur Türkleri orta boylu, uzun ve sarı saçlı, düz burunlu, gök gözlü bir boy olarak tanımlanmışlardır. Giysileri genellikle bozkır tipinin ortak özelliklerini taşımaktadır. Çizme, börk, eşya asmak için kayıştan veya kumaştan yapılma Türk kuşakları vardır. Kadına çok saygı gösteren Uygur Türkleri genellikle tek kadın ile evlenirler ve kadına toplum içinde önemli yerler verirlerdi. İncik, boncuk takmayı seven Uygur hanımları çok süslü giyinirlerdi. Kadınlar hem evlerinde iş yaparlar, hem de beyleri ile beraber tüm işleri yaparlardı. Hükümdar eşlerinin ise devlet işlerinde önemli yerleri vardı. Hükümdar adına bazı yetkileri kullanırlardı(Milward, 2007, s. 305).

Uygurların ilk dönemlerdeki ekonomileri genellikle tarım ve hayvancılığa dayanıyordu. En çok koyun, sığır ve inek beslerlerdi. Hayvan ürünlerinden elde edilen yiyecek, giyecek ve barınma eşyaları Uygur Türklerinin ekonomisinin temelini oluştururdu.

Tanrı Dağları ve Tarım havzası hayvancılığın merkeziydi. Demir, bakır ve kömür çıktığından Uygurlar bu madenlere dayalı küçük elişleri de geliştirmişlerdi, İpek Yolu üzerinde bulunmaları nedeniyle de Çin ve Batı arasındaki ticaretten paylarını alırlardı. Hunlar ve Göktürklerde görülen şenlik düzenleme geleneği Uygurlarda da vardı. Ötüken Uygurlarının kutladıkları Bahar Bayramı gene eski atalarının kutladıkları gibi her yılın beşinci ayında yapılırdı. Bu ay içinde Uygur kağanının beylerini ve halkını Tolen ırmağının kıyısında toplayarak gök tanrıya kurban sunduğu hakkında Çin kaynaklarında bilgi vardır. İlkbaharda kutlanan diğer bir bayram da, sürüleri otlatmaya çıkarma ayı olarak kabul edilen ve 9 Mayıs'ta yapılan Örüs Sara Bayramıdır. Ötüken Uygurları hakkında gökle ilgili olarak bazı ayinler yaptıkları ile ilgili bilgilere yine Çin kaynaklarında rastlanmıştır. Gökkuşağı görüldüğü zaman Uygurlar genellikle şenlik yaparlardı. Tanrıya dualarını ise güneşin battığı yere dönerek yaparlardı (Hann, 2008, s.37).

Kopuz, Uygurların ulusal çalgısıydı. Şenlikler sırasında kopuz çalarlar, ata binerek yarışır ve ok atarlardı. At sırtında gezerken veya giderken kesinlikle kopuz çalar, şarkı söylerlerdi. Daha çok ilkbahar aylarında gezmeyi severlerdi. Uygurlar ayrıca üçüncü ayın dokuzuncu günü de Hansih şenliğini kutlarlardı. Bu şenliğin anlamı soğuk yemek eğlencesidir. Bu şenlik Hristiyanların paskalyasına, Müslümanların ise Hızır gününe karşılıktır. Bütün ateşler bir gün süre ile söndürülür ve bir gün önceden hazırlanan soğuk yemekler yenirdi (Hann, 2008, s.152).

Uygurlar, şenliklerinde gümüş ve pirinçten yaptıkları kaplara su doldururlar, suyu birbirlerine atarak spor yaparlardı. Suyun fışkırtılması ateşin söndürülmesi anlamına gelmekteydi. Suyu birbirlerine atan Uygurlar, bedenin serinlemesini sağlayarak sıcaklığın çıkmasına yardımcı oluyorlardı. Bu şenlikler eski bir Şamanizm kalıntısı olan yağmur yağdırmakla da ilgilidir. Uygur Türklerinde Toy töreninin devlet yaşamında önemli bir yeri vardı. Toy törenleri bey oğlunun ilk avı, tahta çıkması, bir felaketten kurtulma ve elçi kabul etme gibi durumlarda yapılıyordu. Tören çan vuruşu ile başlar, herkes kağanın çevresinde eğilir ve daha sonra da armağanlar dağıtılırdı. Bundan sonra müzik, içki, ziyafet ve gösteriler birbirini izlerdi (Gorbunov,1993, s.1105-1107).

Uygur devletinin siyasal yaşamı pek uzun olmamışsa da daha sonra ortaya çıkan iki yeni Uygur devleti, Uygurları önemli bir yere kavuşturmuştur. Uygur devletleri kısa ömürlü olmuştur ama Uygur halkı günümüzde bile topluca yaşamaktadır. Çin Halk

Cumhuriyeti'nin kuzeyinde, günümüzde bir Uygur özerk bölgesi vardır (Jiasheng, Guangwon, Sulou, 1956 and 1981, s. 3-7).

2.6. Uygurların Türk Dünyasındaki Yeri

Türkler, çeşitli kıtalarda tarih içerisinde önemli etkinliklerde bulunmuş, coğrafi olarak birçok bölgeye yayılmış ve çok sayıda devlet kurmuştur. Günümüzde dağınık durumda yaşamakta olan Türkler, Çin'den Balkanlara, hatta Avrupa'ya kadar geniş bir alanda varlığını sürdürmektedir. Balkanlar, Anadolu ve Doğu Türkistan dışında Türk nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölge, Çarlık Rusya'sı, daha sonra Rus hâkimiyetinde kurulan eski adıyla SSCB ve yeni adıyla Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ve Rusya Federasyonu olmuştur. Tarih içinde çeşitli dinlerle karşılaşmış olan Türkler, İslâm'la karşılaşınca kadar toplu olarak herhangi bir dine girmemiştir. Onlar İslâm'la karşılaştıklarında kitleler halinde Müslüman olmuştur, hatta Orta Çağda Türkistan'ı işgal eden Moğol hükümdarlar vaftiz edilmiş Hristiyan olmalarına rağmen, bölgedeki Müslüman Türklerden etkilenerek Müslüman olmuş ve Türkler içinde eriyerek Türkleşmiştir.(Alptekin, 1991, s. 87-114)

Günümüzde inanış bakımından Türklerin çoğunluğu Müslüman'dır. Türk Dünyasının doğu ucunda yaşamakta olan Uygur Türkleri komşu Türkler, özellikle Orta Asya Türk Cumhuriyetlerindeki kardeşleriyle iyi ilişkileri zaman zaman korumuştur. Dinine ve kendi kültürüne çok bağlıdır. Kültürel, coğrafi, etnografi, dil ve yaşam tarzı bakımından Uygurları diğer Türk topluluklarından ayrı ve uzak görmek mümkün değildir. Çünkü onların tarihi de geçmişten günümüze kadar Türk tarihi içinde yer almış, bölgedeki Türklerin ortak kaderini yaşatmıştır. Asırlarca kendi soyundan olan kardeş boylarla birlikte çeşitli devletler kurarak her gün bir şekilde yaşayan Uygurlar, günümüze kadar millî kimliğini muhafaza edebilmiştir (Alptekin,1991, s. 87-114).

2.7.Ekonomik Yapısı

Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) ilgili kuruluşları tarafından açıklanan son verilere göre, Şincan Uygur Özerk Bölgesi-ŞUÖB, 2012 yılının ilk yarısında %10,7 oranında ekonomik büyüme gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda, 2012 yılının ilk yarısında bölgenin GSYİH'si 260,1 milyar RMB-41,2 milyar ABD Doları olarak kaydedilmiştir. Bu rakamlar ile ŞUÖB, ülke genelindeki 31 bölge arasında 18. Sırada yer almaktadır.

Öte yandan, 2012 yılının ilk yarısında ŞUÖB'ün dış ticaret hacminde azalış görülmüştür. Bu dönemde, ŞUÖB'ün ihracatı 7,29 milyar ABD Doları (%17,4 artış) olarak kaydedilirken, ithalatı ise 2,54 milyar ABD Doları (%8,9 azalış) olarak

gerçekleşmiştir. Bu veriler çerçevesinde ŞUÖB'ün toplam dış ticaret hacmi ise 9,83 milyar ABD Doları olmuştur. Küresel piyasalardaki krizin yanı sıra, Rusya, Kazakistan ve Belarus arasında oluşturulan “ticaret birliğinin” de, ŞUÖB'ün dış ticaretini etkilediği değerlendirilmektedir. 2011 yılında, merkezi Asya ülkeleri Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Türkmenistan ile olan ticaret, toplam dış ticaretin %78'ini oluştururken, Kazakistan, ŞUÖB'ün en önemli ticaret ortağı konumundadır(The China Perspective,2015).

Bununla birlikte, ÇHC Yönetiminin, ŞUÖB'ün kalkınması için yaptığı çalışmalar (2012 yılının ilk yarısında sabit sermaye yatırımları 191,58 milyar RMB-30,3 milyar ABD Doları-%33,7 artış) ve bu kapsamdadır. Bölgeye yönelik iç ve dış firmaların artan ilgisi (2012 yılının ilk yarısında 637 yabancı şirket kurulmuştur-%37 artış) dikkate alındığında, ŞUÖB'ün dış ticaretinin gelişiminin ve ekonomik kalkınma sürecinin devam edeceği değerlendirilmektedir.Bilindiği üzere, 2011 yılında ülkemiz ile ŞUÖB arasındaki ticaret hacmi resmi rakamlara göre (ÇHC Ticaret Bakanlığı ve Gümrükler Genel İdaresi) 24 milyon ABD Doları olarak gerçekleşirken, ŞUÖB'ün ülkemize ihracatı 11,6 milyon ABD Doları, ülkemizden ithalatı ise 12,4 milyon ABD Doları olarak kaydedilmiştir. Bununla birlikte, ülkemiz ile ŞUÖB arasındaki ticaret hacminin (bavul ticareti vb. nedenlerden dolayı) çok daha fazla olduğu bilinmektedir. Urumçi ve Kaşgar başta olmak üzere, gıda, ev tekstili, hazır giyim, ayakkabı ve mücevherat vb. sektörlerde ülkemiz menşeli ürünler piyasada bulunmaktadır (The China Perspective,2015).

2.8. Uygur Özerk Bölgesinde Turizm Gelişim Tarihi

Şincan Uygur Özerk Bölgesindeki birçok tarihi şehir, Avrasya karasından geçen tarihi “İpek Yolu” etrafında yerleşen konaklar ve zamanın meşhur kültürel ticaret merkezleri vardır ve bunlar tarihte çok önemli rollere üstlenmiştir. Bölgedeki, sadece tarihi belgelerde değil, aynı zamanda devlet kurulmadan önce geçen uzun yıllar zarfında Çinliler tarafından “Batı Yurt”ve buna benzer isimler ile anıla gelmiştir. “Batı Yurt”üzerinden yürütülen devletlerarası ticaretlerin dışında, halk arasında cereyan eden ticaret işleri de çoktu. Tarihte Çinli ve yabancı tüccarlar ipek ticaretiyle sınırlı kalmaz, bunun dışında çeşitli ticaret türlerinden gelecek büyük gelirleri araştırıp, yolun uzak, zahmetli ve tehlikeli olmasına aldırmadan uzun yolları kat ederek, saf saf dizilmiş kervanların peşine düşer, Çin ile Batı halkları arasındaki bu yolda aralıksız olarak gidip gelirlerdi (Han, Enze,2010,s.251).

Öncelikle İpek kumaşı Çin’den dış devletlere ihraç edilen bir ticaret malı sayılırdı. Büyük miktarlardaki ipek kumaşları Çin’in iç kısmından Batı Yurt’a taşınır ve daha sonra da Hindistan, Arsak, Yunanistan ve Roma’ya götürülerek satılırdı. Burada yine Batı Yurt diye isimlendirilen Ana Yurdumuzdaki Horan’ın tarihi “Sere İli”(İpek Yurdu)olarak adlandırıldığını, günümüze değin Hotan’daki Şayi Atlas kumaşlarının dünya piyasasında alkışlandığını, yerli ipek yurdunun uzun bir geçmişe sahip olduğunda unutmamak gerekir. Bunun aynı sıra ticaret kervanları başka ticaret mallarını da dışarıya götürürlerdi. Bu mallar götürüldüğü ülkelerde ilgi ile karşılanırdı. Roma’nın beyaz tenli hanımları, Çin’in ince ipeklerinden dikilen elbiseleri kapışarak giyer ve bununla kendilerinin ne kadar asıl zengin olduklarını göstermeye çalışırlardı. Bunlar hersene büyük paralar harcayarak Çin’in ipekli mallarını satın alırlardı. Aynı zamanda ipek kumaşı ticareti insanların dikkatlerini cezbeden uluslararası büyük ticaret piyasası haline gelmişti(China National Tourism Administration YearBook 2000-2001).

Şekil 5: İpek Yolu

Kaynak: (<http://www.eokul-meb.com/ipek-yolu-nerelerden-gecer-58318>)

Batı Yurt üzerinden orta düzlüğe giden ticari mallar, genel olarak yünden dokunan eşyalar, güzel koku malzemeleri, inciler mercanlar, atlar ve diğer pahalı hayvanlardan oluşurdu. Usum,Udum ve Pişasman’daki tüm halklar batının yün dokumacılığı hünerini kabul etmiş ve üretim çeşitlerini daha zenginleştirmişlerdi. Bu ürünler orta düzlük bölgesinin pek hoşuna gitmiştir. Tarihçi Bengu İnsı Benjiyav’a 300 top şayi gönderildiği, onunda bunları müşterilerine satarak elde ettiği parayla Batı Yurt’un yün dokuma ürünlerinin Çin’in iç bölgelerine girmesi ile bölge halklarının ekonomik açıdan zenginleştiğini kaydetmektedir. Demek ki, “İpek Yolu”orta düzlüğünde yaşayan halklarının ticari ve kültürel ilişkiler kurma yönünde çok büyük bir rol oynamıştır. Batı Yurt aracılığıyla Çin, sadece kendi etrafındaki ülkelerle değil, aynı zaman da dünyanın

uzak yakın bütün bölgelerindeki ülkelerle de tarih boyunca ilişki içinde olmuştur. Kara ve deniz yolları vasıtasıyla gerçekleştirilen bu ilişkiler, halklar arasındaki kültürel alışverişi de büyük oranda ilerletmiştir(China National Tourism Administration YearBook 2000-2001).

Uygur Özerk Bölgesinin turizmi geçmişte “İpek Yolu”nun kavşağı konumunda olma özelliği sayesinde ilerleme kaydetmişken, 20. yüz yılın ikinci yarısında, özellikle 80’li yıllardan başlayarak ıslahat projeleri ve batı bölgeleri geniş çaplı olarak kalkındırma projesi çerçevesinde hızlı ilerleme hareketi içerisine girmiştir. Bölgedeki turizm faaliyetleri, 1978 yılından itibaren canlandırılarak yeni bir kalkınma süreci içine girilmiştir. 1978 yılında bütün bölge itibariyle 88 turist grubu karşılanmış olup, bunlardan 46 bin ABD doları döviz geliri elde edilmiştir. 2012 yılında ise bölgeye gelen turist sayısı 48 milyon 600 bin kişiye ulaşmıştır. Bunun içinde yabancı turist sayısı 1 milyon 500 bin, bundan elde edilen gelir 550 milyon ABD dolarıdır. Tüm ülke çapından bölgeye gelen turist sayısı 47 milyon ve bundan elde edilen gelir 54 milyar Yuan olmuştur.

Çin 21. yüzyılda geniş ölçüde batıdaki bölgeleri kalkındırma projesini yürürlüğe koymuştur. Bu proje sayesinde başta Şincan olmak üzere bütün otonom bölge ve eyaletler, bütün güçleriyle ekonomik açıdan kalkınmaya başlamıştır. Sermaye, teknoloji, insan kaynakları, iş gücü vs. konularındaki eksiklikler, merkezi hükümetin büyük desteğiyle giderilmektedir. Bu durum Şincan turizmini de önemli derecede etkilemiştir(Han, Enze ,2010, s.251).

2.8.1. Turizm Arzı

Şincan Uygur Özerk Bölgesi, deniz ve okyanuslardan uzak, dört tarafı yüksek dağlarla çevrili bir bölgedir. Sınırlar içinde buzlular ve karlarla kapalı çok sayıda muazzam yükseklikte doruk vardır. Uçsuz bacasız uzunluktaki kumluklar, geniş otlaklar ve meşhur vadiler bu bölgededir. Trim ve Congar Vadilerine serpiştirilmiş bahçeler, yeşil inciler gibi parlarlar.

Bölgede deniz seviyesinden 7000 metreden daha yüksek tepelerden 10 tane vardır. Örneğin;Çogir tepesinin yüksekliği 8611m. Bu bölgenin kuzeyinde Congar, güneyinde Tarım Vadisi yer alır. Doğusunda ise Turfan Vadisi bulunmaktadır (Julian,1984,s.199).

Uygur Özerk Bölgesinde 570 adet nehir ve çay, 270 adet su kaynağı olup;İrtiş, İli, Tikes, Kaydu, Könci, Aksu, Zarpaşan, Karakaş, Yorongkaş, Çerçen ve Tarım Nehirleri

bölgenin en meşhur nehirleridir. Sayram, Kanas, Bağraş Gölleri de meşhur turizm bölgeleridir.

Turfan Vadisinde bulunan Aydın göl, deniz seviyesinden 154 metre alçakta olup, burası Çin Halk Cumhuriyetindeki en alçak yerdir. Şincan Bölgesi, yer altı zenginlikleri bol, 122 çeşit madeni olan bir bölgedir. Bölgedeki doğal gaz ve petrol rezervi de oldukça fazladır(Changrong, 2000).

Bölgenin turizm gelirleri oldukça fazla olup, bütün Çin genelinde 68 çeşit turizme dayalı zenginlik kaynağı varsa, bunların 56 çeşidi bu bölgededir. Turizm kaynakları açısından bölge, Çin Halk Cumhuriyetinin genel kaynakları içerisinde %83'lük bir paya sahiptir. Bölgenin belli başlı turizm kaynakları şunlardır.(Little, Shawn,2000, s.148)

Yerli kültür manzaraları ve turizm merkezleri.

1. Suyu dayalı turizm kaynakları:Suyolları ve su manzaralı turizm bölgeleri. Uygur Özerk Bölgesi'nde 19091 adet buzulun aynı sıra birçok göl ve nehir de vardır.
2. Çeşitli canlı türlerine dayalı turizm kaynakları: Yemyeşil ormanlar ve bakımlı bahçeler. Bölgede 1. derece muhafaza altında tutulan hayvan türlerinden 20 çeşit, 2. derece koruma altında tutulan hayvan türlerinden 43 çeşit ve 3. derece koruma altında bulundurulan hayvan türlerinden 27 çeşit mevcut olup, bu 90 çeşit hayvan türünün tamamı Uygur Özerk Bölgesi tarafından korunur.
3. Tarihi Kültür kalıntıları ve tarihi yapılar: Jawei Kedimi şehri, Kroran Kedimi şehri, Niya Kedimi şehir harabeleri, Miren Kedimi şehir harabeleri gibi tarihi eserler, bilim adamları ve bilim aşklarının önemli ziyaret yerleri haline gelmiştir.

Bunlardan başka Bin Evler, Minareler;bölgenin güney kısmındaki doğal birer folklor müzesi durumunda olan, insanın aklına durgunluk verici güzellikteki çarşı ve pazarlar, muhteşem binalar, kuyular ve diğer tarihi yapıtlar bu bölgenin önemli tarihi turistik kaynakları arasındadır(Eberhard, 1986, s.236).

4. Geleneksel turistik ticaret ürünleri; değerli taşlar, halılar, ipekli kumaşları, milli atlas elbiseler, başa giyen Doppa atındaki takkeler ve çeşitli el sanat ürünleri ile bölgeye ait meyveler de turistleri bölgeye çekmektedir.
5. Milli örf ve adetler ile yaşam tarzlarını izlemeyi amaçlayan turistler de bölgeyi tercih etmektedir. Özellikle Kaşgar, Hoten, Turfan ve Kuçar gibi şehirlerdeki Uygur Türklerinin yaşam tarzlarını merak eden turistler buralara akın etmektedir.

Şincan Bölgesinin turistik bölgelerini 4'e ayırmak suretiyle incelemek mümkündür.

1. Urumçi Turizm Bölgesi: Bu bölge Turfan şehri ve Sancı Oblastısını içine alır.
 2. Kuzey Turizm Bölgesi: Bu bölge, İli, Altay, Çöçek, Küytün, Börtala, Şihenze, Kramay gibi şehirleri içine alır.
 3. Güney Turizm Bölgesi: Bu bölge, Bayıngulin Moğul Otonom Bölgesi, Aksu İli, Kızılsu Kırgız Otonom Oblastı, Kaşgar İli, Hotan İli gibi yöreleri içine alır.
 4. Doğu Turizm Bölgesi: Bu bölge Kumul İline bağlı iki ilçe ve bir şehri içine alır,
- Özerk Bölgedeki Örnekli Turizm türleri aşağıdakilerdir:

1. İpek yolu gezileri,
2. Kumsal alan gezileri,
3. Tarihi şehir kalıntıları gezileri
4. Milli gelenek gezileri,
5. Yayla gezileri,
6. Tehlikeli tepe ve yükseltilere tırmanma gezileri;dağcılık,
7. Orman alanları gezileri,
8. Ünlü göller gezileri,
9. Yaban hayvanları görme gezileri,
10. Motorla yapılan geziler,
11. Bisikletle yapılan geziler,
12. Araba kullanarak yapılan yol kenarlarındaki bölgeleri görmeye yönelik geziler,
13. İpek Yolu üzerinde düzenlenen Bayram turizmine dayalı geziler,
 - a) Turfan Üzüm Festival arifesindeki gezi. Bu bayram, her sene 20 Ağustostan 30 Ağustosa kadar Turfan'da kutlanır.
 - b) Börtala "Nadam Yayla Bayramı". Bu bayram, her sene 16-20 Temmuz tarihleri arasında Börtalada düzenlenir. Başka Kazak Türkleri olmak üzere çeşitli halkların birlikte kutladıkları bir bayramdır.
14. Nehir gezileri. Bölgede 460 dolayında irili ufaklı nehir bulunmaktadır.
15. Avlama gezileri,
16. Kayak turizmine yönelik geziler. Bu gezi türü ile kış manzaralı dağlar ve çam ağaçlarını turistlerle buluşturmak hedeflenmektedir,
17. Ekolojik çevre koruma gezileri,
18. İlmi araştırma amaçlı geziler,
19. Müslümanların medeniyetlerini, yaşam tarzlarını, örf adet ve geleneklerini görmeye, incelemeye yönelik geziler.

Günümüzde bölgede turistlerin ziyaretlerine açılan şehir ve ilçe sayısı 58 olup, bu yöreler, Urumçi şehri, Turfan şehri, Piçan ilçesi, Toksun ilçesi, Kumul şehri vs. Gibi yerleşmiş birimleridir. Bugün bölgede 15 sınır kapısı da, turistlere açık bulunmaktadır. Bunlar: Urumçi Havaalanı, Çin-Pakistan sınır kapısı, Çin-Kırgızistan sınır kapısı, Çin-Kazakistan sınır kapısı, Alato sınır kapısı, Bakto sınır kapısı, Jiminey sınır kapısı vs.(Raj, Razaq, Morphet, 2007, s.108).

Çin’1/6’lik yüzölçümüne sahip olan bu eyalette ortaya atılan “Beş bölge,üç yol”projesi ile turizmi canlandırma faaliyetleri yürütülmüştür. Buna göre;Kanas Gölü merkezli önemli bir turizm bölgesi;Buğda Gölü vs. Gibi yerlerde bulunan güzel manzaralı yörelerdeki turizm bölgesi, Turfan merkezli tarihi medeniyet kalıntıları turizm bölgesi, Kaşgar merkezli gelenek turizme dayalı turizm bölgesi, İli merkezli turizm bölgesi ile Turfan’dan Kaşgar’a kadar uzanan 1500 km’lik yüksek hızlı kara yolu, Urumçi’den başlayıp Küytün, Narat, Bayınbulak, Altun kumluk sahili ve Urumçi’ye kadar ulaşan yüksek hızlı kara yolu, Urumçi’den Kanas Gölüne uzanan 800 km yüksek hızlı kara yolu vb. Küçük yollar, turistik faaliyetlerin hayata geçirilmesi amacıyla turizme açılmıştır (Çavdaroğlu, 1984, s. 34).

2.8.2. Turizm Talebi

1990 yılında Çin Halk Cumhuriyeti başkanı DENG XIAO PING’in “Batıyı Geliştirme” siyaseti sayesinde Şincan Uygur Özerk Bölgesi’nin kapısı turizme tamamen açılmıştır. Ve böylelikle eski perakende turizmcilik kavramı yerine daha da sistemleşmiş acente turizmi yer almıştır. 1990—2010 arasıŞincan Uygur Özerk Bölgesinin turizmi Çin’in iç bölgelerindeki turistler (Pekin, Şanghay, Henan, Guangdong gibi) ağırlıklı, az miktarda sınırdaş ülkelerden(Pakistan, Tacikistan, ,Hindistan,Özbekistan... gibi) gelen turistler ve Avrupa turistleriyle 2010 yılının sonunda 3.000.0000 kişilik turist sayısı ile turizme büyük adım atmıştır (Little, Shawn, 2000, s.149).

Turist sayısı yükseldikçe Şincan’ın yurtiçi ve dışı acenteleriyle iş anlaşmaları çoğalmış,devletin turizm sektörüne yatırdığı yatırımlar da çoğalmıştır. Örnek olarak:

- a. Tianjin’de Sincan yurtdışı turizm şirketleri ile yurtiçi güçlü turizm şirketleri arasında yer alan “Tianjin turizm şirketleri” aralarında turist konaklama anlaşması imzalamıştır.
- b. Henan’ de Çin turizm acentesi ile her sene 10 acente ile 10 sefer turist gönderme hakkında anlaşma imzalanmıştır.

- c. Şıncan turizm tanıtım belgesel filmleri devlet tarafından devlet kanallarında her gün reklam yapılmıştır ve Şıncan turizminin gelişmesi, Şıncan bölgesinin uyumlu ve istikrarlı güvenliğini sağlamak için devlet her sene yüz milyonlarca RMB yatırım yapmıştır.

Şıncan Turizm Bakanlığı'nın açıklamasına göre 2010 yılında yurt dışından gelen turist sayısı 1milyon 600 bin kişiyi geçmiştir ve 100 milyon dolar kazanç elde edilmiştir; yurtiçi turistlerinin sayısı 30milyon380bin kişiyi geçmiştir ve 2milyar810milyon RMB kazanç elde ederek Şıncan turist sayısı ve gelir rekorunu kırmıştır. 2010 yılından itibaren devlet Şıncan Turizmi için her yıl 20 milyon RMB yatırım yapma kararı almıştır(China National Tourism Administration, 2015).

2010 yılının sonundaki istatistiğe göre Şıncan'da 444 seyahat acentesi, 403 adet yıldızlı otel, 30 adet beşyıldızlı otel; 200 adet A derece turistik bölge, 30 ad. 4A derecesinde ve 10 ad.5A derecesinde turistik bölge meydana gelmiştir.

2010 yılında Çin devletinin WTO'ya katılması Şıncan turizmi için büyük artış sağlamıştır. 2012 yılındaki Şıncan turizmi daha da gelişmeye başlamıştır. 2012 yılının yıllık turist sayısı 48milyon 606bin kişiyi geçmiştir.

30.07.2013 tarihindeki devlet yayınlarına göre Ocak ve Temmuz ayları arasındaki Şıncan iç bölgesindeki turist sayısı 22 milyon 250 bin kişi, Çin'in iç bölgelerinden gelen turist sayısı 21 milyon 627 bin kişi, yurtdışından gelen yabancı turist sayısı 624 bin kişiyi geçmiştir. Şıncan'ın turizm sektöründen kazancı 23milyar 864 milyon RMB geçmiştir.

Tabii ki artılar karşısında da Şıncan bölgesinde son beş yıldır çikandoğal ve başka olaylar da Şıncan turizm sektörüne olumsuz yönde büyük etki göstermiştir. Örneğin: 2011 yılındaki vizyon göre 2015 yılındaki turist sayısı 80 milyon kişiyi geçmekteyken 25.06.2011, 2009. 05.07.2014 ve 03.02.2015 tarihlerindeki olayların etkisinde beklenen turist sayısı ve geliri büyük miktarda azalmaktadır(China National Tourism Administration, 2015).

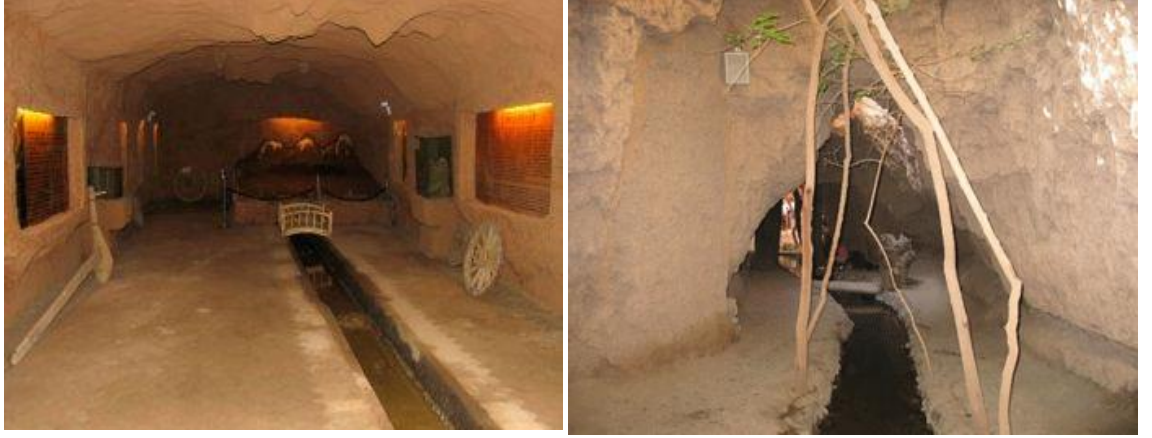
2.8.2. Uygur Özerk Bölgesi'ndeki Turfan Turizmi Hakkında

Çin'in Şıncan Uygur Özerk Bölgesindeki Turfan vilayeti, çöl tanımına uygun kurak bir iklime sahip olsa da, binlerce kilometreden taşınan Tanrı Dağlarının suları ile bir bereket havzasıdır. İçinde Han, Uygur, Hui, Moğol gibi birçok etnik unsuru barındıran Turfan kenti, başkent Urumçi'ye iki saat uzaklıkta 600 binlik nüfusu ile canlı bir tarım merkezidir(China National Tourism Administration, 2015).

Turfan Bölgesi'nde var olan güzelliklere örnek olarak ise:

2.8.2.1.Turfan Karızları (Yer Altı Su Kanalları)

Türklerin dünya medeniyetine bir hediyesidir. Uygur-Turfan Karız Su Kanalları Orta Asya’da Turfan bölgesinde yapılmış yeraltı su şebekesi sistemidir. Dünya uygarlık tarihinin en önemli buluntularından biridir. Orta Asya’daki büyük uygarlık birikimini gözler önüne seren Karız Kanalları Tanrı Dağlarından topladığı suyu 60 km çölün altından geçirerek Turfan’daki yerleşim birimlerine götürüyor. Aralıklarla açılan kuyular yardımıyla tarım alanları sulanıyor. Tanrı Dağları ile Turfan arasındaki bölge çöl olduğundan suyun aşırı sıcaktan buharlaşmaması için Karız su kanalları yeraltında inşa ediliyor. Bu kanalları yaklaşık 100 metre yerin altında konumlandırmanın amacı, güzergâhın geçtiği çölde +40 derece sıcaklık düşünülerek buharlaşmayı engelleyerek su kaybını önlemektir(Bilim ve Ütopya Dergisi 2004, sayı 123).

Şekil 6: Yer altı Su Kanalları

Kaynak: (<https://uqusturk.wordpress.com/2011/07/26/turfan-karizlari-yer-alti-su-kanallari>)

Kanalın derinliği 110 metre den başlıyor. Kanallar çölün altından ağ gibi örülmüş. Yeraltı su kanallarının toplam boyu 5000 km. Bu kanal ağında belli aralıklarla kuyular açılmış. Kuyular 90, 80, 70, 60 en son Turfan ’da 10 metrenin altında. Sistem tamamıyla yer çekimi kuvveti ile çalışıyor.

Çinliler bu kanalları ülkelerindeki üç harikadan biri olarak gösteriyorlar. Bu kanallar bundan 2500 yıl önce M.Ö 500’ler de Uygur Türkleri tarafından yapılmış. Eğim, aç, suyun akışının sağlanması doğru yolda gidilip gidilmemesi bunların yapılabilmesi için bilim gereklidir. Bunu başarabilmek için matematiğin, fiziğin, mühendisliğin ileri bir düzeyde olması gerekiyor. Anlaşıldığı gibi burada yerleşik bir medeniyet bulunmaktadır. Karız’ı inşa eden onaran bir irade var. Çok iyi organize olmuş başarıya ulaşmış ileri derecede teknolojiye sahip büyük bir uygarlık (Özden,2010).

Göçebe, barbar, uygarlıktan nasibini almamış diye tanıtılan, anlatılan Türk Milletinin aslında medeniyeti yaratan insanlar olduğu ortaya çıkıyor. Matematiğin, fiziğin mühendisliğin ileri düzeyde olduğu ve yerleşik tarımla uğraşan bir toplumdur. Zaten araştırma ve bulgularla ilk tarım toplumlarının dolayısıyla köylerin, kentlerin ve şehirlerin Orta Asya'da kurulduğu bilim çevrelerince ispatlanmıştır(Bilim ve Ütopya Dergisi 2004, sayı.123).

Tanrı Dağı'nın eriyen karları ile yeraltındaki su kaynaklarını birleştirerek yerleşim alanlarına taşımak amacıyla inşa edilen Karız Kanalları, 5 bin kilometre uzunluğuyla 6 bin kilometre olduğu tahmin edilen Çin Seddi'ne adeta meydan okuyor. Şincan'ın üzümleriyle ünlü Turfan'daki Karız Kanalları, Çin Seddi ve doğudaki Büyük Kanal ile birlikte Çin'in 3. harikası olarak adlandırılıyor.

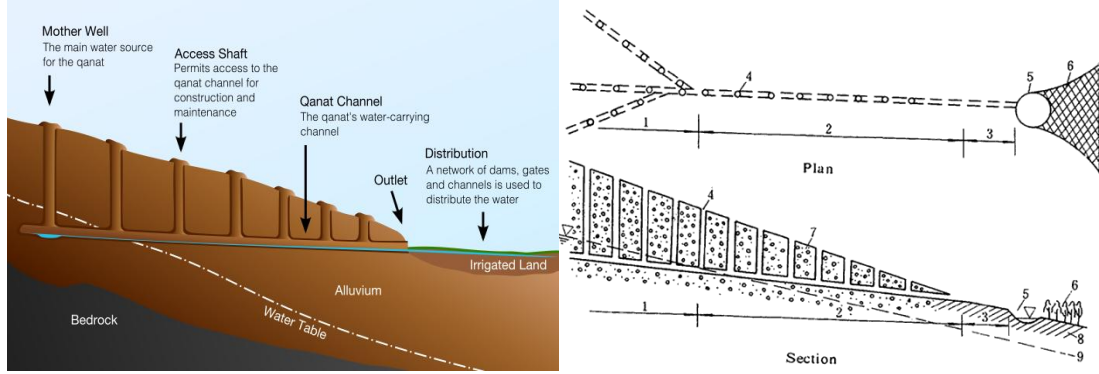
2 bin 500 yıl önce sadece yerçekimi kullanılarak çalışması sağlanan Karız Kanalları, 60 kilometre uzaktaki kurak Turfan bölgesini bereketli vaha haline getirmiş. Kanalları ziyarete gelen turistler rehberlere, o dönemde bu kadar muhteşem bir sistemin nasıl inşa edildiğini soruyor. Hâlâ sorunsuz bir şekilde çalışan Karız kanalları, Turfan vahasına her yıl yaklaşık 200 milyon metreküp su taşıyor. Bundan dolayı kanallar, Turfan için hayat kaynağı olmaya devam ediyor.

Karız kanallarının her birinde dik kuyular, yeraltı kanalı, yer üstü kanalı ve barajlar bulunuyor. Yeraltı kanalları, bazen birkaç kilometre, bazen de onlarca kilometre uzunluğunda olabiliyor. Yeraltı kanalları inşa edilirken işçiler, havalandırma sağlamak ve kazılan çamurları boşaltmak için 20-30 metre aralıkla dik kuyular açmışlardır. Barajlar ise su miktarını ayarlayan su deposu işlevini yerine getirmektedir. Turistler bu muhteşem mimari eseri görmek için şimdilerde Turfan'a akın etmektedir. Yerli ve yabancı turistler hem Karız'ları geziyor hem de bal tatlısı üzümlü ünlü Turfan'ın temiz havasını soluyor. Turistler için Turfan'da Karız Kanallarını tanıtan özel bir müze de kurulmuş. Turfan bölgesinde toplam uzunluğu 5 bin kilometreyi geçen binden fazla Karız Kanalı bulunduğu tespit edilmiştir (Neville,1997,s.45).

Kanallar, sıcaklığın 40 dereceye vardığı Turfan'a kadar kar suyunu buharlaşmadan taşıyabilecek yapıda inşa edilmiştir. Tanrı Dağı'nın eteğinden 110 metre derinliğinde başlayan kanallar Turfan'a geldiğinde derinliği 10 metreye kadar düşmektedir. O zamanda bu ölçümlün nasıl yapıldığı henüz aydınlatılamamıştır.

En çok 1,5 metre yüksekliğinde kazılan tünellerde işçilerin ancak oturarak çalıştığı bilinmektedir. Bugünlerde bölgeye ziyaret eden turistlere bu çalışma yöntemi orijinaline

uygun olarak yapılan mankenlerle gösteriliyor. Turistler buraları gezerken kanalların içinde bol bol hatıra fotoğrafı çektiriyor ve buz gibi temiz olan suya ellerini sokuyor. Turistler burayı gezdikten ve sonra evlerini hem lokanta hem de dinlenme yeri olarak kendilerine açan Uygur aileleri ve diğer yerleri ziyaret ediyorlar(Bilim ve Ütopya Dergisi 2004, sayı.123).

Şekil 7: Karez Projesi Şeması

Kaynak:(<https://uqusturk.wordpress.com/2011/07/26/turfan-karizlari-yer-alti-su-kanallari>)

1. Infiltration Part of the Tunnel: süzgeçlerden tünellere geçiş
2. Water Conveyance Part of the Tunnel: su taşıyıcı tüneller
3. The Open Channel: kanalların açıkta giden kısmı
4. Vertical Shafts: dikey delikler
5. Small Storage Pond: arklar, su taşıyıcıları
6. The Irrigation Area: sulamalı tarım alanı
7. Sand and Gravel: su geçiren kumsal toprak
8. Layers of Soil: ekim toprağı
9. Groundwater Surface: kanal akım meyli

2.8.2.2 Emin Minaresi

Turfan şehrinde bulunan bir Uygur Camisi minaresidir. Uzunluğu 44 metre olup Çin'deki en yüksek minaredir. Minare Qing Hanedanlığı hükümdarı Qianlong saltanatı zamanında (1735 – 1796), yapımına 1777 yılında Turfan yöneticisi Emin Hoca tarafından başlanmış ve tahminen Mançu hükümdarı Qianlong'na karşı bir isyanda öldürölünce, bir yıl sonra oğlu Süleyman tarafından tamamlanmıştır. Turfan yerel yöneticisi Emin Hoca tarafından yapımına başlandığından, onun onuruna Emin adı verilmiştir (Ebrey,2006, s. 227-228).

Şekil 8: Emin Camisi ve Minaresi

Kaynak:(<http://wikimapia.org/6685954/tr/Emin-Minaresi>)

Emin Camisi eski İpek Yolu üzerinde (Uygurların eski başkenti olan Gaochang yakınında) ve ayrıca yakınında Bezeklik bin Buda mağaraları bulunur. Minarenin ayağı 10 metre çapında olup ve 44 metre yüksekliktedir. Emin Minaresi yerel sanatkârlar tarafından yerel materyaller kullanılarak yapılmıştır. Yapı ağaç ve tuğladan, zarif, dairesel, gittikçe incelen bir İslami kubbeli, temeli 14 metreden fazla bir çapında, temelden yukarıya doğru incelen ve tepesi 2,8 metre çapındadır. Minarenin içinde, içsel yükselen, tepeye kadar 72 tane merdiven bulunur. Minare Uygur mimarı İbrahim tarafından bir Safevi-İran desenli, bazılarına göre de Afgan desenli yapılmıştır(Sun,2002,s. 337-338).

Dış duvarları güneşte kurutulmuş sarı tuğlalarla örülü, daralıp biçimlenerek minare yükselir. Çok miktarda üzeri işlemeli tuğlalarla örülmüş, karışık, tekrarlayan, geometrik ve çiçekli desenli mozaik kalıplarla süslenmiştir. Emin Minaresi, diğer Uygur camileri ve minareleri gibi, İslami geleneksel özelliklerle ve yerel Uygur mimar geleneklerini birleşmesini yansıtan bir yapıdır. Cami, soğuk aylar için kapalı iç bölümü ile sıcak aylar için daha geniş olan dış iki bölümden oluşur. Dış bölümü zarif, uzun, seyrek, ince ağaç direklerle ve kirişler yardımı ile tavanı taşır. Muazzam bir görüntü oluşturan bu minare ziyaretçilerini beklemektedir(Sun,2002,s. 335-336).

2.8.2.3 Alev Dağı'nın Üzümleri:

Yıl boyunca neredeyse hiç yağış almayan Turfan'ın iki bin yıllık su kanallarıyla sulanan ünlü üzüm bağları, vilayetin en büyük gelir kaynağıdır. Turfan'da hayatın her safhasında üzümün rolü var. Onlarca çeşit üzümün yetiştirildiği vilayette üzüm, hem şarap yapılıyor hem de taze ve kurutulmuş halde piyasaya sunuluyor.

Üzümlerin sofralık özellikleri ağır basıyor, çünkü ince kabuklu, çok lezzetli üzüm türleri, Turfan’da bolca yetiştiriliyor. Kuru üzüm çeşitlerinde, üzümün kurutulma aşaması da üzümün değerinde büyük rol oynuyor. Özel olarak yapılan asmalarda dalında kurutulan üzümlerin yanı sıra açık havada, gölgede, rüzgârın etkisiyle kurutulanlar bir yanda, kerpiçten yapılmış özel depolarda kurutulan üzümler diğer yanda tüketiciye sunuluyor (Leia,Li, 1999, s. 157-159).

Vilayeti ziyaret edenler, kültürel ve tarihi mirası ziyaret ettikten sonra Çinliler tarafından Hou Yan Şan olarak adlandırılan Alev Dağı arasındaki yeşilliklerle kaplı ‘Üzüm Vadisinde’ Uygur kültürü, müzikleri, dansları ve misafirperverliğiyle yorgunluğunu gideriyor. Konuklara üzüm çeşitlerinin ve üretim şekillerinin sergilendiği bağlar gezdiriliyor, bilgi veriliyor ve tattırılıyor.

Alev Dağının eteklerinde 16 kilometrekarelik alanda kurulan üzüm vadisinde 10 bin Uygur aile, hem üretim yapıyor hem de yut içinden ve dışından gelen misafirleri ağırlıyor. İşte bu bölgeler görselliğiyle insanları cezbeden bir bölgedir(Leia, Li, 1999, s. 155-156).

Şekil 9: Üzüm Vadisinde Bir Üzüm Bağı

Kaynak:(<http://turkish.cri.cn/781/2010/08/10/1s127683.htm>)

2.9 Türkiye’nin Turizmi Hakkında Genel Bilgileri

Türkiye, tarih, kültür ve olağanüstü doğal güzelliklerin içiçe yaşandığı önemli turizm ülkelerinden biridir. Bu özelliklerini günümüze kadar devam ettirebilmiş dünyanın ender turizm cennetlerinin başlarında yer almaktadır. Dört mevsimin tüm özelliklerinin her zaman yaşanabildiği yöreleri, yeşil ormanları, kayak sporuna elverişli karlı dağları, temiz denizleri, kumsalları, kaplıcaları, konuksever insan dokusu ve dünyanın üç ünlü mutfağından birine sahip olması bakımından da ayrıcalıklı bir ülkedir(Yavuz, 2011, s.162-171).

Ülkenin özellikle Ege ve Akdeniz bölgelerinde, yaz turizmi oldukça ileri seviyededir. Karadeniz kıyılarında sınırlı ölçüde yaz turizmi, yüksek yerlerde ise yayla turizmi gelişmiştir. Bu bölgelerde yeterli altyapı hizmetleriyle birlikte modern turizm tesisleri oluşturulmuştur. Yaz turizminin en yoğun olduğu tatil beldeleri arasında Antalya, Alanya, Marmaris, Kuşadası, Bodrum, Fethiye ve Kaş gibi merkezler bulunmaktadır. Ülkenin yüksek yerlerinde ise yayla turizmi her geçen gün önemini artırmaktadır. Yayla turizminin en fazla geliştiği yöreler arasında Trabzon, Giresun, Rize, Ilgaz, Bolu ve Abant yer almaktadır(Özgüç, 1998).

Ülkenin en çok turist kabul eden şehri Antalya'dır. Antalya kapısından yurda gelen turistlerin sayısı 2001 yılında 4 milyon 200 bini aşmıştır. Ülkenin en fazla turist kabul eden ikinci şehri ise İstanbul'dur. Bu şehirleri Muğla, Edirne, İzmir, Aydın ve Ankara takip etmektedir.

Turizmin son yıllardaki hızlı gelişiminde en önemli faktör, belgeli tesis ve yatak kapasitesindeki artıştır. Nitekim son yıllarda turistik tesislerin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar hız kazanmıştır. Ülkede 2001 yılı itibariyle turizm işletmesi belgeli olarak faaliyet gösteren tesislerin sayısı 1.240, bu tesislerin yatak sayısı ise 230.248'dir. Turizm yatırım belgeli tesislerin sayısı ise 1.980 olup, bu tesislerin yatak sayısı ise 364.779'dur. Bunun yanı sıra kaplıcalar, apart-oteller, golf tesisleri, mola tesisleri, eğitim ve uygulama tesisleri, oto karavan turizm kompleksleri ve uygulama otelleri gibi modern kuruluşlar da Türk turizmine hizmet vermektedir. Antalya, ülkede bulunan turizm tesisleri bakımından da ilk sırada yer almaktadır. Antalya'yı Muğla ve İstanbul izlemektedir.

Ülkeyi ziyaret eden turist sayısı ve turizm gelirlerinde sağlanan sürekli artışlar, sektörde istikrarlı bir gelişmenin olduğunu göstermektedir. 2002 yılında Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı 13.247.000'dir. Net turizm gelirleri ise, 8,5milyar ABD Doları değerindedir. Dünya Turizm Örgütü tarafından hazırlanan "Turizm: 2020 Vizyonu Avrupa" konulu çalışmada, Türkiye'nin 2020 yılında, bölgesinde Fransa, İspanya ve İtalya'dan sonra 4. ülke konumuna geleceği ve aynı yıl turizmden elde edeceği gelirin 40 milyar ABD Doları'na yükseleceği tahmini yapılmaktadır. Türkiye'nin 2020 hedefi ise, 60 milyon ziyaretçi ve 50 milyar ABD Doları değerinde turizm geliridir(Yavuz, 2011, s.162-171).

2.9.1 Türk Turizminde Yeni Anlayış

Dört mevsimin birarada yaşandığı Türkiye, dünyanın ender turizm cennetlerinden biridir. Bu stratejilerin en can alıcı ayağı olan tanıtımda da ciddi atağa geçmiş ve tanıtım kampanyalarını farklı coğrafyalardaki 40 ülkede 23 yurtdışı büro aracılığı ile yoğun olarak başlatmıştır. Kampanyalardaki yaklaşımın temelinde “farklılıkların kucaklaşması” teması vurgulanmaktadır. Bu vurgunun yakalanmasında Türkiye’yi rakiplerinden ayıran en önemli özellikler dikkate alınmıştır. Bunların başında Türkiye’nin Asya ve Avrupa kıtaları arasındaki köprü konumundan kaynaklanan doğa, tarih ve kültür zenginliği ile çeşitliliği gelmektedir(Görmüş 2010, s.44-57).

Birarada yaşatılan bu farklılıkların zenginliği, Türkiye’nin her köşesine doğal, kültürel, sanatsal, estetik ve folklorik çeşitlilik olarak yansımaktadır. Bu gizemli ve baş döndürücü karmaşa, bu çok sesli ve çok renkli kültür bir karışıklık değil, bir kucaklaşma kültürüdür (Kültür ve Turizm Bakanlığı.2009).

Turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında ayrıca yat, golf, termal ve sağlık, kış ve dağ sporları, yayla, mağara, doğa yürüyüşü, akarsu sporları, sportif olta balıkçılığı ve avcılık, kuş gözlemciliği gibi pek çok turizm alanına ilişkin projelerle de etkin faaliyetlerde bulunmaktadır.

Türk Mutfağı Gastronomi uzmanlarına göre dünyanın en zengin mutfakları; Türk, Fransız ve Çin mutfaklarıdır. Yiyecek ve içecek maddesi kaynaklarının bolluğu ve çeşitliliği, ülke turizminin ayrılmaz bir parçası olarak görülen Türk mutfağının zenginliğinin başlıca sebeplerinden biridir. Aynı zamanda tarih boyunca çok çeşitli milletlerle içiçe yaşamış, yiyecek ve içecek kültürü alışverişinde bulunmuş olması da ülke mutfağını zenginleştiren bir başka etkidir. Türkiye’nin çeşitli yörelerinde yüzlerce çeşit yemek yapılmakta, tüm bölgelerde ve illerde beslenme kültürü ile yemek çeşidi ve pişirme teknikleri de büyük farklılıklar göstermektedir. Her yörenin kendine özgü tanınmış kebablarının yanı sıra, hamur işleri ve sulu yemekleri de çok yaygındır (Görmüş, 2010, s.44-57).

Güney Ege İzmir, Çeşme, Ayvalık, Kuşadası, Bodrum, Datça, Bozburun, Marmaris, Göcek, Fethiye, özellikle Akdeniz sahillerimiz Kalkan, Kaş, Finike, Kemer ve Antalya, Mersin doğa harikası kıyılarımızdır (Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Turizm Statejileri,2007).

2.9.1.1 Yat ve DenizTurizmi

Akdeniz, Ege Denizi, Karadeniz ve Marmara Denizi yatçıların her gece değişik, özel demir atacakları koy, körfez ve plajların hazinesidir.

Yatçılık Türkiye'de oturanlar ve ziyaretçiler için popüler bir etkinliktir. Geçen kırk yılda sanayi gelişme göstermiş, İstanbul ile Antalya arasında kıyı çizgisi bugün çok sayıda Marina ile doludur. Bunlar mühimmat, önemli tatil merkezi ve güvenli limanlarda kıyıya çıkma imkânı sağlamak ve eğlence mahalleri oluşturmaktadırlar (Deniz Sektörü Raporu, 2013).

Türkiye'nin en donanımlı marinaları güney Ege ve Akdeniz kıyılarında İzmir, Kuşadası, Bodrum, Datça, Bozburun, Marmaris, Göcek, Fethiye, Kalkan, Kaş, Finike, Kemer ve Antalya'da yer almaktadır. Bu limanlarda, yatçılar gereksinim duydukları hizmet ve mühimmatı bulabilmektedirler.

Antalya, Dalaman, İzmir ve İstanbul havaalanları tüm Türk marinalarına süratli bağlantı kurabilmektedir. Bodrum, Bozburun, Marmaris, İstanbul ve Karadeniz kıyılarındaki tersanelerde inşa edilen bu gemiler, motorlarıyla birlikte tam deniz aracı teçhizatıyla donatılmaktadırlar. Guletlerdeki yolcu sayısı geminin boyuna bağlı olmakla birlikte, çoğu sekiz ile oniki kişi barındırabilmektedir(Deniz Sektörü Raporu, 2013).

Bu gemiler yolculara müstakil konaklama sağlayabilmekte, kiralandıklarında hizmet ve eğlence satın alabilmektedir. Modern Guletler evin tüm konforuyla donatılmış olup kendinize tümüyle hoş vakit sağlayacağınız bir çevreye özendirilmektedir.

Mürettebatsız kiralama, Türkiye'de yeni bir yat kiralama yöntemi olarak başlanmıştır. Yelken açmadan önce, mürettebatsız kiralama şirketleri müşterilerine çevrenin özellikleri, hava koşulları, mühimmatın nereden temin olunacağı, tehlike anında ne yapılacağı ve benzeri konularda bilgi verirler.(Deniz Sektörü Raporu, 2013)

İzmir şehri, gemi ve yatların devamlı dolaştığı dar ve uzun bir körfezin başında yer alır. İklimi ılımlıdır ve yazın sürekli serinletici deniz meltemi güneşin ısınıp yumuşatır. Palmiye ağaçlı yollar ve rıhtıma paralel caddeler arkasında yatay balkonlarıyla şehir civardaki dağ yamaçlarını zarif şekilde devam ettirir. Kozmopolit ve canlı şehir, galeriler, tiyatrolar ve kültür olayları İzmir'e özel bir hareketlilik kazandırır.

Levent Marina bir yatçılık macerası başlatmak için uygundur. Urla iskelesinde kıyıyı dolduran küçük adalarda güzel plajlar ve demir atıldığında aletli ve aletsiz dalınacak, yüzülecek şaheser köşeler mevcut bulunmaktadır. Karaburun'da güzel oteller, çay

bahçeleri ve balık lokantaları güzel dağ dekoru ve berrak temiz su arasında yer almaktadır. Çeşme Yarımadası adını bu bölgedeki çok sayıda su kaynağından almıştır. 16. yüzyılda Osmanlılar tarafından restore edilip genişletilen 14. yüzyıl Cenova Kalesi, küçük Çeşme limanına hâkim konumdadır. Çeşme civarında Büyük Altın Yunus Setur Marina kompleksi ve Ilıca Dalyan'daki Çekek mahalleri güvenlik açısından kayda değerdir. İlçede, kalenin yanında, Kanuni Sultan Süleyman tarafından inşa olunan 16. yüzyıl kervansarayı otele dönüştürülmüştür. Mükemmel alış veriş imkânıyla, en iyi kalite halılar, deri eşyalar ve hatıra eşyaları satın alınabilir. Gece, özellikle ana cadde üzerindeki lokanta, kafe, bar, diskoları bir eğlence atmosferi kaplamaktadır(Deniz Sektörü Raporu, 2013).

Temmuz ayında Çeşme'nin uluslararası şarkı yarışması, ilçeye heyecan ve şenlik katan dünyaca ünlü icracıları cezbetmektedir. Bu bölgedeki termal hamamlar, Ilıca Körfezi'nde deniz suyuna karışan kıyıdaki doğal kaynakları, Çeşme'nin güneydoğusunda güzel koylar muhteşem bir manzara, rüzgâr ve dalgalarla güvenlikte sakin gece demir atma imkânı sağlar. Kuşadası Körfezi, Ege sahilinin plaj, körfez ve koylarıyla güney ve güneydoğuya açılmaktadır.

Kuşadası Turban marinası, gemilere kışlama sağlayan Türkiye'nin en iyi donatılmış marinalarından biridir. Tüple dalmak çok popüler hale gelmiştir. Bar, caz kulübü, disko ve kabareleri ile sahil boyunca ünlü bir gece hayatı vardır.

Kuşadası'nın güney kıyıları ile Pamukkale arasında Priene, Milet, Didim, Afrodiasias ve Pamukkale dâhil çeşitli eski uygarlıkların önemli yerleşimler kurdukları Menderes Irmağı vadisi yer alır. Didim'deki Apollonia Tapınağı antik çağların en kutsal yerlerinden biriydi. Arkeolojik mekândan uzak olmayan Altınkum Plajı tüm ziyaretçilerin yelken açma, yüzme ve rahatlama imkânı sunmaktadır(IMEAK DTO, Nisan 2015).

Gökova Körfezi'ni kuzey sahilindeki Bodrum ilk “Mavi Seyahatçi” Cevat Şakir Kabaağaç ya da “Halikarnas Balıkcısı'nın” memleketi idi. Tartışmasız Ege sahillerinin “en can alıcı noktasıdır.” Bohem atmosferi ile çalkalanan şarkı söyleyen, dans eden ilçe Türkiye'nin artistlerini, aydınlarını ve güzel hayat meraklılarını toplamaktadır.

Bodrum'da alış veriş zevk haline gelmiştir. Hatıra eşyaları her yeri doldurmuş, bazı sokaklarda yerel artistler, her şekilde giren eserlerini satmak üzere bir araya gelmişlerdir. Bodrum Turban Marinası sevimli ve iyi donatılmış marinalarından biridir.

Demir atılacak yerlerden biri, güzel manzaralı Akbük'tür. Sedir Adası böcek kabuklarından kaynaşan kum ile plajın ve körfezin karşı yakasındaki Kıran Dağının manzarasını ön plana çıkarmaktadır(IMEAK DTO, Nisan 2015).

Marmaris Koyu sakin bir gölü andırmakta ve yatlara Çekek mekânı oluşturmaktadır. Eski Marmaris, Fizikos, Anadolu - Rodos - Mısır - ticaret yolu üzerinde önemli bir merhale idi. Çam ormanları Marmaris'i çevreleyen ormanları kaplamıştır; sahilde beyaz bir kum ve kaya çizgisi yeşili maviden ayırmaktadır. Sörf ve su kayağı yapanlar Marmaris'in koşullarında kaynaşmaktadırlar(IMEAK DTO, Nisan 2015).

Deri ve süet eşyalar, bakır ve pirinç ürünleri mücevherat ve oniksten oyma eşyalar bulabilirsiniz. Türk halıları, tekstil ve iğne oyları gayet iyi el sanatı ürünleri oluşturur ve mahalli ürün olarak çam kokulu bal şahanedir.

Türkiye'nin en büyük ve iyi donanımlı marinalarından biri olan Marmaris Netsel Marina ile kışlama ve yat bakımı konusunda en iyilerinden Marmaris Albatros Marina, Marmaris Ege kıyısında mavi seyahat başlangıç noktası haline getirmiştir.

Delikli Ada Ekincik'in güneydoğu kıyısı dışında yer almaktadır. Yatçılar adaya demir atıp Dalyan Deltası'nı daha küçük bir gemi ile gezerek, tarz değiştirmekten hoşlanmaktadırlar. Ağzındaki uzun, altın rengi, kumlu plajda delta, bir doğa koruma alanı ve deniz kaplumbağaları (caretta caretta) ile mavi yengeçlerin sığınağıdır. Irmağın kavis yaptığı yerde, eski liman şehri Kaunos'un üzerindeki yamaç yüzünde, kayaya mezarlar oyulmuştur. Delikli Ada'nın güneydoğusunda Sarı Germe bulunur.

Göcek Körfezi, Akdeniz'in en iyi yatçılık merkezlerinden biridir. Adalarla çevrilmiş ve deniz manzarası Körfezin en güney ucundaki eski Arimeksa şehrinin kalıntıları, mavi suların uzantısında yer alır. Tersane Adası'nı karşısında, eski tersanelerinde bulunduğu Bizans harabeleri yer alır(IMEAK DTO, Nisan 2015).

Tatil ilçesi Fethiye'nin önemli bir marinası bulunmaktadır ve Adalarla kaynaşan güzel bir körfeze bakmaktadır. Eski binaların ön cephelerini örnek alan çok sayıda Likya kaya mezarı tepenin yüzüne oyulmuştur. Belceğiz Körfezi ile sakin, kristal duruluğunda suyun yüzme ve diğer su sporları için ideal olduğu yer Ölü Deniz'dir. Gemiler Adası'nda Bizans harabeleri çamlar arasına sıkışmıştır

Türk ve yabancı yatların uyması gerekenler; Türk ve yabancı yatlar, Türk limanları arasında seyredenken yat kayıt belgesinde liman başkanının onayını almak zorundadırlar.

Yabancı limanlara hareket ederken veya dönerken, Türk ve yabancı yatların, gümrük, sağlık ve pasaport polisi yetkilileri nezdinde tüm işlemlerini tamamlamış olmaları gerekir.Seyahat tamamlandığında yat sahibi veya kaptanların yat kayıt belgesinin yatta kalan suretini liman başkanına teslim etmeleri zorunludur (DOĞANER, 1992, s.9).

Türkiye’ye yatları ile birlikte giriş yapan yabancılar, yatlarını belgeli bir yat limanına veya yat çekek yerlerine iki yıla kadar bir süre için kışlama, bakım ve onarım amacı ile bırakarak başka bir vasıta ile Türkiye’den ayrılabilirler.Bu halde yat limanı veya yat çekek müdüründen alacakları bir belge ile mahalli gümrük idaresine başvurdıkları takdirde, gerekli işlem yapılır.

Bu suretle yat limanında veya yat çekek yerlerinde kışlayan en az iki yılda bir sahipleri tarafından kullanılan yatlar ayrıca bir izne gerek kalmaksızın beş yıla kadar Türkiye’de kalabilirler.Beş yılın bitiminde bu süreyi uzatmaya Turizm Bakanlığı yetkilidir (IMEAK DTO, Nisan 2015).

2.9.1.2 İnanç Turizmi

2000 yılında tüm dünyada kutlanacak olan İsa’nın doğumunun 2000. yılı etkinlikleri çerçevesinde, Türkiye’de “İnanç Turizmi” adı altında bazı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi yönündeki çalışmalara, 1995 yılından itibaren başlanılmıştır. İnsanlık tarihinin üç büyük dini olan Müslümanlık, Hristiyanlık ve Musevilik, dünyanın en büyük uygarlıklarını barındıran Anadolu topraklarında olgunlaşmış ve etkileri tüm dünyaya yayılmıştır. Üç büyük dinin günümüze kadar ulaşan eşsiz eserleriyle büyük bir potansiyel oluşturan inanç turizmi, ülkenin diğer tarihi kültürel zenginlikleri, doğal güzellikleriyle birleştirilerek Türkiye’nin tanıtımı amaçlanmaktadır (Eser,2000, yayın.421,s.14).

2000 yılına kadar sürdürülecek etkinliklerin etapları olan “İnanç Turizmi” Tur 95, 96 ve 97 projeleri çok sayıda yabancı tur operatörleri, konu ile ilgili uzman kişiler ve basın mensuplarının katılımı ile başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bunların yansısı 2000 yılının, dini turizm de dâhil olmak üzere Anadolu’nun eşsiz kültür zenginliğini dünyaya tanıtmak için önemli bir fırsat olduğunu düşünen Turizm Bakanlığı’nın girişimi sonucu, Başbakanlığın koordinasyonu ve ilgili kuruluşların katılımı ile “Anadolu 2000” adı altında devlet projesi niteliğinde bir proje gerçekleştirilmesi çalışmalarına başlanılmıştır. 2000 yılında Kudüs’e akın etmesi beklenen tahminen 50 milyon kadar Hristiyan’ın, Anadolu’daki Hristiyanlık dönemi eserlerine de büyük ilgi göstereceği tahmin edilmektedir. Nitekim İsa Peygamber’in Kudüs’te çarmıha gerilmesi ile

havarilerin İsa'nın yaşam biçimi ve öğretilerini yaymak için Anadolu'yu seçmeleri, Anadolu'da ilk Hristiyanlık merkezleri ve kiliselerinin oluşmasına neden olmuştur. Mevcut sayısız kilisenin yanında Anadolu'da Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilen bazı merkezler şunlardır(T.C Kültür Bakanlığı İnanç Turizmi Bilgilendirme sayfası,2012) :

Antakya

Hristiyanlığın en önemli merkezlerindendir. Hristiyanlık, bu ismi ilk defa burada almıştır. Havarilerin tüm tanıtım seyahatlerinin rotaları burada hazırlanmıştır. St. Pierre'nin Antakya'ya geldiğinde ilk konuşmasını yaptığı St. Pierre Kilisesi ve Manastırı kentten 2 km. uzaklıkta Reyhanlı yolu üzerindedir. Reyhanlı ilçesinde bulunan “Kızlar Sarayı”nın 5.yüzyılda yapıldığı sanılmaktadır. Ilımlı Hristiyanlık döneminde Kuzey Suriye'nin en önemli dinsel merkezi olup kilise, manastır ve bunlarla ilgili yapılardan oluşmaktadır. Yöreye “Rahibeler Manastırı” da denilmektedir. St. Barlohom Manastır Kilisesi ise antik Cossios (Keldağ) Dağında, Yeditepe köyünün 3 km. güneybatısındadır. St. Barlohom adına yapılmış kilise iki nefli ve haç biçimi planlıdır (Özşahin, 2010, cilt.13, sayı 23, s.1-16) .

Tarsus

St. Paulus'un doğum yeri olması nedeniyle Tarsus, Hristiyanlığın önemli kentlerinden biridir. St. Paulus'un öğrencilerinden olan Aya Thekla'nın İkenion (Konya) ve Pisidya Antiokheiası'nda (Yalvaç) sürdürdüğü Hristiyanlığı yayma çabaları, yörenin diğer önemli dinsel merkezi olan Silifke'de sona ermiştir. Aya Thekla 5. yüzyıl Hristiyanlık dünyasının saygın kişilerindendir. Bu azize, Silifke'nin eski kent tanrıçası Athena'nın yerini almıştır. 1. yüzyılda azizenin sığındığı yeraltı mağarasının üzerine yapılan Thekla Bazilikası plan bakımından Suriye kiliseleriyle benzeşmektedir. Bazilikanın yaklaşık 150 m. kuzeyindeki kubbeli kilise, orta sofanın doğu bölümü üstündeki kubbesiyle dikkat çekmekte ve aynı zamanda bazilikanın kubbe ile birleştiğini göstermektedir. Kilise ayrıca, sonraki yıllarda İstanbul'daki Ayasofya'da doruk noktasına ulaşan; kubbenin orta sofanın tam merkezine konularak diğer bölümlerin bu merkeze göre düzenlenmesi tekniğinin ilk aşamasını göstermesi bakımından büyük bir öneme sahiptir. Yöredeki diğer Hristiyanlık merkezlerinden biri de Alahan Manastırı yapılar topluluğudur. Kayalara oyulmuş keşiş manastırları buranın başlangıçta bir inziva merkezi olduğunu göstermektedir. Mağaraların yakınında ise ilginç süslemeleri ile dikkat çeken büyük bir bazilika bulunmaktadır. Bazilikanın kapı süslemelerindeki

kabartmalarda Cebraile ve Mikail oldukları kabul edilen iki meleğin bir takım simgesel yaratıkları ezdikleri görülür. Bunların Anadolu'nun çok tanrılı inançlarındaki kutsal varlıkların simgeleri olabileceği ileri sürülmektedir(Tarsus Müzesi ve Ören Yerleri, 2001).

Efes

Dünyanın ilk yedi kilisesinin ilki olan ve Hristiyanlığın yayılışının odak noktası olarak görülen Efes, Meryem Ana'nın son günlerini geçirdiği ve öldüğü yer olarak kabul edilmektedir. Nitekim İsa'nın 12 havarisinden biri olan St. Jean, İsa'nın ölümünden sonra Meryem'i de yanına alarak Batı Anadolu'ya gelmiş ve dönemin en büyük kentlerinden olan Efes'e yerleşmiştir. Meryem'in Efes'te yaşadığı sanılan ev, Hristiyanlığın kutsal merkezlerinden biri olup, ziyaret yeri olarak önemini günümüzde de sürdürmektedir (Avcukurt,2003, s.31).

M.S. 53-56 tarihlerinde St. Paul de kente gelmiş ve kaldığı süre içerisinde yörede Hristiyanlığın yayılması için çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar sonucu ise Efesos (Selçuk), Symrna (İzmir), Pergamon (Bergama), Sardes (Sart), Philedephia (Alaşehir), Laodikeio (Denizli) ve Tyateiro'da (Akhisar) Hristiyanlığın ilk yedi kilisesi oluşmuştur. Ayrıca M.S. 435'te Hristiyanlığın III. Konsülü Efes Meryem Ana Bazilikası'nda toplanmış ve İsa ile Meryem'in tanrısal nitelikleri tartışılmıştır.

İznik

Hristiyanlık tarihine yön veren iki önemli konsül M.S. 325 ve 381 tarihlerinde İznik'te toplanmıştır. M.S. 325 tarihinde Roma İmparatoru Konstantinus tarafından Hristiyanlar arasındaki ayrılıkları gidermek için toplanan İznik Konsülü Roma İmparatorluğu'nun resmen Hristiyanlaşması açısından ilk önemli adım olmuştur. M.S. 381 yılında ikinci kez toplanan İznik Konsülü ile de Ortodoksluk Doğu Roma'nın resmi dini olarak kabul edilmiştir(Guler,1978, s.17).

İstanbul

Dünyanın dört büyük Ortodoks merkezlerinden biri olan İstanbul'da V. Konsül toplantısı yapılmıştır. Ayrıca tüm devirlerin en görkemli yapıtı olan Ayasofya da bu kentte bulunmaktadır(Şerif,1998, s.22).

Kapadokya

Erken Hristiyanların kayaları oyarak yaşadıkları yeraltı kentlerinin, kilise ve manastırlarının bulunduğu Kapadokya bölgesi, bugün aynı zamanda ilginç yeryüzü şekilleri ve peribacaları ile de tanınmaktadır(DAM, 2002,s.14)

Demre

M.S. 4. yüzyılda yaşayan ve hümanist fikirleriyle tanınan ünlü Noel Baba'nın(St. Nicholas) yaşadığı ve piskopos olduğu yerdir. Her yıl Aralık ayında düzenlenen Noel Baba Törenleri; Noel tatillerini bu antik Likya şehrinin sıcak kumsallarında geçiren çok sayıda turisti bir araya getirmektedir(Turkish Statistical Institute, 2002).

Antalya

İncil'de adı geçen ve Aziz Paul'un ziyaret ettiği yerler arasındadır. Ayrıca eşsiz güzellikteki doğası, modern otelleri, spor etkinlikleri, yat limanları ve çok sayıda kamping alanları ile ülkenin en önemli turizm merkezidir(Antalya Turizm Envanteri, 1997).

Yalvaç

Hristiyanlığın yayılmasında önemli bir rol oynamıştır. Aziz Paul'un ziyaret ettiği yerler arasındadır. (Sargın, 2006, s.2)

Şanlıurfa

Tarihi 9000 yıl öncesine dayanan Şanlıurfa; Müslümanlığın, Museviliğin ve Hristiyanlığın genetik olarak büyükbabası olan Hz. İbrahim'in doğduğu, Hz. Eyüp'ün yaşadığı ve Hz. İsa'nın kutsadığı ülkenin önemli bir inanç merkezidir.

Harran

Kutsal kitaplarda adı geçen Harran, İnanç Turizm'inin Türkiye'deki odak noktalarından biridir. Kutsal kitaplarda yazılanlara göre İbrahim Peygamber, Şanlıurfa'dan güneye doğru göç ederken Harran'da konaklamıştır. İbrahim peygamberin babası Terah burada ölmüştür. Ayrıca Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'i oluşturacak olan genetik ürünlerin temelleri de Harran'da atılmıştır(Richards, 2007, s.17).

Ağrı Dağı

Tufandan sonra Nuh'un gemisinin Ağrı Dağı eteklerinde karaya oturduğuna dair kutsal kitaplarda bilgiler bulunmaktadır(Pagels, 2013, s.163).

Trabzon

Ortodoks dünyasının kutsal dağ manastırları Trabzon çevresinde bulunmaktadır. Sümela (Meryem Ana) Manastırı, Konagio Thaoskepostas (Kızlar Manastırı), Kaymaklı Manastırı, Vazelen Manastırı ve Gregorius Peristere (Kustul) Manastırı bunlardan bazılarıdır(Bendall, 1977, s.126).

Konya

İncil’de ismi geçen önemli bir dinsel merkezdir. St. Paulin’in MS 47-50 ve 53 yıllarında ziyaret ettiği ileri sürülen şehir 2. yüzyıldan itibaren önemli bir din merkezi olarak ilan edilmiştir. Kent Roma İmparatorluğu’nun kuruluşundan sonra da önemini korumuştur(Papur, 2009, s.473).

İstanbul

Topkapı Sarayı, Ayasofya Müzesi, Sultan Ahmet Cami, Yerebatan Sarayı, Kapalı Çarşı ve çok sayıda diğer saray, cami ve müzeler. Topkapı sarayı hazineleri ve Kapalı çarşı (yarım gün). Boğaz, Asya yakasındaki çam ormanları ve Çamlıca tepesini ve Beylerbeyi Sarayı Süleymaniye Cami, Sultanahmet Cami, Roma hipodromu, Topkapı Sarayı ve Kapalı Çarşıdır. İznik Gölü, Ayasofya Cami, Yeraltı Mezar Odaları, Şehir Surları, Eski Tiyatro, Arkeoloji Müzesi ve Kervansaray bu bölgede bulunur(Şerif,1998, s.22).

Ankara

Kale, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Etnoğrafya Müzesi, Resim ve Heykel Müzesi, Ogüst Tapınağı, Roma Hamamları, Atatürk’ün Mozalesi, Bakırcılar Çarşısı. Frigya Mezarı, Kral Midas’ın Tepesi, Müze Midas Şehri ve kaya oymaları, Hattuşaş’a tam gün gezi. Boğazkale, Hitit Şehri, Kral Kapısı, Fırtına Tanrısı Mabed, Yazılıkaya(Güzel, 2010, s.90).

Antalya

Arkeoloji Müzesi, Hadrian Kapısı, eski liman, Düden Şelaleleri, Kesik Minare, Yiyli Minare, Aspendos, Perge, Side, Termesos ve Faselis. Aspendos, Perge, Düden ve Kurşunlu Şelaleleri, Antalya Arkeoloji Müzesi, Alarahan, Damlatas Mağarası, Alanya Kalesi, Kızılkuile, Ulaş Park, Manavgat Şelaleleri, Köprülü Kanyon Ulusal Parkı, ve Selge, Manavgat Irmağında gemi gezileri. Eski Kentler: Perge, Aspendos ve Side, Alanya Müze, Selçuk Kalesi, Kızılkuile ve kısa bir gemi turu. Termesos ve Düden Şelaleleri’dir(Antalya Turizm Envanteri, 1997).

Kemer

Faselis, Olimpos, Kale, Kekova, Kalkan, Termasos, Bey Dağları, Perge, Aspendos, Side, Alanya, Manavgat ve Düden Şelaleleri. Olimpos ya da Faselis' gemi turu. Kale(Noel Baba Müzesi) Kekova, Perge, Aspendos, Side, Düden, ve Manavgat Şelaleleri. Termasos, Pamukkale, Kapadokya, Saferi Turu’dur(Antalya Turizm Envanteri, 1997).

Bursa

Çekirge (Atatürk Köşkü, Termal Hamamlar, Karagöz Anıtı, Kültür Park, Arkeoloji Müzesi) Tophane (Osmangazi ve Orhangazi Türbeleri, eski Türk evleri ve kahvehaneleri) Muradiye (Osmanlı Evi Müzesi, Muradiye Külliyesi.);Koza Meydanı ve Çevresi (Ulu Cami, Orhan Cami, Kapalı Çarşı, Eski Hanlar, Yeşil Türbe ve Cami, Türk ve İslam Sanatları Müzesi).(Güzel, 2010, s.91).

Uludağ

Yazın piknik yeri, Kışın Kayak merkezi. Mudanya, Gemlik, Kumla bölgesidir(Güzel, 2010, s.91).

İzmir

Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi, Atatürk Müzesi, Selçuk Yaşar Sanat Müzesi, Kadifekale, Agora, Şirinyer ve Yeşildere Kemerleri, Selçuk ve Osmanlı Devri Camileri. Eski ilk Hristiyan Uygarlığı Efes ve Hz. Meryem'in Evi, Klasik Kentler bulunmaktadır(Güzel, 2010, s.92).

Bergama

Eski uygarlık ve Doğal Harikalar, Pamukkale, Hierapolis ve Afrodisias. Eski Osmanlı Mimarisi ve Klasik Arkeoloji, Manisa Cami Külliyesi ve Arkeoloji Müzesi bulunmaktadır(Güzel, 2010, s.92).

Çeşme

Hisar, Kervansaray, eski şehir ve evler, Ilıca, Boyalık Koyu, Dalyan, Şifne, Paşa Liman, Çiftlikköy; Pırlanta Plajı ve Altınkum Plajı, Ildırı, Alaçatı'dır(Güzel, 2010, s.92).

Kuşadası

Efes, Meryem Ana Evi, Priene, Milet, Didim. Pamukkale, Hierapolis ve Afrodisias'tır. Bodrum, Çamiçi (Bafa) Gölü, Bodrum Gemi Turu Yarımada'yı içine alır (Güzel, 2010, s.92).

Göreme

Göreme Açık Hava Müzesi, ünlü kiliseler(Elmalı Kilise, Yılanlı Kilise, St. Barbara Kilisesi, Çarıklı Kilise, Tokalı Kilise, Kavanlık Kilise), Kaymaklı, Mazı, Derinkuyu ve Özkonak yeraltı şehirleri(Koruyan,2001,s.19).

Marmaris

Kale, Kaunos, Datça, Knidos, Priene, Milet, Didim. Gökova Körfezine Gemi Gezisi, Datça, Knidos, Köyceğiz, Dalyan, Kaunos“Mavi Gezi” bu bölgede bulunur (Koruyan,2001,s.19).

Bodrum

St. Peter Kalesi, Su Altı Arkeoloji Müzesi, Mozole, Anfi Tiyatro, civardaki plaj ve köyler. Mavi Yolculuk kurvaziyeri, Kara Ada'ya gemi gezisi, yakındaki plaj ve balıkçı köylerine gezi. Kos Adasına gemi turu(Koruyan,2001,s.19).

Fethiye

Arkeoloji Müzesi, Likya kaya mezarları, Kayakoy, Kadianda, Pınara, Tlos, Letoon, Xanthos, Patara, Kaunos, Didim, Ölüdeniz, Gemili Adası, Çalı Plajı, Oniki Ada, Günlük, Katrancı, Göcek, Saklıkent. Saklıkent Kanyonu. Ölüdeniz ve civarı, Gemili Adası, Tlos, Patara, Xanthos, Letoon, Kayaköy gibi yerleri içine alır(Koruyan,2001,s.19).

Mersin

Yumuktepe, Adana, Tarsus (Cleopatra Kapısı), Viranşehir (Pompeipolis), Silifke, KanlıDivane (Kanitelis), Kızkalesi (Korikos), Cennet, Cehennem ve Narlıkuyu Mağaraları, Uzuncaburç (Diocaesarea), Arkeoloji Müzesi, Seyhan Baraj Gölü, Tarsus Tarihi Köprüsü, Cleopatra Kapısı, St. Paul sarnıcı, Eski Evler, Tarsus Şelalesi, Pompeipolis, Kanyelis, Korikos, Narlıkuyu, Silifke, Uzuncaburç (Diocaesarea), Meryemlik, Taşucu, Antakya, Mozaik Müzesi, St. Peter'n ini içine alır(Tarsus Müzesi ve Ören Yerleri,2001).

2.9.1.3 Termal Turizm

Çağlardan beri bilinen doğal sağlık tedavisi, kaplıca tedavisi, Türkiye'deki termal merkezlerden sağlanabilir. Osmanlı Hamamları, Bursa'nın Çekirge semtindeki Hotel Kervansaray içinde faaliyetini sürdürmektedir. Bu termal kaynaklar romatizma hastalıklarına, hepatit ve kan hastalıklarına, metabolizma bozukluklara, doğum hastalıklarına ve ameliyat sonrası sorunlara iyi gelmektedir.

Yalova termal kaynakları Yalova şehrinin 11 km. güneybatısında yer almaktadır.Yalova termal kaynakları romatizma, sindirim hastalıkları, nörolojik ve ürolojik bozukluklar ve metabolizma bozukluklarında tedavi özellikleriyle ün yapmışlardır.

Balçova termal kaynakları, Agamemnon Hamamları mevkiinde yer almaktadır. Balçova Ege'deki İzmir limanının batısında yer almaktadır. Bu termal kaynaklar, romatizma, sindirim hastalıkları, yaralanma, ameliyat sonrası sorunlara, kireçlenme ve metabolizma bozukluklarına tavsiye edilmektedir(Güzel, 2010, s.92).

Çeşme’de çok sayıda termal kaynak bulunmaktadır. İzmir’in 70 km. batısında Ege kıyısında yer alan tatil yöresinde, şifalı sular ısıtılarak, romatizma, deri ve doğum hastalıkları tedavisinde kullanılmaktadır.

Pamukkale’de tabiat göz alıcıgüzellikte bir manzara oluşturmuştur. Toprak altında çok derine yerleşik bir yeraltı kaynağı, binlerce yıldır termal mineral yoğunlukta su akıtmaktadır. Romatizma, deri ve doğum hastalıkları, sinirsel ve fiziksel yorgunluk, sindirim hastalıkları ve hazım bozukluklarında tavsiye edilmektedir.

Köyceğiz Gölü doğal termal kaynakları ve çamur banyoları ile ünlüdür. Göl daralıp Akdeniz’de, Caretta Caretta deniz kaplumbağalarının üreme alanı olan plajlarından birine sularını boşaltan Dalyan Nehri’ne kanal oluşturur. Köyceğiz Gölü ile Rıza Çavuş termal banyoları, romatizma, deri ve doğum hastalıkları, asabi ve fiziksel yorgunluğun tedavisinde yararı olmaktadır.Tedavi, vücudu bir çamur tabakasıyla örtmek ve daha sonra termal mineral suyuna girme şeklindedir. Ömer terler Kaplıcası termal kaynakları romatizma, deri sorunları, mide ve bağırsak bozuklukları, doğum, üroloji ve metabolizma sorunlarına da yararlı olmaktadır.

Sivas- Kangal(Balıklıçermik) Termal Kaynakları Sivas’a Kangal ilçesi yoluyla 85 km. ve Kangalın merkezine 15 km. mesafededir. Karbondioksit gazının mevcudiyeti deri hastalıkları, romatizma ve sinirsel bozuklukların tedavisinde önem taşımaktadır. Suda mevcut balıklar, sadece temizleme işlevi mahiyetinde hastalıklı alanı emmektedirler. Türkiye’de birçok doktor ve klinik, hastalarına Kangal termal sularını tedavi amacıyla tavsiye etmektedir(T.C Kültür Bakanlığı Sağlık ve Termal Tesisleri,2011).

2.9.1.4 Kış Turizmi

İnsanların çevreyle ilgisi giderek artan bir duyarlılığa dönüşmektedir. Çevre insanlara, günlük yaşantılarını sürdürdükleri yerden farklı bir ortam ve olumlu bir çelişki sunabildiği ölçüde çekiciliğini koruyabilmektedir. Bu yüzden turistlerin tatil anlayışı ve beklentilerinde de değişmeler olmuş, ana unsurunu insanların oluşturduğu turizm, geçmişteki basit tanımının, yani seyahat ve konaklamanın çok dışına taşmış, uygarlık kavramı içinde akla gelebilecek pek çok çağdaşlık anlamının karşılıklı tamamlayıcı niteliklerini içeren yepyeni bir kimliğe bürünmüştür. Bireysellik, yani turistin özellikle kendisine hazırlanmış bir ürünün sunulduğunu görme arzusu, ön plana geçmeye başlamıştır. Bu bağlamda konulu seyahatler kişilere geniş seçim olanağı tanıyan çok alternatifli ürün tipleri ve çeşitlilik önem kazanmıştır.

Bir milyon yatak kapasitesine sahip olma aşamasına gelen Türkiye’de, turizm hareketlerinin Ege ve Batı Akdeniz kıyısında yoğunlaştığı bilinmektedir. Turizm Bakanlığı değişen turizm tercihlerine cevap verebilmek ve turizmin dengeli dağılımını sağlamak, turizmin çeşitlendirilmesi ve kullanılmayan potansiyeli hizmete sunmak amacıyla çalışmalar yapmaktadır.

Yeni turizm politikaları uyarınca, turizm yatırımlarının yoğunlaştığı kıyı yöreleri dışında özellikle İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinde var olan turizm olanaklarının değerlendirilmesi ve bu yörelerin ekonomisine turizm yoluyla katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Bakanlıkça bu amaçla bölgesel turizm alanlarının iyileştirmesi üzerinde program çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmada, iyileştirme öncelikli olan kuşakların tespit edilerek oluşturulacak yeni turizm politikasının temel ilkelerinden hareket eden Pazar oryantasyonlu dinamik dönüşüm planları ile turizm alanlarının çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma içinde yer alan en önemli projelerden biri de Türkiye’deki dağ ve kış turizmi olanaklarının turizmde değerlendirilmesidir.

Gerçekten de Türkiye, dağ ve kış turizmi bakımından zengin kaynaklara sahiptir. Bu kaynakların iç ve dış turizme yönelik olarak değerlendirilmesi amacıyla Bakanlar Kurulu Turizm Teşvik Kanunu’na dayanarak 12 adet kış sporları merkezini Turizm Merkezi olarak ilan etmiştir. Turizm Merkezi ilan edilen kış sporları merkezlerinin planlı gelişmesi hedeflenmekte ve planlarda koruma-kullanma dengesi gözetilmektedir. Yapılan genel uygulama merkezlerin öncelikli olarak çevre düzeni planlarının yapılması ve onaylanmasıdır(Yeşiltaş, Öztürk 2008, s.1).

Turizm Bakanlığı kış sporları merkezlerinin her yönü ile uluslararası standarda kavuşmasının sağlanması, özellikle dış turizm içerisindeki payının artırılması ve kitle turizmi niteliğine yöneltilmesini hedeflemektedir.

Yalnızca bugün Türkiye’de 100 bin dolayında insan kış sporları ve kış turizmiyle ilgilenmektedir. Gelecek 5-10 yıl içinde Türkiye’de İstanbul-Bursa-Uludağ, İstanbul-Erzurum-Palandöken-Sarıkamış, Antalya-Saklıkent, Alanya-Akdağ yörelerinde dış pazara yönelik bir kış turizmi hareketliliği beklenmektedir.

Turizm Bakanlığı’nca bu amaçla ilan edilen 12 Turizm Merkezi’nde alt yapı uygulamaları ve çevre bağlantıları kapsamında çalışmalar sürdürülmektedir. Bakanlığın Turizm Merkezi ilan edilen kış turizmi merkezlerinde koruma dengesi gözetilerek planlı

şekilde sürdürülen çalışmalar Türkiye'yi Avrupalı kayak severlerin ve yatırımcıların gözdesi haline getirmektedir.

Bakanlıkça turizmi çeşitlendirme hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen alt yapı, çevre, tanıtım ve yatırım faaliyetleri özellikle Orta ve Doğu Anadolu'ya Palandöken, Erciyes, Sarıkamış gibi kış ve dağ turizmi merkezlerinde yoğunluk kazanmaktadır.

Bu çalışmalar sonucunda Palandöken kış turizmi alanında geleneksel kayak merkezi Uludağ'ın en büyük rakibi durumuna gelmiştir. Erciyes'teki konaklama tesislerinin doluluk oranı da yüzde yüze yaklaşmıştır. Sekiz ay süren sezonu ve kayak için ideal doğal özellikleriyle Palandöken ve Erciyes'e yatırımlar artarken, Sarıkamış da geleceğin kayak merkezi olmaya aday olmuştur(Yücel, 2005, s.22).

Geçtiğimiz yıl içinde Türkiye'de Uludağ ve daha sonra ikinci eğlence ve kayak merkezi durumuna gelen Palandöken, gelen turist sayısı giderek artarken, bölge yatırımcılarında büyük ilgi odağı haline gelmiştir. Kayak için en uygun olan kristal karın 6 ay süreyle yerde kaldığı Sarıkamış ise, çam ormanları içindeki kayak pistiyle kış turizminin vazgeçilmez bir merkezi olmaya hazırlanırken, yöreye gereken destek verilmektedir. Bakanlıkça geçtiğimiz yıl yörede tahsise çıkarılan araziler, yatırımcılara yerinde tanıtılmış ve imar planında öngörülen alt yapı işlemleri tamamlanan parsellere yatırımcılar büyük ilgi göstermiştir. Yine bakanlıkça Sarıkamış-Sarıçam kayak tesislerinin birinci etabı ve günöbirlik tesisler hizmete sokulmuştur(Evliyaoğlu, 1996, s. 22).

Türkiye'nin en büyük kış turizmi merkezi olan Uludağ'a da mevcut kayak merkezine alternatif olarak Turizm merkezi ilan edilen ikinci gelişim bölgesinde bakanlığın tahsise çıkardığı araziler de yatırımcıların büyük ilgisiyle karşılaşmıştır.

Bakanlıkça kış turizmine yönelik yürütölen çalışmalar kapsamında Bayburt Kop Dağı kayak merkezinin planlama çalışmaları da tamamlanmış altyapı çalışması aşamasına geçilmiştir. Buradaki merkez yayla turizmine de hizmet edecek şekilde düşünülmektedir.

Bütün bu çalışmalarla, bugün Türkiye de bulunan 7.500 kış turizmi yatak kapasitesinin artırılarak 25 bin düzeyine çıkarılması ve turizmin bu yörelere kaydırılması planlanmaktadır. Turizmde aşama yapmış Fransa ve İtalya gibi Akdeniz ölkeleri ile Avusturya örnek alındığında dağ ve kış turizmine hizmet veren yatak sayısı toplamının genel yatak sayısı içinde 1/2 ile 1/4 oranında yer tuttuğı görölmektedir. Türkiye için

isebu oranın önümüzdeki 5 yıllık dönemde 1/10 düzeyinde olması planlanmaktadır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

2.9.1.5. Yayla Turizmi

Turizm sektörü, dünyada ve ülkemizde doğaya özgü kimlik ve aktif tatil arayışının giderek arttığı yeni bir süreç içine girmiştir. Ülkemiz sahip olduğu çok zengin doğal değerler ile doğa sporlarına yönelik büyük bir potansiyeli de bünyesinde barındırmaktadır.

Ülkemiz koşulları bakımından günümüzde en zengin olanakları sunan “Yayla Turizmi” öncelikle ele alınmış ve 1990’dan başlayarak, özel bir proje çerçevesinde bu türün geliştirilmesine yönelik araştırma planlama ve altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasına hız verilmiştir. Amaç, yaylalarımızın koruma-kullanma dengesi içerisinde turizm amaçlı değerlendirilmesidir.

Karadeniz Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Orta Anadolu bölgelerinde bulunan yaylalarda turizm potansiyeli araştırmaları yapılmış olup, çoğunluğu Karadeniz Bölgesinde bulunan 23 yayla turizm merkezi ilan edilmiştir(T.C Kültür Bakanlığı Yayla Turizmi,2015).

2.9.1.6. Botanik Turizmi

Türkiye’de topoğrafya ve iklim çok değiştiğinden, bitkiler ve çiçeklerde öyle değişir. Karadeniz Bölgesi çay yaprağı ağaçları ve kozalak ormanları Türkiye’de bulunmuş olan elmalar, incirler, çilekler ile tanınmıştır. Değişik iklim koşullarının yaşandığı Türkiye’de değişik bitki türleri bulunmaktadır. Bu açıdan botanikle ilgilenen turistler için oldukça cazip bir ülkedir(T.C Kültür Bakanlığı Botanik Turizmi,2015).

2.9.1.7 Spor Turizmi

Sualtı Dalış Turizmi

Türkiye’de turizm amaçlı yapılan sualtı dalma sporu ancak yasaklı olmayan alanlarda ve uygun donanımla müsaade edilmektedir. Yabancı dalıcılar ise özel koşulları hakkında resmi belgelere sahip olmaları halinde belgeli bir Türk rehber ile dalış yapmak zorundadırlar.

Uygun donanımla dalma sınırı, 30 metredir. Eğitsel amaçla bu sınır 42 metreye çıkarılmıştır. 30 metreyi geçen dalışlar uygun dalış ve tıp donanımıyla yapılmalıdır. Türk arkeoloji ve kültür değerlerini korumak üzere, Türk eski eserleri ve doğal numuneleri sınır dışına taşımak kesin şekilde yasaktır (Dere, 2010,s.22).

Av Turizmi

Ülkemiz, coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve av kaynakları açısından bir potansiyele sahip olmasına karşın, tüm dünyada önemli gelişmeler kaydetmiş, nerdeyse bir sanayi haline gelmiş ve av turizminden yeterli pay alamamaktadır. Bunun en önemli nedeni olarak, av hayvanlarımızın bu gün için belirli türler dışında av turizmine sunulabilecek sayısal zenginliğe ulaşmamış olması gösterilmektedir(T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı).

Golf Turizmi

Uzun bir tarihi olan ve en çok çevreye yönelik spor olarak bilinen golf Türkiye’de son yıllarda büyük gelişme göstermiştir.

Golf, doğa içinde saatler geçirerek günlük sorunlardan kopardığı için, oynayanlar için ideal bir dinlence ve kimileri için bir hayat tarzıdır ve yüksek geliri yabancı ziyaretçiler tarafından tercih edilen bir dinlence türüdür. Bu hususu göz önünde bulundurarak, Türkiye diğer spor tesislerini planlı golf sahaları içine katmayı öngörmüş ve uluslararası uyumlu standartlar hedeflemiştir. Gelecek yıllarda ülkemizde uluslararası golf turnuvalarının düzenlenmesi amaçlanmaktadır ve buna göre Türkiye’de 10 golf sahası belirlenmiştir.

Turizm etkinliklerini çeşitlendirmeyi ve tüm yıla yayma yaklaşımını benimseyen Türkiye golf turizmine büyük önem vermektedir. Bu amaçla, sahillerimize ve yüksek kapasiteli konaklama tesislerine yakın alanlar, golf sahasına uygunluğu açısından incelenmiştir. Bu alanların planlanması tamamlanmış bulunmaktadır. Bu yaklaşımla bazı kamu arazilerinin, gerekli çevresel tesisleriyle birlikte golf sahasına dönüştürülmesi planlanmıştır (Kılıçarslan, 2008,s.17).

2.10. Uygur Özerk Bölgesi ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Turizm Açısından Genel Bilgiler Hakkında Benzerlik ve Farklılıklar

Uygur Özerk Bölgesi turizm faaliyetleri genel itibariyle doğal ve kültürel yapısı bakımından Türkiye turizm özelliklerine benzerlik göstermektedir. Çünkü iki bölge içinde tarihsel ve kültürel bağlar çok önce yıllara dayanır. Türkiye Cumhuriyeti’nin ana vatanı konumunda olan ve tarihsel bağlarının çok eskiye dayandığı bölge olan Uygur Özerk Bölgesi, bu yanılla ortak kültür ve geleneklere sahiptir. Bu açıdan bakıldığında geçmiş dönemden günümüze gelen tarihsel yapılar ortak kültür yapısı olarak her iki ülke içinde önem teşkil etmektedir. Dil, din, kültür birliği yapıları da etki yapmıştır. Dinsel mabetler, geleneksel etkinlikler, düğünler ve birçok alanda benzerlikler yaşanmaktadır(Hann, 2008, s.153).

Çin Halk Cumhuriyeti'nin bir eyaleti olan Uygur Özerk Bölgesi, yıllar boyunca Çin ve çevresindeki ülkelerden etkilenmiş ve bu durum bölgenin kültür yapısını, mimari eserlerini, evlerini, uğraştıkları tarım etkinliklerini, geleneklerini etkilemiş ve şekillendirmiştir. Bu yüzden her bölgenin farklı özelliklerine göre yapılarda kültürlerin etkileşimi ile yeni şeyler oluşturulmuştur. Elbette ki Uygur Özerk Cumhuriyeti'nin siyasi ve kültürel geçmişi Çin Hükümdarlarını da etkilemiş ve onların askeri alanda ve siyasi alanda yenilikler yapmasını sağlamıştır. Günümüzde ise bu durum artık iç içe olan bir hal almıştır. Çünkü Uygur Özerk Bölgesi'ne Hanların göç etmesiyle, Çin yerlilerinin sayıları bu topraklarda gün geçtikçe artmaktadır. Bu durum da yapıların değişmesine ve kültürler arası etkileşimin hızlı bir şekilde devam etmesine sebep olmaktadır (Hann, 2008, s.154).

Türkiye ise çok eski geçmişi olan Uygur Özerk Bölgesiyle kökleri bir olan bir cumhuriyettir. Zamanla Orta Asya'dan göç eden Türkler Kavimler Göçü ile Avrupa'da ve Hazar Bölgesi'nde etkin olmuşlar ve yayılmacı politikalarıyla İran, Hindistan, Mısır, Roma gibi köklü devletlere hüküm sürmüşlerdir. Bu coğrafyalarda sürekli bir kültürel ve düşünsel etkileşim içinde olan bu topluluk birçok devlet kurmuş ve zamanla kurulan bu devletler yıkılmıştır. Başka dillerden kelimeler ile dil kaynaşması yaşayan, toplum yapısında, aile hayatında, mimaride, geleneklerde, düğünlerinde ve birçok farklı alanda özünden çok da uzaklaşmadan yeni bir kültür haline gelen bir topluluk olmuştur. Bir süre sonra Anadolu'ya yerleşen Türkler, başta Anadolu Selçuklular, Beylikler, Osmanlı Devleti ve şu anki Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile köklü bir uygarlıktır. Bu uygarlık sürekli bir etkileşim içinde olduğu için yapılarında, tekniğinde, bilgisinde ve birçok alanda zenginlik yaşamıştır. Bugün Türkiye devleti hem kültür turizmi olarak hem de inanç turizmi olarak gerçekten muazzam yerlere ulaşmış ve bu durumunu geçmiş birikimlerine dayandırmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Uygur Özerk Cumhuriyeti daha önce de belirtildiği gibi çok özel bir bağlılığa sahiptir. Bugün bir Uygur Türkü, Türkiye'ye geldiğinde burası benim vatanım diyebilmektedir. Çünkü dillerimiz, dinlerimiz, kültürlerimiz, aile yaşantımız ve görüşlerimiz çok farklılık göstermemektedir. Fakat şu durumda unutulmamalıdır. Uzun bir zaman ayrı coğrafyalarda yaşamış toplumlar olan bu iki ülke çevre ülkelerden dolayı ya da doğrudan etkilenmiş ve bazı konularda değişmeler yaşamışlardır (Sezgin, 1995 s.40).

Türkiye turizminin ve Uygur turizminin genel bilgileri hakkında sonuç olarak şu denilebilir. Bu tarihsel bilgilerin verdiği kültürel özellikler ve günümüz çağının verdiği teknoloji ile iki bölgede turizm faaliyetleri her geçen gün çeşitlenmektedir. Doğal hayatın da verdiği imkânlar neticesinde turizme açılacak olan her türlü alanın mümkün olabilecek en verimli haliyle kullanılması ve tanıtılması önem teşkil etmektedir.

BÖLÜM 3: ÇİN'İN VE UYGUR ÖZERK BÖLGESİNİN GELECEKTEKİ TURİZM GELİŞİMİ

3.1. Çin'in Gelecek 20 Yıl İçinde Gerçekleştirmeyi Planladığı Hedefler Ve Çin Turizminin Geleceği

3.1.1 Projeler ve Projelerin Öncelikleri

Butik tatiller için doğal yapıların inşaatları hızlanmıştır ve bu kapsamda yapılan işletmelerde hedefler ön plana alınmıştır. Eylemin ana hedefi 2015 yılının sonuna kadar ulusal turizm tesisleri, eko-turizm gösteri alanları gibi sınıflarda marka stratejisini ve turizm geliştirme alanlarında hedef kitle olan 500.000 kişilik hedef kişi sayısına ulaşabilmek ve bu hedef doğrultusunda ulusal turizm hacmini Ulusal 5A sınıfına çıkarıp ulusal kapsamda marka alanlar haline getirmektir. Bu kapsamda butik hotel inşaatı hızlandırılmıştır. Bu yerlere başlıca örnekler: Tianshan Grand Canyon'da Zep Yang Gölü, Dünya Hayalet Şehir, Bayinbuluke, Pamir Canyon Alanı düzenlemeleri bu alandaki örneklerdir (Wong, 2010,s.11-12).

İkinci etkinlik ise geleneksel marka tatil yerleri oluşturma var olan alanların dönüşümü ve bu hususta bu alanı daha etkili yerler haline getirmektir. Bu amaçla çalışma yapılan yerlere örnekler ise: Tianshan Tianchi doğal kış ve kar turizminin gelişimi kapsamında eğlence alanlarının altyapısının inşası amacıyla gelişimini hızlandırmak amaçlanmıştır. Kanas bölgesinde doğal spor turizmini eko-turizm etkinlikleri hususunda gelişimini yönlendirmek, inşasını hızlandırmak ve bu hususta öncü olmak amaçlanmıştır. Bir diğer yer ise Üzüm Vadisi tesisi inovasyon yönetim mekanizmasını yönetmek, bu bölgede turizm faaliyetlerini, zengin halk kültürünü tanıtmak ve bölgeye gelen turist katılımını arttırmak amaçlanmıştır. İli Nehri Vadisi ve G217 Ulusal Otoyolu boyunca, ekolojik koruma alanı olan Nalati adındaki alanı turizm marka gücünü arttırmak, bölgenin zengin kültürünü tanıtmak ve yine bu bölgedeki mükemmel Keketuohai doğal turizm alanının altyapısını geliştirerek doğal spor alanları ve kamp, turizm ve eğlence gibi alanlarda geliştirmektir (Jingya,2010,s.22).

Üçüncü olarak ele alacağımız konu ise doğal noktalarda turizm büyüme hacmini hızlandırmak amacıyla yapılan çalışmalardır. Bu noktalar arasında Kumtag bölgesi, Doğu Tianshan Dağları, Gurkha Doğal alanı, Kalajun köyleri, Kezhou Glacier Park, Grand Canyon alanı, Tahe Populus Park, Kuqa Tianshan Büyük Kanyon'u, Taş Kule

Şehri tatil köyleri ve Tu Yugou Büyük Kanyon alanlarında turizm altyapısını düzenlemeye ve hizmet kalitesini arttırmaya yönelik çalışmalara odaklanılmıştır.

Turizm etkinliklerinde bir diğer önem teşkil eden durum ise turizm tanıtım ağını kurmak ve kurulan ağıın işlerliğini sağlayabilmek için kaliteli tesisler inşa etmektir. Hedefimiz doğrultusunda öne çıkanlar ise: bölgenin turizm merkezi haline gelebilmesi, turist çekici oteller, el sanatları ürünleri, geleneksel ürünler üreten tesisler, satışları artırabilmek için ve seri üretime geçebilmek için Ar-Ge çalışmaları ve bu altyapı için kapsamlı bir network sistemidir (Phan, 2011,s.14).

Dördüncü kısımda ise turizm ürünlerini geliştirme hususunda yapılan çalışmalara odaklanılmıştır. Uygulama alanı: Urumçi, Kashi Şehri, Yining Şehri, Hotan Şehirlerinde halk sanatları, el sanatları, özel ürünler, etnik ürünlerin üretiminin ulusal alanda gelişimi ve bunları turizm ürünleri olarak tanıtılması hususunda “Şincan hediyesi serisi” kapsamında ele alınacaktır.

Bu yapılan projenin beşinci kısmında ise turizm gelişim üssü olarak olanak sağlayan yapılar incelenmiştir. Bu eylemin odak noktası ise Kashi Şehri, Yining Şehri, Hotan Şehri, Karamay, Altay, Turpan gibi Uygur Özerk Bölgesi şehirlerinde turizm etkinlikleri olarak üretim safhasında yöresel bıçaklar, ipek ve el yapımı halılar, fındık, el sanatları, altın mücevher işleme atölyeleri, lavanta çiçek işleme tesisleri gibi yapıların geliştirilmesi(Wong, 2010,s.13).

Altıncı kısımda ise turizm satış ve pazarlama açısından söz edebiliriz. Bu eylemin odak noktası, Ulusal 5A sınıfında teşvik ve pazarlama için oluşturulmuş 3-4 yıldızlı turistik otel ve tesislerdir. Bu kapsamda ele alınan yerler Urumçi, Kaşgar, Gulca, Narat, Kanas, Tanrı Dağı, Buğda Gölü, Üzüm Vadisi turizm alanlarıdır. Ayrıca bu kısımda turizm ve kültürel gelişim amacıyla sanayinin teşvik edilmesi önemlidir. Çünkü pazar odaklı, iş odaklı kurulan birlikteliklerde her zaman kalitenin ve düzenin üst hedeflere ulaşacak bir şekli alması için devlet fonu ve yer tesisi şeklinde yardımlar ile kalkınmanın sağlanacağı unutulmamalıdır.

Yedinci planda ise turizm merkezlerinde yaşanacak olan sanatsal etkinliklerin nasıl teşvik edileceği ele alınmıştır. Bu aşamada önemli turizm şehirlerinde çalışanın ve işverenin sanatsal etkinliklere bakış açısını göz önünde bulundurmak gerekir. Örneğin el sanatları konusunda yetenekli insanların alanlarında çalışabilecekleri atölyeler oluşturulmalıdır ve kültürel etkinlikler, folklor grupları, yetenekli kişilerin yönlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede bu bölgelerde bölgenin sahip olduğu sanatsal etkinlikleri ve

bölgenin yapısını doğal bir şekilde yansıtmaya ihtimali azımsanmayacak şekilde artacaktır(Phan, 2011s.16).

Bu planın akabinde gelen diğer planda ise aktif çalışma ve potansiyellerin yüzdesini yükseltmek amacıyla odaklanılmış bazı bölgelerde farklılıklar oluşturabilmek amacıyla farklı etkinliklere başvurulmuştur. Bunlardan daha önce belirttiğimiz bölgelerde yöresel dans ve yöresel şarkılar yoluyla aktif bir ortam oluşturarak çalışan ile turist arasında farklı bir enerji ortamı oluşturabilme düşüncesi tasarlanmıştır.

Dokuzuncu plan olarak düşünülen durum ise turizm ve kültürel etkinliklerde sahne sektörünün ne denli etkili bir yöntem olduğu araştırılmıştır. Odak noktası olarak da görsel sanatlar ile bölgenin yöresel ve kültürel özelliklerini ne denli etkileyici bir şekilde yansıtılabilir durumuna odaklanılmıştır. Ayrıca bu görsel durum için nelere ihtiyaç vardır, ne gibi materyaller eksiktir, yeni fikirler ve ekstralar nelerdir onların araştırması yapılacaktır. Bu hususta, turizm sektörüyle ilgili olan seyahat şirketlerinin ortak bir platformda nasıl beyin fırtınası yaparak, bölgenin kalkınması için bu tema altında nasıl çalışılır sorusuna yanıt aranacaktır.

Bir sonraki planımızda ise hedefimiz turizmdeki sezon kavramına bir yenilik getirerek kış turizm sezonu için çağdaş, modern yöntemler kullanarak bu sezonun süresini uzatmak ve bu sayede ekonominin turizm etkinlikleri bazında gelişimini sağlamak olacaktır. Bu planı off-season olarak dile getirmekle beraber bu plana “Şincan Aşk ve Sevgi Turu” adı altında turistik alanlarımızın düzenlenmesini ve çağa uygun hale gelmesini sağlamaktır. Bir marka pozisyonu getirmek asıl amaçtır.

On birinci eylem planımız ise yine kış turizmi hakkında geliştirilen ilerlemeleri daha hızlı kademelere getirebilmek için bir önceki planın hedefine ulaşma doğrultusunda tamamlayıcı bir hedef seçilmiştir. Eylemi gerçekleştirme noktası ise: Chang Wu kar ve turizm alanıdır. Altyapısı ve yapısal olarak gerçekten planlara uygun bir duruma sahip olan yerdir. Bu yüzden bu bölgede gelişim açısından gerçekçi hedefleri gerçekleştirmek amacıyla iyi rehberlik ve alana modern tesisler kurulması olmazsa olmazlardandır.

Bir diğer projede ise, İpek Yolu turizm etkinlikleri, turizm ürünlerini arttırmak ve bu yol üzerindeki tesisleri, şehirleri geliştirmek konusuna odaklanılmıştır. İpekyolu tarihsel geçmişi ticaret ve para olan ve Dünya ticaretine her dönem damga vuran bir güzergâhtır. Bu bölgede birçok şehir ve tesis vardır. Bu tesisleri ve şehirleri tekrar yapılandırıp gerekli teşvikler yapılarak üst seviyede turizm etkinliklerine imkân sağlanacaktır. İpek Yolu üzerinde ayrıca sanayi tesisleri, tarım faaliyetleri, ticaret işlemleri ve orman

ürünleri gibi diğer etkinliklerle turizm etkinliklerini bütünleşmiş bir şekilde uygulayarak şehrin birçok alanda gelişmesi sağlanmak amaçlanmıştır

Sıradaki plan programı dâhilinde ise kırsal turizm geliştirmek amacıyla “Tarımsal Bütünleşme” eylem planı göz önüne alınmaktadır. Eylemde odak noktası 3000 adet çiftlik evi üzerinde yapılacak olan değişimler ve yapısal gelişmeler üzerine bu bölgedeki doku korunarak geleneksel yapıda ev biçimleri oluşturmak ve bölgenin kendine has bir yapıya tekrar kavuşması ön plana alınacaktır. Bu proje zamanla tarım yapılan köylere yayılıp güzel bir görüntü yakalanacaktır. Tianshan Dağları’nda proje kapsamında çiftlik evleri inşa edilecek ya da eksikliği olanların eksiklikleri giderilecektir. Bu sayede tarım alanları, bahçeleri geliştirirken o bölgedeki yerleşim yerlerini de çekici hale getirilecektir. Ormancılık ve orman ürünleri hakkında yapılacak olan teşviklerde bu bölgelerden arta kalan kırsal alanlarda ulusal orman parkları yapımında ve doğal ortam ve macera tutkunlarına uygun yerlerin kalıcılığını sağlayarak, onlara zarar vermemek de bu plana dâhil yapılacaklar arasındadır(Phan, 2011s.18).

Liman ve sınırlarda bulunan gümrüklerde denetimler üst düzeye getirilmek ve iş entegrasyonu uygulaması ile alışveriş turizmini daha üst düzey hale getirmek bir diğer proje kapsamıdır. Bu hususta ulaşılmak istenen durum Urumçi, Kaşgar ve Horgos’u alışveriş ve turizm üssü yaparak Orta Asya’da 30 milyar yuan aşan alışveriş turizmini üst seviyelere getirmek hedeflenmektedir.

Eylem 17 de ise ulaştırma kapsamında sivil havacılık bölümü gelişmelerini üst düzeye çıkararak turizm taşımacılık işlemleri daha profesyonel durumlara getirilerek marka haline gelmek amaçlanmıştır. Tabi ki bunların içinde tren ve deniz taşımacılığı, kara taşımacılığı konularında da gelişmeler sürekli takip edilecek ve daha modern ulaşım teşvik edilecektir. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası trenler, ülkeler arası uçuşlar, turizm araç kiralama sistemleri, uzun yol otobüs şirketleri ve üst düzey teknolojilerle üretilmiş deniz taşıtlarının kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Bu sayede 30 milyar yuan yıllık kazanç sağlamak hedeflenmektedir (Jingya,2010s.47).

Daha önceki eylem planlarında gördüğümüz kar turizmi, otel turizmi ve doğa sporları turizmini geliştirme hususunda yapılanları gözden geçirmek amacıyla yapılan bu hedef eylem ise 18. Eylem planı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda; doğa sporları, doğa yürüyüşleri, paten, kayak, bisiklet binme faaliyetleri, kamp faaliyetleri, açık hava spor tesisleri, dağcılık, çöller ve diğer doğal alanlarda turizm faaliyetlerini arttırmak ve

mali kazancın artması konusunda yapılan etkinliklerin kullanılabilirliğini kontrol ederek daha ileri seviyelere getirmek.

Bir diğer eylem planında ise “Macera Dolu Sürüş” teması altında sürüş tecrübeleri edinebilmek amaçlanmıştır. Eylem kapsamında: G217, G314, G216 şehirlerarası karayolunda ve S316 şehir içi karayolu içerisinde kamp sürüşü ve motel yapımında odaklanarak turizmin gelişimine dikkat edilmiştir. Bu kapsamda alanlar oluşturarak sürüş tecrübeleri yaşamak ve reklamını yaparak turizm gelirlerini arttırmak amaçlanmıştır.

Hedef 20 de e-ticaret ile turizm entegrasyonu üzerinde durulmuştur. 15 milyar yuan yıllık ciro elde etmek için turistlerin kullandığı online seyahat hizmetlerinin altyapısını ve gelişimini sağlamaktır. Turistlerin de yoğun bir şekilde kullandığı bu altyapı ülke için çok büyük önem arz etmektedir (Phan, 2011s.14).

Eylem 21 in gündeminde ise orman tesisi ve spa hotel turizmi vardır. Bu eylem kapsamında kentsel orman turizm etkinlikleri ve Milli Orman Park’ın daha zengin bir bitki birikimine sahip olabilmesi adına yapılacaklar planlanmıştır. Zengin kaplıca kaynaklı alanlar ve ekolojik çevre konusunda muazzam yerlerde kaplıca tesislerini arttırmak ve modernleştirmek hedeflenmiştir.

Bir diğer eylemde ise medikal sağlık turizmi sektörünün geliştirilmesine odaklanmıştır. Urumçi’de bulunan üstün tıbbi ve sağlık kaynakları ve sağlık tesisleri geliştirmek ve tanıtımını yapma ön plana alınmış. Ayrıca medikal sağlık turizm için yönlendirici rehberlik yapacak sistemler oluşturarak bölge genelinde 200 milyon yuanlık bir kazanç hedeflenmektedir(Phan,2011s.16).

Turizm alanları ve turizm projeleri devlet ve bankalar tarafından finanse edilerek yapılan finansman kanalları aracılığı ile geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu aşamada ise turizm uygulamalarını, yeni malzemelerin alımı, turizm inşaat projeleri kapsamında ortak yatırımlar ya da bireysel tarzda yapılan yatırımların ana kaynağı olan devlet destekleri ve bankalar aracılığıyla gelişimi arttırılmaya çalışılmaktadır. Bu sürecin sonunda finanse edilen tesisler gerçekçi büyümeler yaşayacaklar ve ülke ekonomisine pozitif yönde etki yapacaktır (Liu, s. 52).

Bu aşamaları kısaca özetlendiğinde, bölge yatırımları ve bölgenin kalkınması için yapılması gereken birçok uygulama mevcuttur ve bazıları gerçekten hayati olarak görülmektedir. Her bölge için farklı ihtiyaçlar mevcuttur. Çünkü bölgelerin coğrafik, beşeri ve kültürel özellikleri farklılık göstermektedir. Bu kalkınma projesi

dâhilinde belirtilen bölgenin bölümleri, şehirleri, köy yerleşmeleri ve diğer alanlarında yapılması istenen hedefler açık bir plan haline getirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır. Tabi ki bu tip etkinliklerin mali giderlerinin karşılanması için özel teşebbüslerin ve devlet kademesinin fon ve finansal yardımları kaçınılmaz derecede önem arz etmektedir. Bu yüzden turizm, ekonomik düzeyle ve bu ekonomik rahatlığın turizm etkinliklerine ne denli etki ettiğiyle alakalıdır. Görüldüğü üzere turizm, ekonomi, tarım, sanayi gibi ögelere iç içe ve entegre durumdadır(Phan, 2011s.27).

3.1.2 Çin Turizmi Hakkında Yapılan Projeler ve Proje Dâhilindeki Hedefler:

Çin turizminin geleceği hakkında birçok proje yapılmaktadır Bu projelerin amacı turizm anlayışını geliştirmek ve turizmi finanse etmektir. Ayrıca bu sayede Çin turizmini her geçen gün daha ileriye getirmek ve kültürel yapısını bozmadan yeniliklere açık olmakta turizm hedefleri arasında görülmektedir.

Çin, çok geniş bir coğrafyaya ve çok farklı etnik yapılaraya sahip olduğu için zengin bir yapıya sahiptir. Bu yüzden her köşesinde farklı mimari yapılar, gelenekler, dans, ekonomik uğraşlar, dil, din gibi çeşitlikler yaşanmaktadır. Örneğin Uygur Özerk Bölgesi'nde bulunan bir camii mimarisi ile Tibet'te var olan Budist tapınaklar o yöredeki insanların inandığı dinin ve yaşadığı kültürün ezgileri, yapıların duvarlarında, camlarında ve mimarisinde etkili olduğu görülmektedir(Phan, 2011s.18).

Çin ekonomisi, kalabalık bir ülke olmasından ve çalışma planlamasından dolayı sanayi, tarım ve ticaret konusunda ileri safhalara ulaşmıştır. Bu gelişmiş durum diğer alanlarda da görülmektedir. Turizm de bu alanlar arasında gelişme ivmesinin her geçen gün arttığı alanlardan biridir. Turizm, yeni planlar dâhilinde yapılan modern tesisler ve geleneksel yapıların inşası ve korunması, doğal alanlar ve sit alanları koruma planları, kar, çöl ve deniz turizmi ile yeni alanlar oluşturmaktır. Yeni modern tesisler inşa etme, yaylacılık kültürü geliştirme ve yayla evleri ve çiftlikler yaparak doğal ortamların turistler tarafından tercih edilebilmesi için alanlar yaratma, geleneksel mimarinin ve kültürel öğelerin sunulduğu eserler yapmak hedeflenmiştir. Bu hedefi gerçekleşmesi ile bir marka değer olarak turizmde odak noktası olarak devletin bütçesine ve isminin gerçekçi hedeflerle turizm hakkında söz sahibi olan bir isim haline gelmesi amaçlanmıştır (Çin 12.Kalkınma Planı,2011).

3.2. Uygur Özerk Bölgesi Turizm'inin Gelişimi İle İlgili Hedefler

Çin'in bir eyaleti olan Uygur Özerk Bölgesi, turizm açısından birçok farklı kent ve bu şehirlerde birçok farklı alanda turizm zenginliklerine sahiptir. Urumçi, Uygur Özerk

Bölgesi'nin en kalabalık şehirlerinden biri olmasının yanında 4000 senelik bir geçmişe sahiptir. Bu göz önüne alındığında 4000 senelik bir kültür alışverişi sayesinde birçok yapı ve mimari eser o dönemlerden bu dönemlere kalmıştır. Özellikle ölüleri mumyalama, anıt mezarlar, eski dönemlerden kalan taşlara yazılmış yazılar gibi tarihi kalıntıların yanında ülkenin teknoloji ve bilim konusunda gelişmesini hızla sürdüren şehirlerinden biridir. Bu durum da hem kültür turizmi, hem iş turizmi, hem de birçok açıdan bu şehir diğer ülke vatandaşları tarafından son senelerde yapılan tanıtım çalışmaları sayesinde turizm açısından gelişme göstermektedir. Ayrıca bu eyalette var olan İpek Yolu'nun geçmiş dönemden bu döneme kadar ne kadar önemli bir özelliğinin olduğunu tarihten bu yana görmekteyiz. Ticaret her dönem için ekonomik kalkınmayı sağlamıştır. Bu durum her dönemde eyalet için ayrı bir önem katmış ve günümüzde de eskiden kalmış bu özellikler birçok açıdan çekici konumdadır. Turfan Bölgesi, Ateş Ülkesi, Rüzgâr Deposu terimleriyle anılmaktadır. Bu bölgede ayrıca var olan üzüm sarmaşıklı yollar ve sulama kanalları bölgeye ayrı bir güzellik katmaktadır. Hotan şehri, 1000 yıllık Buda Mağaralarını, ünlü Doğu Türkistan halılarını, Yeşim taşını ve ipek işlemesini seneler öncesinden bu yana yaşatabilmiş, korumuş ve günümüze kadar getirebilmiş nadir şehirlerden biridir. Yarkent, Taklamakan Çölü'nün en batı ucunda, İpek Yolu'nun Kaşgar'a ulaştığı noktada bulunan hem görsel açıdan hem de transit taşımacılığın senelerdir yapılması açısından önem arz etmektedir. Dünya'da asfaltla kaplı en yüksek rakımlı karayolunu içinde barındıran Karakurum şehrinde Karakurum Highway, Pamir Dağları'nı ve Karakuli Gölü'nü içinde barındırır. Ayrıca Kaşgar şehri bu eyaletin en önemli şehirlerinden biridir. Çünkü şehrin çok seneler önce yaşamış olan önemli edebiyatçılardan Kaşgarlı Mahmut ve Yusuf Has Hacib bu bölgede yaşamını sürdürmüş ve eserlerini bu şehirde vermiştir. Kaşgar şehri ayrıca yine İpek Yolu'nun önemli bir noktasında olması ve harika doğasıyla turistlerin gözdesi olabilecek bir özelliğe sahiptir(Jingya, 2010,s.16).

Uygur Özerk Bölgesi, bu ve bunun gibi birçok doğal, kültürel, ticari, şifalı, teknolojik vb. alanlara sahip olmasından dolayı turizm açısından çok önemli bölgelerden bir tanesidir. Uygur Bölgesi, son senelerde bu zenginliklerini sunabilmek açısından projeler yapmakta ve bu projeleri hedeflere ulaştırabilmek için planlar doğrultusunda birçok çalışma yapmaktadır.

3.2.1. Uygur Özerk Bölgesinin 2020 Yılı Turizm Gelişim Hedefi

Çin devlet adamlarından biri olan Zi Piye “Çin’in Yeni Yüzyılın ilk 20 yılında gerçekleştireceği ekonomik yatırımlar ve kalkınmada genel görevleri”başlıklı bildirisinde,“21. yüzyılın ilk 20 yılı Çin açısından, fırsatların kaçırılmaması ve büyük işlerin gerçekleştirilmesi gereken stratejik öneme sahip bir dönüm noktasıdır”şeklinde bir ifade kullanmıştır(Phan,2011,s.19).

Fırsatları kaçırmadan kalkınmayı hızlandırmak ya da hızlandırmamak, bir devlet ve bir milletin kalkınması ve yükselmesi için gerçekten bir dönüm noktasıdır. Çin’in ıslahatları yürürlüğe koyduğu ve dışa açılmaya başladığı son 20 yıldan buyana, yıllık ekonomik büyüme hızı ortalama %9 olarak gerçekleşmiştir.

Islahatlarının yürütüldüğü ve dışa açılmanın başladığı son 20 yılda Çin ekonomisi sürekli olarak İthalata dayanırken, günümüzde İthalat ile İhracat dengelenmiş olup, dışa açılım karşılıklı olarak gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra yabancı sermaye ile kurulan, özellikle uluslararası büyük şirketlerin Çin’in iç ekonomik yapısını biçimlendirme, devlete ait fabrikaların yeniden yapılandırılması, yapısının değiştirilmesi gibi işlere katılmasına, köylerin yapılandırılması, üretim ve ileri teknolojiye dayalı fabrikalara yatırım yapmasına, kalkınma ve dışa açılma planlarına iştirak etmesine yönelik konular incelenmiştir. Bu halkı turizme teşvik problemi, komünist partinin 16. kurultayında ortaya konulmuş ve çözüme ulaştırılmıştır. Para transferi, posta, telefon, telgraf, ticaret ve turizm gibi iş alanlarının adım adım dışa açılması meselesi kanunlaştırılmıştır(Jingya,2010,s.18).

Belli büyüklükteki çeşitli fabrikaların dış ülkelerde yatırım yapmaları teşvik edilerek, mal ve iş gücü ihracatına önderlik yapmanın güçlü uluslararası çaptaki bir kısım fabrika ve markalar yaratmanın gerekliliğini vurgulandı. Çin hükümeti bir sınır dışında yatırım yapmaya yönelik hizmet sistemi planlayıp yapılandırarak, para akışı, sigorta, döviz, uzmanlar, kanun ve haberleşme, yurtdışına çıkış ve yurda giriş kontrol etme konularında dışa açılım stratejisini uygulamaya koymak için değişik imkânların yaratıldığını bildirmiştir.

Doğal olarak bu radikal değişimler ile yeni yönelimler, özellikle ekonomik kalkınmayı canlandırma konusundaki takdire şayan tedbirler, Çin turizminin daha da büyümeye aday olduğunu göstermektedir.

Çin hükümeti, 11 Nisan 2001 tarihinde Çin halk meclisinin 9 (2001) sayılı turizmi geliştirme hakkındaki kararnamesini ilan etmiştir. Bu kararname, 15 Ekim 1996 da Çin Halk Cumhuriyeti Halk Meclisinin çıkardığı 205 numaralı kararnameyle birlikte, turizm şirketlerini kontrol etme düzenlemesinden sonra yapılan başka büyük bir iş olarak tarihe geçti. 16. Kurultayda turizm mesleğinin kalkındırılmasına önem verilmiş olması Çin için çok önemliydi. Bu durum, bundan sonra birçok yeni turizm bölgesinin açılacağına işaret etmektedir (Wong,2010,s.17).

Buna göre Çin'deki bütün eyaletler, otonom bölgeler, merkeze bağlı büyük şehirler, kendi durumuna göre 2020 yılına kadar olan turizm geliştirme hedeflerini belirlemiştir. Aşağıda Sincan Uygur Özerk bölgesinin bu yöndeki hedeflerini ortaya koyacağız. Çalışmamın önceki kısımlarında da belirttiğim gibi, fevkalade doğal güzellikleri ve zenginlikleri, tarihi İpek Yolu'nun kültür miraslarıyla Şincan Uygur Özerk Bölgesinde turizm geliştirmenin parlak geleceği konusunda gizli bir güce sahiptir. Bu bölgede henüz ortaya çıkmamış birçok turizm zenginliği bulunmaktadır. Bugünlerde Şincan Uygur Özerk Bölgesi Halk Hükümeti ile ilgili makamların işbirliği yapmasıyla, yürüttükleri geniş çaplı araştırmalarla Şincan Uygur Özerk Bölgesinin 2020 yılına kadar olan turizm gelişim planları ortaya konulmuştur(16.Kurultay Bildirgesi,2002, s. 40) . Bunu aşağıdaki tabloda görebiliriz:

Tablo 1: Sincan Uygur Özerk Bölgesinin 2020 Turizm Hedefleri

Yıllar	2014 yılı	2016 yılı	2018 yılı	2020 yılı
Sınırdan girecek olan yabancı turist sayısı	380 bin den 900 bine kadar	550 bin 40'tan 600 bin 700'ye kadar	750 bin 900'den 790 bin 500'e kadar	990 binden 1 milyon 40 bine kadar
Turizmden elde edilecek döviz gelirleri	100 milyon 500 bin dolardan 100 milyon 630 bin dolara kadar	200 milyon 820 bin dolardan 300 milyon 80 bin dolara kadar	400 milyon 520 bin dolardan 400 milyon 950 bin dolara kadar	600 milyon 950 bin dolardan 700 milyon 280 bin dolara kadar
Yerli turist sayısı	13 milyon 600 binden 14 milyon 340 bine kadar	20 milyon 520 binden 22 milyon 490 bine kadar	28 milyon 100 binden 29 milyon 450 bine kadar	36 milyon 720 binden 38 milyon 500 bine kadar
İç turizm gelirleri	13 milyar 100 milyon Yuenden 13 milyar 800 milyon Yuen'e kadar	23 milyar 700 milyon Yuenden 25 milyar 900 milyon Yuen'e kadar	38 milyar 100 milyon Yuenden 41 milyar 700 milyon Yuen'e kadar	58 milyar 600 milyon Yuenden 61 milyar 400 milyon Yuen'e kadar
Toplam turizm gelirleri	14 milyar 400 milyon Yuenden 15 milyar 200 milyon Yuen'e kadar	26 milyar 28 Yuenden 500 milyar Yuen'e kadar	41 milyar 900 milyon Yuenden 45 milyar 900 milyon Yuen'e kadar	64 milyar 400 milyon Yuenden 67 milyar 400 milyon Yuen'e kadar
Yüzdelik oranı	% 7-8	% 9-10	% 10-11	% 11-12

2014 yılına geldiğinde Uygur Özerk Bölgesindeki turistik otellerin yatak sayısı 70 bine ulaşacaktır. Bunun içinde 40'tan fazla turistik otel inşa edilecektir. 2020 yılına kadar yatak ve otel sayısı bu rakamdan çok üzerine çıkacaktır (Çin 12. Kalkınma Planı, 2011).

3.2.2. Turizm Hizmetleri ve Turizm Ağı

Bundan sonra Şincan'a gelecek yabancı turist sayısının artmasına, ülke genelindeki bölge ve şehirlerden gelecek yerli turistlere dayalı turizmin hızlı bir şekilde kalkınmasına bağlı olarak, Şincan'ın turizm hizmetleri, gelişmiş ülkeler örnek alınarak daha da iyileştirilecek, bu şekilde hizmet çeşitlerinde çoğalacaktır. Turizmi kalkınan devlet ve bölgelerle yapılan rekabette sadece kaliteyi iyileştirmek yoluyla rekabette başarılı oluna bilir. Bu nedenle hizmet niteliğini iyileştirmeye dayalı girişimler, Sincan turizmciliğinde yeni bir yönelim olacaktır.

Küreselleşme hareketi ve bilgisayarın yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamasıyla Şincan'ının web siteleri de doğal olarak Şincan'ının manzaralarını, güzel yerlerini, tarihi ve kültürel kalıntılarını, coğrafi durumunu Şincan'daki milletlerin yaşamlarını, örflerini, adetlerini, çeşitli bayramlar ile kutlamalarına ait görüntüleri görmeyi hedefleyen insanlara geniş imkânlar sunabilecektir(Çin 12. Kalkınma Planı,2011).

Şincan'daki şehirleşme oranlarının önümüzdeki 10 yıl içinde oldukça hızlanacağı beklenmektedir. Refah içinde bir toplum yaratma planları gerçekleştirilince: şehir ve köy arasındaki farklar da azalacaktır. Bu da kent turizmini kalkındıran bir sebep olacaktır.

3.2.3. Şincan Uygur Özerk Bölgesi'nin Turizm Bölgesi Olmaya Yönelik Hedefleri

Şincan Uygur Özerk Bölgesi bölge turizminin gelişimindeki tecrübeleri göz önünde bulundurarak, bundan sonraki işleyişi hakkında, bölgenin gerçeklerini de dikkate almak suretiyle, derin araştırmalar yapılmış ve turizmin 2020 yılına kadar olan gelişim sürecini belirlemiştir. Bölge bu yöndeki araştırmaları sonucunda, 2020 yılında bölgeyi dünyadaki ünlü turizm bölgesi haline getirmeye karar vermiştir.

Bu konuda belirlenen somut hedef ve tedbirler aşağıdaki gibidir:

1- Dış turizm hakkında;

Dünya Turizm Örgütünün tahminine göre, 2020 yılına gelindiğinde Bölge sınırında 55milyon turist karşılanacaktır. Bu dünya turizminin 3,2 oranını teşkil edecek. Sincan Uygur Özerk Bölgesi Turizm Dairesinin tahminine göre ise, 2020 yılına gelindiğinde Bölgeye 100 milyon ila 120 milyon arasında turist gelecektir. Dış turizmden elde edilen döviz geliri 25 milyar dolardan 48 milyar dolara yükselecektir(Çin Devlet Turizm İdaresi Yayını, 2009, s. 4.).

2- İç turizm konusunda;

Bugün Çin'in ülke içinde bulunan yerli turistlerin sayısı ile Çin sınırından giren yabancı turistlerin ayısının oranı 1/9 olup, bu dünya standartlarındaki 1/10 oranına yakındır. İç

turizm gelirleriyle dış turizm gelirlerinin 1/3'lük oranıyla, dünya standartlarındaki 1/3 ve 1/4'lük oranın arasındaki fark azdır. Çin devlet Turizm Dairesine göre, 2020 yılına geldiğinde iç turizmde hizmet verilecek yerli turist sayısı 1 milyardan 2 milyar 300 milyona yükselecektir ; turizm gelirleri ise 1 trilyon 200 milyar Yuenden 1 trilyon 500 milyon Yuen'e yükselecektir. Bu rakamlar sağlandığında iç turizmde hizmet verilecek turist sayısı ile Bölge sınırından girecek turist sayısının birbirine oranı 5/9-5/0 oranında olacaktır. Rakamların bu şekilde olması Bölge'nin turizm konusunda dünya standartlarına yaklaştığını gösterecektir(A.e,s.6.).

3- Bölge'den yurtdışına çıkacak turistler konusunda ;

Dünya Turizm Örgütünün tahminine göre 2020 yılına geldiğinde Bölge vatandaşlarından yurtdışına çıkacak turistlerin sayısı 30 milyon civarında olacak ve bu rakam dünya turizminin %3,1 oranına denk gelecektir. Çin Devlet Turizm Dairesinin tahminine göre, 2020 yılına geldiğinde Bölge vatandaşlarından yurtdışına çıkacak olan turistlerin sayısı 2005 yılındaki 3 milyon 250 bin kişiden 20 milyon kişiye ulaşacak.

Kısacası Çin Devlet Turizm Dairesinin tahmin ettiği gibi 2020 yılına geldiğinde Bölge'nin turizm gelirleri 1 trilyon 500 milyon Yuen'den 2 trilyon Yuen'e ulaşacaktır. Bu, Bölgenin yıllık iç üretim değerinin %7,9 oranından % 11,4 oranına çıkması demektir. Turizm gerçekten halk ekonomisinde önemli bir sektör haline gelecektir(Çin Devlet Turizm İdaresi Yayını, 2009, s.5).

Yukarıdaki gelişim hedefine ulaşma bilmek için Bölge aşağıdaki tedbirleri almayı düşünmektedir ;

1 – Çin sınırından Bölgeye giren turistleri karşılamaya büyük önem verecek hizmet sektörünü geliştirecek. Bunun için:

- a. Devlet ve yerel idareler turizm maliye ve insan gücü bakımından destekleyip, dışarıya yapılan turizm reklamlarını güçlendirerek, turistleri her geçen gün bölgeye biraz daha fazla çekmeyi düşünmektedir. Devlet, her eyalet, otonom bölge, doğrudan merkeze bağlı olan büyük şehirlerde dış ülkelerin turizm işletmeleri ve turizm tur operatörleri kurulmalarına izin verecektir. Bununla devletin yüksek organları ile yerel mahalli teşkilatlar, kendi aralarında uyumlu olarak hareket edecektir. Dış ülkelere yapılan turizm reklamlarını ve reklamcılığını yaygınlaştıracaktır.
- b. Emniyet Müdürlüğü, sınır muhafızlığı ve gümrük gibi organlar, turistlerin sınırlardan giriş çıkışları hususundaki muameleleri kolaylaştıracaktır.

- c. Uluslararası havacılık sektörü canlandırılacaktır. Dışarıdan gelen turistlerin uçak kiralamalarına olan engeller azaltılacak ve turistlerin seyahat işleri kolaylaştırılacaktır. Turizm sektörü, havacılık sektörüyle teşkilatlanma, siyasi ve dışarıya yapılacak reklamlar yönünden ahenk içerisinde hareket edecektir.
- d. Döviz geliri getirenleri mükâfatlandırmak ve onları destekleme siyaseti uygulanacaktır (Liu,2015, s. 26.).

2- İç turizm pazarı aktif olarak geliştirilecektir. Bunun için :

- a. Bütün ülke çapından tatil yapma şartlarını mükemmelleştirmek suretiyle, vatandaşlarının, özellikle çeşitli fabrikalarda, resmi idarelerde çalışanların tatil ve bayram tatil fırsatlarından yararlandırarak seyahat etmelerine kolaylıklar sağlanacaktır. Bu şekilde çalışanların tatil ve bayram tatillerinden faydalanarak seyahat etmeleri teşvik edilecektir.
- b. Turizm eğitim sektörleri, kendi aralarında işbirliği yaparak kış ve yaz tatillerinde öğrencilerin kamp seyahatleri düzenlemelerine kolaylıklar yaratacaktır.
- c. Vatandaşların yurtiçinde seyahat etme ihtiyaçlarını karşılamak üzere bankalarda seyahat hesapları açma, banka kartı kullanma, önce seyahat etme sonra ödeme yapma gibi fırsatlar yaratılacaktır.
- d. Fabrikalar, üstün hizmet gösterenleri seyahate gönderme yoluyla mükâfatlandırma programı uygulayacak, ayrıca dar gelirli vatandaşlara da seyahat etme imkânları sağlama işini kolaylaştıracaktır.

3.3.Türkiye’de Kalkınma Projeleri ve Turizm Etkinlikleri

Kalkınma Projeleri, bir ülkenin sanayi, ticaret, turizm, tarım, sağlık, kaliteli yaşam gibi birçok alanda ülkenin çığır atlaması, zenginliklerini ortaya çıkarması, yerinde saymaması ve sürekli bir gelişim içinde ilerleyebilmesi açısından önemli uygulamalardır.

Türkiye, Kalkınma Projeleri doğrultusunda, toplumun yüksek refah seviyesine ulaşmasını hedeflemektedir. Projeler, küresel ekonomide geleceğe dönük risklerin ve belirsizliğin var olduğu bu dönemde uygulanmaya devam etmektedir. Proje kapsamında istikrarlı ve kapsayıcı ekonomik büyüme önemsenmiştir. Ayrıca uluslararası rekabet, hukukun üstünlüğü, bilginin önemi, insani gelişmişlik, kaynakların geleceğe yönelik sürekli kullanılabilir durumda işlenmesi ve uluslararası rekabet gücü gibi kavramları kapsayacak bir şekilde oluşturulmuştur (Berber,Çelepçi, 2005, s. 147).

Ülkenin potansiyelini, bölgesel dinamizmini, insanların var olan yeteneklerini ortaya çıkarabilmek açısından önem teşkil etmektedir. Türkiye bu sayede adım adım gelişmişlik açısından kademeli bir artış gösterecektir.

İnsanların refahını artırmak, hayat standartlarını yükseltmek, temel hak ve özgürlüklerini güçlendirerek adil, güvenli ve huzurlu bir yaşam ortamı tesis etmek ve bunu kalıcı kılmak amaçlanmıştır. Bu çerçevede, planlı, uygulanabilir ve iyi değerlendirme aşamasından geçirilerek gerçekçi, kaliteli ileriye dönük projeler oluşturmak gerekmektedir. Bu düşünceyle yola çıkıldığı için aşamalar titizlikle incelenmekte sürekli bir gelişim görülmektedir (Eurada, 1999,s. 26).

Kalkınma, projelerinin turizm etkinlikleri safhası ise; ülke ekonomisi ve ülke tanıtımı için ayrı önem teşkil etmektedir. Çünkü turizm Türkiye için gerçekten çok önemli bir yere sahiptir. Turizm gelirleri sayesinde ekonomide canlanma ve hareketlilik üst seviyededir.

Türkiye, gerek tarihsel gerekse konum açısından Dünya'nın en öneli yerlerinden biridir. Tarihi bağları 10 bin sene öncelere dayanan, insan yaşamının çok seneler önceye dayandığı bu coğrafya, birçok savaşa, birçok hükümdarlığa, birçok farklı kültüre sahip toplumlara ve birçok farklı tür uygulamalara tabi olmuştur. Bu durum ülkenin mimari, tarihsel, kültürel ve birçok farklı alanda zenginliklere sahip olmasına neden olmuştur. Ülke kalkınma projeleri de bu kapsamda ülkenin geçmişini günümüze yansıtma açısından önemli uygulamalar yapılmasını planlamaktadır. Tanıtım, reklam, doğal ortamı koruma çalışmaları, kültürel yapılara önem verme, sit alanlarını korumak, eski geleneklere özgü önemli birçok yapıyı tekrar gün yüzüne çıkarmak bu uygulamalardan bazılarıdır(Berber, Çelepçi 2005,s. 149).

3.3.1 Türkiye'nin Kalkınma Projeleri'nin Turizm Açısından 2023 Yılı Hedefleri

Türkiye her geçen gün ilerleyen ve yerinde saymayan bir ülke olarak önüne 2023 yılı hedefleri doğrultusunda güçlü bir yol haritası koymuştur. Bu harita kapsamında birçok alanla entegre bir şekilde turizm alanının da gelişimini sağlamak ve maksimumuna ulaşabilmek adına hedefler koymuştur. Bu doğrultuda çalışmalar yapmaya başlamış ve her geçen gün çalışmalar ilerlemekte ve gelişim hissedilmektedir. Bu kapsamda yapılmak isteyenler(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007):

- Fiziki planlama uygulanması ile ilgili eksikliği çeşitli yasal koordinasyon düzenlemelerle ortadan kaldırılacaktır.

- Yerel düzeyde turizm potansiyeli bulunan alanlarda sorun odaklı planlama anlayışı yerine, planlama çalışmaları bütüncül olarak ele alınacaktır.
- Parçacı ve parsel bazında gelişen planlama pratiği sona erdirilerek dünya çapında yarışabilir turizm kentleri oluşturulacaktır.
- Yerel düzeyde plan onama yetkisine sahip kurum ve kuruluşlara teknik personel desteği sağlanacak, böylece yerel bazda turizm gelişimi yönlendirilecektir.
- Yerel ölçekte nokta bazında Konseylerin işler kılınması ile Yerel Gündem 21 gibi katılımcı mekanizmaların oluşturulması sağlanacaktır. Yerel ölçekte turizm gelişim bölgelerinin seçiminde organize turizm faaliyetlerinin geliştirilebileceği geniş alanlar tercih edilecek, mülkiyet, altyapı ve çevre gibi konular için de çözüm önerileri ve sistemli bir yapılanma sağlanacaktır.

Turizm sektörü fiziksel planlama başta olmak üzere, örgütlenme modelleri, finansman alternatifleri ve yasal dayanakları ile bir arada planlanmalıdır(T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı arşivi).

Bu çerçevede,

1. Sektörle ilgili tüm yatırımları ülkedeki refah ve gelişmişlik düzeyi dengesizliklerini azaltıcı doğrultuda yönlendiren, doğal, tarihsel, kültürel ve sosyal çevreyi kollayıcı, koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde ele alan,
2. Ekonomik kalkınmaya katkıda bulunma, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerden en yüksek düzeyde yararlanma anlayışını/yaklaşımını ülke sathında yaygınlaştıran,
3. Öncelikle yapılacak bilimsel çalışmalarla tarihi, kültürel ve sanatsal değerleri ortaya çıkaran ve bu değerler konusunda toplumsal bilinç oluşturan,
4. Turizm sektörü sağlıklı bir şekilde yapılandırılması ve verimliliğin sağlanabilmesi için gelişimini pazar gerçeğine dayandıran,
5. Gerek yatırım ortamının rehabilitasyonuna gerekse de gelişen dünya eğilimlerine ve yeni taleplere cevap veren,
6. Doğal kaynakları ekolojik ve ekonomik verimlilik ilkesine bağlı olarak sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde koruyan ve kullanan,
7. Kamuya mali yük getirmeyen örgütlenme ve finansman modellerini gerçekleştiren, kapsamlı organize ve entegre projeleri bölgesel ve yerel düzeyde yaygınlaştıran,

8. Taşıma kapasitelerini aşmadan, turizm kaynaklarını koruma ve dengeli kalkınma anlayışı içinde kullanan,
9. Yapılan ve yapılacak yeni yasal düzenlemelerle otel odaklı turizm gelişmesinden daha çok tarih, kültür, sanat vb. değerler odaklı turizm gelişmesine yani varış noktası odaklı turizm anlayışı ile halkın talep ve beklentilerine cevap verir. Bünyesinde birden fazla aktiviteleri, değerleri yaşatan, koruyan, üreten ve istihdama da olumlu katkılar sağlayan bir “alan yönetimi” modelini geliştiren,
10. Doğa, kültür, sosyal yapı üzerinde olumsuz etki yaratmayan, döviz ve istihdam boyutlarıyla ekonomik gelişime güçlü katkılar sağlayan, talebi örgütleyen, turizm sektörünün gelişimi için ortam yaratan, uygulama imkanlarını da içinde barındıran ve birbiriyle entegre projeler üreten,
11. Sosyal ve teknik altyapıyı tamamen kamuya yüklemeyen, bu alanda ihtiyaç duyulan finansmanı kullananlara ve yararlananlara da paylaştıran,
12. Belirli bir kalitede çevreye ve örgütlenmeye sahip turizm yerleşim alanlarının gelişimini öngören,
13. Turizm sektöründe altyapı, çevre, ulaşım, konaklama, kültür, tarih ve sanat alanında toplam kalite kriterlerine uygun hizmet sunan, çarpık kentleşme ve yapılaşmayı önleyen, bozulmuş olan kent ve kentsel mekânları iyileştiren,
14. Turizmin yoğunlaştığı yörelerde ortaya çıkan altyapı ve çevre sorunlarını yerel yönetimlerle işbirliği içinde, altyapıyı kullananların da katkılarıyla çözen, politika olarak işlerlik kazandırılacaktır.

3.3.1.1 Projenin Hedefleri ve Hedeflere Yönelik Planlama

İhtisaslaşmış turizm alanlarında, turizm tesislerinin geliştirilmesine öncelik veren çalışmalar yapılacaktır. Yerel yönetimlerin turizm gelişim bölgelerinin planlanmasında, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belgelendirilmesi yapılan “Turizmde Yatırım Geliştirme ve Yönlendirme Firmalarına danışmaları sınırlı turizm kaynaklarının en etkin bir şekilde kullanılması açısından hayati önem taşımaktadır. Bu kapsamda, Turizmi Teşvik Kanunu ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununda gereken değişiklik yapılarak bu firmaların belgelendirilmesinin Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılacağı hususu Yasa kapsamında düzenlenmelidir. Böylece, yatırımların geliştirilmesinde hizmet kalitesinin kısa ve orta vadede iyileşmesine olanak sağlanacaktır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

3.3.1.2. Hedeflere Ulaşmada Stratejik Planlama

Örgütlenme modelleri, finansman alternatifleri ve yasal dayanakları ile bir bütün olan; uygulamanın önünde olan ve talebi örgütleyen; sosyal ve teknik altyapıyı tamamen kamuya yüklemeyen, kullananlara ve yararlananlara da yükü paylaştıran bir süreçtir. Kaliteli ve iyi organize edilmiş turizm yerleşkelerinin oluşumunu sağlayan; sürdürülebilirlik, çeşitlilik anlayışı içerisinde doğal kaynakları çevrebilimle ilgili ve ekonomik verimlilik ilkesi kapsamında koruyan ve kullanan esnek ve stratejik planlama yaklaşımı sağlanacaktır. Fiziki planlar, yazılı rapor ve temel gelişme aksının tespit edildiği ana şemadan oluşacaktır. Sadece arazi kullanımına ilişkin değil, fiziksel çevre, istihdam, sosyal hizmetler ve örgütlenme gibi tüm bileşenlere ilişkin stratejik kararları da üretecektir (Demirci, 2003,s. 17).

3.3.1.3. Strateji ve Değerlendirme

Turizm alanları bütün dünyada desteklenen ve teşviklerin sürdürüldüğü yatırım alanları arasındadır. Bu nedenle, turizmin geliştirilmesine yönelik bir takım tedbirler alacak ve sektöre bazı teşvikler sunulacaktır. Turizmin gelişiminde 1990'lı yıllardaki yatırım hızını yakalamak için, turizm yatırım projelerini uygulanabilir kılacak teşvikler düzenlenecektir. Teşviklerin şartlarının, bölgesel özellikleri ve uygulama dönemleri ayrıntılı çalışmalarla yıllık olarak belirlenecektir (Berber, Çelepçi 2005,s. 149).

3.3.2.Turizm Sektörünün Gelişiminde Kültür ve Turizm Bakanlığının Yeni Rolü

Kültür ve Turizm Bakanlığı, turizm potansiyeli bulunan ve planlı gelişimin gerçekleşmesini istediği alanlarda planlama konusunda yetkili mercii olarak çalışmalarını sürdürecektir ve turizm sektöründe tanıtım, pazarlama, eğitim, ar-ge alanlarında da sektöre yön gösteren yasal düzenlemeler, plan, politika ve projeleri hazırlamadan sorumlu olacaktır. Bakanlığın bünyesinde turizmde sınıflandırma sonucunda belli standartların geliştirileceği, işletmelerin gerçekleştirilmesi gereken uygulamaların belirlendiği Ulusal Turizm Belgeleme (Akreditasyon) Birimi'nin, İç turizme yönelik her türlü araştırma, değerlendirme ve politika oluşturma konularında çalışmalar yapacaktır. İç Turizm Araştırma ve Yönlendirme Birimi'nin, Sektördeki değişimleri takip ederek yaygın ve örgün turizm eğitim politikalarının ana hatları, içeriği ve stratejilerinin belirlenmesine yönelik çalışmaların yapılacağı durumuna dikkat edilecektir. Turizm Eğitimi Yönlendirme Birimi'nin ve Sektörle ilgili istatistik, alan araştırmaları ve ölçümleri bünyesinde toplama, işleme ve değerlendirme konularında

alışmalar yapacak Ulusal Turizm Veri Bankası Birimi'nin kurulması hedeflenmektedir(Turan, 2005,s.190).

3.3.2.1 Kültür ve Turizm Bakanlığı Hedefleri

Strateji kapsamında ülkemizde 9 adet tematik bölge önerilmektedir. Bu bölgelerin kapsadığı iller ve temaları aşağıda verilmektedir:

1. Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi

Eskişehir, Afyon, Kütahya ve Uçak illerini kapsayan bölgede kültür ve termal turizme dayalı olarak turizmin olağan gelişiminin üstüne çıkması hedeflenmektedir. Bölge, termal turizmin geliştirilmesi amacıyla ülkemizdeki jeotermal potansiyeller dikkate alınarak ve bu bölgede var olan kaynaklar göz edilerek başlatılan “Termal Turizm Kentleri Projesi” kapsamında öncelikli geliştirilecek bölgeler arasında yer almaktadır. Bölgede, 20'ye yakın jeotermal kaynak bulunmaktadır. Bu kaynaklar esas alınarak, termal kentlerin ve nitelikli kr ve tedavi merkezlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Frigya turizm bölgesi önemli bir doğa ve kültür turizmi potansiyeline sahiptir. Kültür turizmine yönelik bu potansiyel, kazı, restorasyon, alan düzenlemeleri ve benzeri çalışmalarla turizme kazandırılacaktır. Bölgede kültür ve termal turizme ek olarak turizm çeşitliliğinin sağlanması için 4 adet 18 delikli golf alanının planlanması hedeflenmektedir. Ayrıca bölgede yer alan ufak çaplı kanyon gölet, baraj vb. değerlerin doğa ve macera turizmi kapsamında düzenlenecektir. Bu durum gerçekten turizm çeşitliliğinin bu bölgede ne kadar yoğun olduğunu göstermektedir. Bölgenin diğer turizm türleri ile entegrasyonu sağlanacak ve Frigya Turizm Gelişim Bölgesinde, ulaşım bağlantılarının çeşitlendirilmesi ve niteliklerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılarak büyük çaplı “Termal Turizm Kentleri” gerçekleştirilecektir. Bölge içinde yer alan jeotermal kaynak odaklı “Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” ilan edilebilecek alanlar belirlenerek, fiziki planların tamamlanmasının ardından turizm yatırımcılarına tahsisler stratejik plan kapsamında tamamlanacaktır (Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

Sonuç olarak, bölgenin orta ve uzun vadede termal turizmde ülkemizin ve dünyanın en önemli turizm bölgesi olması için Kütahya –Altıntaş'a havaalanı nerisi yer almaktadır. Bölgede, mevcut konaklama kapasitesinin termal, kültür ve eko turizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacaktır.

2. Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi

Balıkesir ve Çanakkale illerini içine alan bu bölgede “Troya Kuzey Ege Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi” nine Sağlık ve Termal Turizm ve Kırsal Turizm çerçevesinde geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ülkemizdeki pek az termal merkezde bulunan kıyı alanında termal su potansiyeli, “Troya Kuzey Ege Turizm Gelişim Bölgesi”nde bulunmaktadır. Bu kaynaklardan da faydalanarak bölgenin en önemli doğal potansiyeli olarak ele alınabilecek mitolojideki ilk güzellik yarışmasının yapıldığı “Kaz Dağları”nın klimatik özelliği ve pek çok endemik türün yer alır. Bu flora-hayvan varlığı özelliği de esas alınarak, termal ve kıyı potansiyeli ile bütünleştirilerek bölgede düşük yoğunlukta yüksek nitelikli turizm gelişiminin oluşturulması hedeflenmektedir.

Kaz Dağlarının güney yamaçlarında yer alan jeotermal kaynakların varlığı anlaşılmıştır ve bu durumla beraber diğer turizm türleri ile entegrasyon sağlanacak, bölgede yer alacak ekonomik kalkınma ile yeni tercihler ile nitelikli tesis sayısının ve nitelikli yatak kapasitesinin artırılması sağlanacaktır. Ayrıca, bölge kapsamında Saros Körfezi ve Erdek ve Avşa Adası’nı kapsayan iki yeni turizm kenti ilan edilecektir. Bölgede, mevcut konaklama kapasitesinin termal, kültür ve eko turizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacaktır”. Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesinde ulaşım bağlantılarının çeşitlendirilmesi ve niteliklerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023, 2007).

Bölgenin turizm amaçlı planlaması tamamlanarak yatırıma başlanacak ve bölgenin önümüzdeki orta ve uzun vadede doğa-kültür ve termal turizmde önemli varış noktalarından biri olması yönünde çalışmalar yapılacaktır. Bu hedef doğrultusunda yapılan bu etkinlikler ile bölgenin kalkınma süreci potansiyellerine ulaşmış olacaktır.

3. Aphrodisya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi

Denizli ve Aydın illerini kapsayan, yirmiye aşkın jeotermal kaynak bulunan “Aphrodisya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi” sağlık ve termal turizm çerçevesinde geliştirilecektir. Bölge, termal turizmin geliştirilmesi amacıyla ülkemizdeki jeotermal potansiyeller dikkate alınarak başlatılan “Termal Turizm Kentleri Projesi” kapsamında öncelikli geliştirilecek bölgeler arasında da yer almaktadır. Aphrodisya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi’nde ulaşım bağlantılarının çeşitlendirilmesi ve niteliklerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Yine bu bölge içinde yer alan jeotermal kaynak odaklı “Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” ilan edilebilecek alanlar belirlenerek, fiziki planlar tamamlanmasından

sonra turizm yatırımcılarına tahsisi stratejik plan kapsamında gerçekleştirilecektir. Bu süreç sonunda yapılacak bu etkinlikler turizmin bu bölgede çeşitlenmesini sağlayacaktır. Mevcut konaklama kapasitesinin termal, kültür ve eko turizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacaktır. Aphrodisia'nın orta ve uzun vadede önemli bir varış noktası ve marka olması hedeflenmektedir(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

4. Söğüt Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi

Bursa ve Bilecik illeri ile İznik ilçesini kapsayan bölge kültür turizmi çerçevesinde geliştirilecektir. Tarihi eski yolların tekrar canlandırılması ve mevcut kalıntıların restorasyonunun yapılması, uygun alanların açık hava müzesi şeklinde geliştirilmesi ve uluslararası düzeyde termal ve kültür turizm gelişim bölgesi olarak öne çıkarılması sağlanacaktır. Söğüt Kültür Turizmi Gelişim Bölgesinde ulaşım bağlantılarının çeşitlendirilmesi ve niteliklerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Bölgenin, diğer turizm türleri ile entegrasyonu sağlanarak büyük çaplı “Kültür Turizmi” geliştirilecek, gerçekleştirilecek restorasyonlar ve yapılacak açık hava müzeleri ile Bölgenin dünya kültür turizminde önemli bir yer edinmesi sağlanacaktır. Bölgede bulunan mevcut konaklama kapasitesi artırılacaktır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

5. Kapadokya Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi

Bu bölgesi zengin tarihi, kültürel, doğal zenginliklere sahip tarihi ve doğal yapı içerisinde gelişmiş özgün kentsel dokularını koruyabilmiş, Aksaray, Kayseri, Kırşehir ve Nevşehir illerini kapsamaktadır. Bu şehirler tarihi dokusu, kültürel zenginlikleri ve doğal güzellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Bölgede Kültür turizmi ile ön plana çıkan Kapadokya Bölgesinde turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilebilmesi ve turizmin çeşitlendirilmesi için bölgenin yine golf alanları ile cazibesinin artırılması, alternatif turizm modellerinin geliştirilmesi ve böylelikle Kapadokya Bölgesini yeni bir turizm varış noktası haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Kapadokya Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi içerisinde yapılacak projelerle, bölgede 18 delikli 5 golf turizmi tesisi önerilmektedir. Ayrıca, Kapadokya'nın trekking için son derece uygun peyzaj ve parkurlar sunan coğrafyası, zengin el sanatları (çömlekçilik, kilimcilik-halıcılık), yöre mutfağı ve bölgesel şarapçılık, temel turizm faaliyetlerini oluşturacaktır. Kapadokya'nın mistik atmosferi üstünde yapılan 1–2 saatlik balon turları, tarihi ve doğal yapı içerisinde gelişmiş özgün kentsel dokular, el sanatları ve

gürme turizmi gibi potansiyelin sürdürülebilir turizm gelişmesi anlayışı çerçevesinde pazarlanması yapılacaktır.

Alternatif turizm ve golf turizmin bölgedeki gelişimi ve bölgenin doğal ve karakteristik yapılarına uygun olarak yapılacak butik tarzı oteller ile turistlere daha kaliteli bir hizmet sunmak üzere konaklama kapasitesinin niteliğinin yükseltilerek yatak kapasitesi artırılabilecektir(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

6. Göller Bölgesi Eko-Turizm Gelişim Bölgesi

Göller Bölgesi, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinin ortasında yer almakta olup, Konya, Isparta, Afyon ve Burdur illerini kapsamaktadır. Bölgede, başta Beyşehir, Eğirdir, Kovada, Acıgöl, Burdur, Salda, Eber ve Akşehir Gölleri olmak üzere çok sayıda göl bulunmaktadır. Bu göller esas alınarak, doğa turizmine yönelik alanlar ve turizmi destekleyen trekking, araçlı ve çadırli kamp, yamaç paraşütü, dağcılık, mağaracılık, avcılık, binicilik, bisiklet, sörf, foto safari vb. gibi faaliyetler geliştirilecektir. Ayrıca, önemli bir yaban hayatına sahip olan bölgede, habitatlar ve ekosistemler bozulmadan sürdürülebilir bir turizm yaklaşımı sunulacak, ziyaretçilerin doğa ve doğa koruma konularında bilgilendirilmesi yöredeki doğa koruma çabalarına katkıda bulunulması sağlanacaktır.

Şekil 10: Göller Bölgesi

Kaynak: <http://www.nkfu.com/goller-bolgesi-neresidir/>

Bölge içinde yer alan göllerle odaklı “Turizm Merkezi “ ilan edilebilecek alanlar belirlenerek, fiziki planların tamamlanmasından sonra turizm yatırımcılarına tahsisi stratejik plan kapsamında gerçekleştirilecektir. Göller Bölgesinde gerçekleştirilecek arazi tahsisi ve yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının artırılması sağlanarak mevcut konaklama kapasitesinin niteliğinin de yükseltilmesi sağlanacaktır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

7. Hitit Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi

Hitit Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi Çorum ve Yozgat illerini kapsamakta olup bölge kapsamında kültür turizmi geliştirilecektir.

Şekil 11: Hitit Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi

Kaynak: <http://www.yazilikaya.somee.com/default.asp?aktar=hitit>

Bölgede şehir içi otellerin doluluğunun artırabilmesi için yurtiçi ve yurtdışı organize turlara öncelik verilmesi gerekmektedir. Bölge içinde yer alan kültürel değerlere odaklı “Turizm Merkezi” ilan edilebilecek alanlar belirlenerek, fiziki planların tamamlanmasından sonra turizm yatırımcılarına tahsisi stratejik plan kapsamında gerçekleştirilecektir. Yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının artırılması sağlanarak mevcut konaklama kapasitesinin niteliğinin de yükseltilmesi sağlanacaktır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

8. Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi

Van ve Bitlis illerini kapsayan bölgede Kültürel ve tarihsel öğeler esas alınarak, bölgedeki şehirlerde kültür turizmin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, bölgede kıyı turizmi ve kış turizminin geliştirilmesi ile birlikte Van gölü ve çevresi ulusal ve uluslararası ölçekte kültürel bir varış noktası olarak öne çıkarılacaktır.

Şekil 12: Urartu Turizm Bölgesi

Kaynak: <http://www.sosyaldersleri.com/konu-detay/urartularin-kokeni/477/491.html>
Bölgenin, diğer turizm türleri ile entegrasyonu sağlanacak ve büyük çaplı “Urartu Varış noktası” geliştirilecek, gerçekleştirilecek arazi tahsisi ve yapılacak yeni yatırımlar ile

nitelikli tesis sayısının ve yatak kapasitesinin artırılması sağlanacaktır. Bölgeye 18 delikli 2 adet golf tesisi ile Ahlat Su Sporları, Deniz Otobüsü Yanaşma ve Barınma Yeri inşaatına ilave olarak bir adet yat limanı önerilmektedir. Ayrıca bölgenin GAP ve kış koridoru ile olan bağlantıların da güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Bölge içinde yer alan turizm merkezlerinin fiziki planlarının tamamlanmasından sonra turizm yatırımcılarına tahsisi stratejik plan kapsamında gerçekleştirilecektir. Yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının artırılması sağlanarak mevcut konaklama kapasitesinin niteliğinin de yükseltilmesi sağlanacaktır (Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

9. GAP Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi

Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak illerini kapsayan bölgenin kültür turizminin yanı sıra golf turizmi, sağlık turizmi, gençlik turizmi, eko-turizm, yamaç paraşütü, trekking, su sporları, kano sporu, kuş gözleme ve kongre turizmi gibi turizm türleri ile odaklı gelişimi sağlanacaktır.

Şekil 13: GAP Kültür Bölgesi

Kaynak:<http://www.nkfu.com/guneydogu-anadolu-bolgesi-ozellikleri-hakkinda-bilgi/>
Bölgede, diğer turizm türleri ile entegrasyon sağlanarak büyük çaplı kültür-inanç turizmi” geliştirilecek, gerçekleştirilecek arazi ve kültürel yapı tahsislerinin yanı sıra yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının ve yatak kapasitesinin artırılması sağlanacaktır (Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

Tablo 2: 2020 Yılı Toplam Geceleme Tahminleri

Turizm Türü	Geceleme Sayısı
İş Amaçlı Gecelemeler	1.900.000
Yerli Turist Gecelemesi	250.000
İran İnanç Turizmi Gecelemesi	400.000
Yurt İçinden Gelen Yabancılar	400.000
Yurt Dışından Gelen Yabancılar	30.000
Sağlık Turizmi	1.506.720
Su Sporları Turizmi	45.000
Eko Turizm	60.000
İnanç Turizmi	410.000
TOPLAM	5.001.720

Bugün için Bölge genelinde ortalama geceleme sayısı 1.34'tür. Gerekli yatırımların yapılması durumunda, iş maksatlı gecelemlerde bu değerin 1.50'e, turizm maksatlı gelişlerde ise ortalama geceleme sayısının 3.00'e yükseleceği varsayılmıştır. Bu değerlerle, Bölge'ye yaklaşık 2.300.000 kişinin geleceği ve bu turistlerin yaklaşık 1/3'ünün yabancı turistlerden oluşacağı hesaplanmaktadır. 2020 yılı için yapılan geceleme tahmini 1997-2020 arasında düzgün doğrusal olarak arttığı varsayılarak 2000, 2005 ve 2010 yılı geceleme tahminleri sırasıyla 1.643.157, 2.482.797, 3.322.438 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak mevcut konaklama kapasitesinin kültür-inanç turizmi çerçevesinde geliştirilmesi, ülkemizin batı kıyılarındaki yabancı turistlerin uçakla bölgeye getirilmesi ile konaklama kapasitesi artırılacaktır.

3.3.3. Turizm Gelişim Bölgelerinde Turizm Çeşitliliği ve Entegrasyonu

Bölgelerde belli temalar çerçevesinde turizmin gelişiminin planlanması hedeflenecektir. Planlamalarda turizm kentleri mantığında olduğu gibi geniş alanlar turizm gelişimine açılacaktır. Bölgelerdeki alternatif turizm türlerinin gelişiminin yakın çevredeki diğer kültürel ve doğal değerlerle de ilişkilendirilmesi sağlanacaktır(Apan, 2004,s.39).

3.3.4 Turizm Gelişim Bölgelerinde İdari Yapılanma

Turizm Gelişim Bölgelerinin kendi başına varış noktası oluşturacak şekilde geliştirilebilmesi, yapılacak yatırımların ve uygulanacak projelerin bütünlük sağlayabilmesi için kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve özel sektör temsilcilerinden oluşan "Altyapı Birlikleri" nin kurulması için gerekli yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır (Çalt, 2005,s. 14).

3.3.5 Turizm Gelişim Koridorları

3.3.5.1. Strateji

Turizm eylemi başlangıcından bitimine sosyal bir hareketliliktir. Bu sosyal hareketlilik ulaşım ile sağlanmaktadır. Ülkemizde doğal, tarihi ve kültürel değerleri nedeniyle turistik anlamda öne çıkarılması gereken bazı güzergâhlar bulunmaktadır. Bu güzergâhların sahip oldukları turizm potansiyeli planlı bir şekilde kullanıma açılacaktır.

3.3.5.2 Hedefler ve Hedeflere Yönelik Uygulamalar

Varış noktası olarak geliştirilecek koridorlar boyunca ulaşım çeşitlendirilerek niteliği geliştirilecektir. Koridorlardaki turizm gelişiminin düşük yoğunluklu, nitelikli, yıl boyu hizmet verecek butik otelcilik ve pansiyonculuğa yönlendirilmesi için gerekli planlama çalışmaları yapılacaktır. Koridorlar bir varış noktası olarak bütüncül bir şekilde planlanacak, yönetilecek, tanıtım ve pazarlaması gerçekleştirilecektir.

Strateji kapsamında ülkemizde 7 adet tematik tematik turizm gelişim koridoru önerilmektedir. Bu koridorların kapsadığı iller ve temaları aşağıda verilmektedir:

Zeytin Koridoru

Güney Marmara Zeytin Koridoru, Marmara Denizi'nin güneyinde kalan Bursa ili Gemlik ve Mudanya ilçeleri, Balıkesir ili Gönen, Bandırma ve Erdek İlçelerini kapsamaktadır. Ayrıca Çanakkale İli Ezine ilçesine kadar uzanan kıyı bölgesi ve çevresi, Erdek'in Kapıdağ Yarımadası ve kuzeyinde yer alan Avşa, Paşalimanı, Ekinli Adaları ile Marmara İlçesine bağlı Marmara adasının içinde bulunduğu bölgeyi kapsamaktadır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

Şekil 14: Marmara Zeytin Koridoru

Kaynak:(http://www.izto.org.tr/portals/0/iztogenel/dokumanlar/turkiye_turizm_stratejisi_2023_n_saricay_26.04.2012%2022-06-33.pdf)

Bölge sağlık ve gastronomi varış noktası olarak geliştirilecektir. Bölge doğası, alternatif tıpta kullanılan çeşitli bitki türleri, zeytin ve üzüm yetiştiriciliğiyle birlikte önemli

zeytin, zeytinyağı ve şarap üretimi potansiyeline sahiptir. Bu potansiyel koridorun geliştirilmesinde ana tema olarak kullanılacaktır Bölgede, mevcut konaklama kapasitesi termal, kültür ve eko turizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacaktır.

1. Kış Koridoru

Kış Turizmin geliştirilmesi amacıyla çalışmaları sürdürülen “Kış Turizm Master Planı” kapsamında Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan illerini kapsayan bölgedeki mevcut ve potansiyel kış turizm merkezleri dikkate alınmalıdır. Oluşturulan koridor boyunca yer alan, doğal, kültürel ve tarihi çekim kaynakları yakın çevredeki diğer değerlerle ilişkilendirilecek ve bölgenin kış turizmine hizmet verebilecek turizm çeşitliliği sağlanacaktır.

Erzurum, Erzincan, Kars, Ağrı ve Ardahan illerindeki Erzurum Konaklı ve Gez Bölgeleri ile Ilıca Termal Merkezlerinde yeni konaklama alanları oluşturulacaktır. Kars şehir merkezi ve Sarıkamış'ta mevcut kent dokusu da konaklama üniteleri şeklinde değerlendirilerek, kış, kültür, termal ve şehir turizmi konaklama birimleri ile bölgede mevcut konaklama kapasitesinin niteliği artırılarak konaklama kapasitesi geliştirilecektir(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

2. İnanç Turizmi Koridoru

İnanç Turizmi Koridoru olarak adlandırılan koridor, Tarsus'tan başlayarak Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin yörelerini kapsamaktadır. Bu koridor üzerinde Tarsus'tan Mardin'e kadar uzanan bölünmüş yol yapımı inanç aksını güçlendireceği gibi kısa ve orta vadede turistlerin bu bölgeye varışlarını ve tercihlerini etkileyecektir. Ayrıca, Şanlıurfa'ya kadar ulaşan demiryolu bağlantısının Mardin'e oradan bir koldan Diyarbakır'a diğer bir koldan ise Siirt'te bağlanması İnanç Aksında ulaşımın çeşitlenmesi açısından önemlidir.

Şekil 15: İnanç Turizmi Kapsamında Olan İller

Kaynak: http://turizmmd.blogspot.com.tr/p/blog-page_4252.html

Tarihi yapıların restore edilerek pansiyonculuğun ve küçük otellerin desteklenmesi, sağlanacaktır. Bölgede, mevcut konaklama kapasitesi kültür ve eko-turizme yönelik yapılacak planlama ve uygulamalarla artırılacaktır(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

3. İpek Yolu Turizm Koridoru

Tarihi İpek Yolu güzergâhının Anadolu'daki parçalarından biri olan ve İstanbul üzerinden Avrupa'ya ulaşan bölümü üzerinde bulunan Ayaş-Sapanca Koridoru, Adapazarı, Bolu ve Ankara illeri, Sapanca, Geyve, Taraklı, Göynük, Mudurnu, Beypazarı; Gündül ve Ayaş ilçelerini kapsamaktadır.

Şekil 16: İpek Yolu Turizm Koridoru

Kaynak: <https://sites.google.com/site/ahmet42u/ipekyoludurizmi>

Koridor boyunca yer alan yerleşmeler doğa turizmi-eko turizm ağırlıklı olarak geliştirilecek ve bölgede yer alan kış turizmiyle de entegrasyonu sağlanacaktır.

Bölgede, Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğuna ait eserler ve çok sayıda sivil mimarlık örnekleri bulunmakta olup, tarihi açıdan zengin bir dokuya sahiptir. Bölge tarihte olduğu gibi günümüzde de kültür ve ticaret konusunda Türkiye'nin en önemli iki kenti olan Ankara-İstanbul güzergâhında bulunduğundan önemli bir potansiyele

sahiptir. Ayrıca bölge doğal güzellikleri açısından da zengin bir yapıya sahip olduğundan, bölgenin pansiyonculuğun ağırlıkta olacağı kültür ve eko-turizm odaklı geliştirilmesi sağlanacaktır.

Bölgede, diğer turizm türleri ile entegrasyon sağlanarak sivil mimarlık örneği olan yapıların restorasyonunun yap işlet devret ve ya uzun süreli kiralama yöntemi ile konaklama tesislerine dönüştürülmesi ve yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının ve yatak kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

4. Batı Karadeniz Kıyı Koridoru

Batı Karadeniz Kıyı Koridorunun Şile–Sinop arasında uzanan takriben 500 km özellikle Ankara ve İstanbul gibi metropollere hizmet edecek bir iç turizm gelişim koridoru olarak geliştirilmesi öngörülmektedir. Bölge kültür, kıyı ve doğa turizmi çerçevesinde geliştirilecektir. Bu koridordaki, Şile, Akçakoca, Amasra, Cide, Çaylıoğlu ve Sinop yerleşmelerinde yer alan balıkçı barınaklarının yatları yenilenerek marina/balıkçı köyü kavramı çerçevesinde turizm gelişimi ile ilgili çalışmalar neticeye kavuşacaktır.

Şekil 17: Batı Karadeniz Kıyı Koridoru

Kaynak:http://www.arabasurucu.com/erehber_bati_karadeniz_bolgesi.php

Bu bölgede yer alan orman içi dinlenme tesisleri gibi eko-turizmin gelişmesinde odak noktası olabilecek koruma alanlarında oto karavan ve çadırli kampingi olanaklı kılan düzenlemeler yapılacak ve planlama çalışmaları ile butik otel, pansiyonculuk, kırsal turizm tesisleri geliştirilecektir ve bu sayede bu bölge kalkındırılması planlanmaktadır, bu plan dâhilinde konaklama tesislerinin kapasitesi arttırılıp turizm daha ideal bir turizmin imkânları sunulacaktır (Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

5. Yayla Koridoru

Orta Karadeniz’de bulunan Samsun ilinden Hopa’ya kadar uzanan bu koridor ülkemizde yayla ve doğa turizminde dikkat çeken ve sıkça uğrak alanı olan bölgelerin başında gelmektedir. Doğa ve kültür turizmi, Karadeniz Bölgesi için en önemli turizm faaliyeti ve turist çeken en önemli potansiyeldir. Bu yüzden, Karadeniz Bölgesi’nde yayla, kıyı, kültür ve sağlık turizmi ana temaları çerçevesinde yeni bir turizm gelişim senaryosuna yönelik uygulamalar yapılacaktır.

Şekil 18: Yayla Koridoru

Kaynak:<http://www.tatilpanosu.net/karadeniz-bolgesi-haritasi.php>

Ayrıca bölgede yer alan yaylaların diğer turizm türleri ile bütünleştirilmesiyle bölge ulusal ve uluslararası ölçekte doğa turizmi temelinde yayla koridoru varış noktası olarak öne çıkarılacaktır. Bu kapsamda kamp, golf, kayak, mağaracılık, yamaç paraşütü, rafting, binicilik, balon, balık avlama, foto-safari ve bungee jumping gibi faaliyetler dahilinde turizm çeşitlendirilmesi amaçlanmaktadır. Konaklama kapasitesini arttırmak ve bu kapsamda turizmin gelişimini sağlamak için ise oto karavan ve kampçılığın gelişmesi hususunda çalışmalar yapılmaktadır (Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

6.Trakya kültür koridoru

Trakya kültür koridoru,Edirne Kırklareli ve Tekirdağ illerini kapsamaktadır. Marmara bölgesinin Avrupa yakasında yer alan bu ara bölge, kuzeyde Karadeniz, güneyde Ege Denizine kadar uzanan çanaktır. Edirne Koridor boyunca hizmet veren butik oteller ve özel belgeli konaklama tesislerinin yanı sıra kamp yapılabilecek işletmeler de bulunur. Bu bölgedeki Edirne evleri turizme yönelik butik otel ve pansiyon konaklama tesisleri yatak kapasitesi ve hizmet konusunda daha üst düzey hale getirilecektir(Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

Şekil 19: Trakya Kültür Koridoru

Kaynak:<http://www.cografya.gen.tr/egitim/bolgeler/marmara.htm>

3.4 Kalkınma Planları Neyi Hedefliyor ve İki Bölge Kalkınma Planları Aralarında Farklılıklar

Günümüzde kalkınma anlamı; ekonomik büyümenin yanı sıra hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, sürdürülebilir büyüme, insani gelişmişlik gibi kavramları da içine alacak şekilde çok boyutlu bir anlayışla tanımlanmaktadır. İki ülkede de kalkınma çabalarının bu tanıma uygun olarak bütüncül bir bakış açısıyla sürdürülmesi gerekmektedir (Caldwell,1975,s.431).

Fertlerin hak ettiği yüksek refah seviyesine ulaştırma yolunda, kalkınmanın yukarıda tarif edildiği şekliyle gerçekleştirilmesi için Kalkınma Planları çalışmaları başlatılmıştır. Kalkınma Planı, ülkelerin odaklanacağı dönüşüm alanlarını, hedef ve stratejilerini ortaya koyacak temel politika dokümanlar ve planlar oluşturularak gelişim seviyelerini en üst düzeye çıkarmaktır.

Önümüzdeki dönemde kalkınma planları ve gelecek planlaması açısından stratejik bakışı esas alan, bireylerin ekonomik ve sosyal gelişimlerini destekleyen, ülkemizin potansiyelini, bölgesel dinamiklerini ve insanımızın yeteneklerini harekete geçiren, ekonomik hayatta rekabet gücünü merkeze alan ve her alanda adaleti gözeten üretim odaklı bir yaklaşım, kalkınma sürecinde belirleyici olacaktır. Bu açıdan bakıldığında kalkınma ülke potansiyellerini en üst düzeye çıkaracaktır.

Oluşturulan dengeli ve uygulamalı turizm kalkınma ortamı sayesinde meydana gelen yapıcı reformlar sayesinde, meydana gelen büyük küresel krize rağmen turizm ve kalkınma hususunda ekonomik istikrar korunmuş ve yüksek büyüme oranlarına ulaşmak hedeflenmiştir. Ülke olarak bu dönemde sergilenen dinamizmin ve dış krizlere karşı

meydana getirilen esneyebilen yapının korunarak geliştirilmesi, önümüzdeki dönem için ortaya konulacak hedeflerin gerçekleştirilmesinde güvence teşkil edecektir. Küresel bir dönemde yeni turizm bölgelerinin oluştururken bir plan ve planın hazırlık çalışmaları, bu iki ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan kazançlı çıkması için gerekli strateji ve politikaların tespit edilmesi açısından önemli bir fırsattır. Bu çalışmalar esnasında, ülke sorunları ve çözüm önerileri, kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde tartışılmış ve çözüm yolları bulunmuştur(T.C Kalkınma Bakanlığı 10. Kalkınma Planı,2013).

Kalkınma Planlarında önemli olan kısımların başında gelen hazırlık süreci katılımcılık düşüncesinin baş unsuru olan özel kalkınma komisyonları kurulmaktadır. Kalkınma için oluşturulan birimler iletişim içinde ve koordineli bir şekilde yürüttükleri; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum temsilcileri ile akademik çevrelerin bir araya geldiği özel kalkınma komisyonlarının çalışmalarından elde edilen sonuç, değerlendirme ve öneriler plan hazırlıklarına katkı sağlamaktadır. Bu şekilde yapılan çalışmalar hem düzen içinde hem de koordineli bir biçimde gerçekçi hedeflere ulaşmak için başlangıç aşamasının temel başlıklarını oluşturmaktadır.

Kalkınma planlarının hazırlık çalışmaları kapsamında kurulacak komisyonların ülke turizm faaliyetleri ve kalkınma hakkında çözüm önerileri üzerinde yapacakları kapsamlı ve ayrıntılı çalışmalar yapılarak, planda yer alacak gelişmelerin belirlenmesine yol haritası olacaktır. Ayrıca, bilirkişilerin raporlarının; başta akademik çalışmalar ve kamu ve özel teşebbüslerde bulunan uzmanlar olmak üzere diğer birçok çalışmaya kaynak teşkil etmesi nedeniyle, raporlarda yer alacak rakamsal veriler, analizler, politika ve proje önerileri büyük önem taşımaktadır(Pan, 2011,s.14).

Planın hazırlık aşamasında oluşturulmuş ülke çapına uygulanacak raporlarınbilirkişiler tarafından incelenip gerekli önermeler sunulduktan hemen sonra bu raporun uygulanmasını sağlayacak ekipler oluşturulmalı ve gerçekçi hedeflerin uygulanabileceği altyapıyı gerek kamu gerekse özel teşebbüsten temin etmelidir. Hazırlık aşaması planın beyni olduğu için çok titizlikle yapılmalı ve diğer aşamaya geçme aşamasında çok acele etmemelidir. Bölgenin ve yörenin gerçekçi sorunları ve eksiklikleri ortaya çıkarılmalıdır.

Planın hazırlık aşaması bittikten hemen sonra sıra planın uygulanması aşamasına gelmiştir. Bu aşama da kalkınma planları incelendiğinde oluşturulan raporların faaliyete geçirilmesi için gerekli sürece başlama aşamasıdır. Uygulama aşaması, tüm ülke düzeyinde ve yeterli malzeme, işçi ve tesis eksiklerini yerinde görerek ya da eksikleri

bizzat araştırarak o bölgelere gerekli olan işçi, malzeme, tesis, yapısal araçlar gibi temin ile başlanmaktadır. Tabi ki bu sadece teminden ziyade eğer gereken ihtiyaç sanal ya da teknolojik bir eksiklikse bu eksik durumu gidermek amacıyla gerekli olan ulaşım ihtiyaçları olan: çağdaş demiryolları, yeni havaalanları, uçaklar ya da geliştirilmiş kara yollarıyla, sanal ortam olan: internet tabanlı yazılımlar, sanal pazar, reklam filmleri, tanıtım videoları gibi uygulamalardır. (Wan, 2010,s.22).

Uygulamalar belirlenip faaliyete geçilmesiyle kamu ya da özel teşebbüsün ekonomik fonlar ve parasal destekler yardımıyla daha öteye geçilmektedir. Ekonomik destek ile bölgede kurulacak yerlerin, yatırım yapılacak tesislerin, yöreye özel geleneksel özelliklerin korunması ve kültürel yapıların korunması, hasarların giderilmesi gibi hususlarda katkı sağlayacaktır. Bu sayede bölgeler zamanla daha üst seviyelerde turizm etkinliklerine ulaşacak ve kalkınma planının hedeflediği ekonomik verimlilik, çağdaş ve yapılandırılmış sonuçlara ulaşılacaktır (Jingya,2010,s.17).

Değerlendirme kalkınma planlarının en önemli öğelerinden biridir. Bu aşamada geri dönütler alınarak eksiklikler giderilmeye çalışılacaktır. Geri dönüt kalkınma uygulamaların sonucunda oluşacak gelişmelerin değerlendirme aşamasıdır. Değerlendirme sonuçların sentezlenerek eksiklerin not alınması ve nasıl bu eksiklerin giderileceğine dair bir yol izlenecektir. Bu yüzden değerlendirme her zaman projelerin ve planların en önemli olgularından biridir. Bu kapsamda her zaman daha ileriye gidebilmeyi sağlayan ve planların uygulanışının sonuçlarını daha ileriye getiren değerlendirmedir.

Bu iki kalkınma planı da uygulanacakları bölgelerde bölgesel kalkınmayı sağlayacak çok önemli planları kapsamaktadır. Üst kısımda bahsettiğimiz kalkınma planlarıyla ilgili olan genel tanımlardan yola çıkarak bu iki kalkınma planını incelediğimizde. Kalkınma planlarının ikisinin de uygulandığı coğrafya, kültür, sosyal ve beşeri yapı, ekonomik etkinlikler, doğal alanlar, mimari gibi alanlarda birçok benzerlik olmasının yanında farklılıklar da görülmektedir. Bu farklılıklar ve benzerlikler birbirleriyle olan ilişkileri ile diğer ülkelerle olan ilişkilerden oluşan zenginlikleri göstermektedir.

Tarih boyunca iki ülkenin de etkilendiği birçok ülke olmuştur. Tarihi geçmişi çok eski dönemlere dayanan bu iki ülkenin bulunduğu dönemlerde yani Türklerin ataları olan Orta Asya Türklerinin Çin Devleti ile bulunduğu noktada birbirleri arasında ticaret ve savaşlar neticesinde iki ülke arasında sürekli bir etkileşim olmuştur. Ancak zamanla göçler olmuş ve Türkler, Anadolu'yu yaşam alanı olarak seçmiş ve gelmiş olduğu bu

topraklara gelme aşamasında Araplar, İranlılar, Hindistan toplumu, Avrupa toplumları ve diğer toplumlarla etkileşim içine girmiş; dil, yazı, mimari, ekonomik etkinlikler, yaşam anlayışı, din konularında zenginlikler yaşamıştır. Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşayan kişiler ise yerleşik yaşama geçmiş ilk Türk devleti olması münasebetiyle yaşadığı bölgede tarım, yerleşik yaşamın verdiği mimari eserlerle ve diğer etkinliklerle diğer toplumların zenginliklerini ülkesine kabul etmişlerdir(Tarhan,2002, s.597).

Bu iki ülkenin kültürel gelişimi ve diğer etkinliklerinin geçmişten günümüze inceledikten sonra şimdi biraz da bu etkinliklerin ülkeye kazandırdığı faydalardan değinmek isterim. Günümüz toplumları gezmek, yeni yerler keşfetmek, stres atmak, farklı deneyimlere sahip olmak adına birçok farklı turizm etkinliği yapmaktadır. Bu iki bölgenin de aslında bu tarz etkinliklere hem doğal olarak hem de kalkınma planlarıyla karşılık verebileceği söylenebilir. Çünkü iki bölgede de çok gelişmiş kalabalık şehirler, ticaret ve alışveriş merkezlerinin çok yaygın olduğu şehirler, görsel yüksek binalar vardır. Bunun yanı sıra doğal parklar, ormanlık alanlar, serin yüksek dağlar keşfedilmeyi bekleyen birçok alanları içinde barındırır. Ayrıca bu tip yerler yalnızlığı seven insanlar için stres atmak adına birebir olan yerlerdir. Örneğin; Ankara, İstanbul, İzmir, Urumçi gibi şehirler ticaret, teknoloji, alışveriş ve gelişmiş mimari yapısıyla insanları çekmektedir. Aynı zamanda bu şehirlerde tarihi öğelerin varlığı da turistleri çeken diğer öğedir. Yine Konya, Bursa, Şanlıurfa, Hatay, Trabzon, İzmir, İstanbul, Kaşgar, Hotan, Aksu, Turfan gibi şehirler iki ülkede var olan dini mimarinin ve din turizminin etkili olarak yapıldığı yerlerdir. Ayrıca Tanrı Dağları, Altay Dağları, Toroslar, Karadeniz Dağları, Kaz Dağları gibi yüksek yerlerde yaylacılık ve dağcılık gibi etkinliklerde ön plana çıkmaktadır. Bu dağlar da kişiler hem stres atmak hem de doğal ortamlarda kendilerini dinleme ihtiyacını karşılamış olacaklardır. Yedigöller, Çoruh, Van Gölü, Kuş Cenneti, Cennet Cehennem Mağaraları, Pamukkale, Su Üstü Parkı, Halk Parkı, Kırmızı Dağ Parkı, Sayram Gölü, Tarım Gölü, Hotan Gölü gibi alanlar da iki bölgede gerçekten görülmeye değer ve güzel tecrübeler edinebilecek alanlardır. Bu şehirlerin yanında iki bölgenin de kendine ait ananeleri ve eğlence anlayışı vardır. Düğünler, şenlikler, festivaller, karnavallar vb. turist etkinliklerinin dönemsel olarak yoğunlaştığı, turistler için ilgi çeken etkinliklerdir. Bu tip etkinlikler hemen hemen her şehir, ilçe veya köyde olmaktadır. Her yörede farklı etkinlikler vardır ve eğlenceli olduğu için turistlerin uğrak ve odak noktası olabilmektedir (Türkiye Turizm Stratejileri 2023,2007).

Kalkınma planlarında, yapılan raporlar, uygulama aşaması ve değerlendirme aşamalarında yukarıda bahsettiğimiz şehirlerin yapısı, o bölgede hangi alanda kalkınmaya ihtiyaç vardır, bölgenin turizm faaliyetlerinin takibi, ilerlemesi güncel olarak değerlendirilmesi gerekir. Bu sayede şehir ekonomik olarak kalkınacaktır. Bu öğeler göz önüne alınarak bölgelerdeki kalkınmanın sağlanması ve sürekli olması adına iki bölge adına da önem arz eden geliştirme planları yapılmıştır. İncelenen iki planda da gelecek hedefleri gerçekçi hedefler doğrultusunda sürekli gelişmeyi ön görmüştür. Nasıl daha fazla turist çekilebilir, nasıl kaliteli ve iyi hizmet sunulabilir, neler inşa edilmelidir, ne gibi yeni şeyler eklenmelidir ve nasıl reklam yapılarak kalkınma sağlanır sorularının karşılığı sorgulanmıştır.

İki bölge içinde yapılan bu uygulamalar her geçen gün günlük hayatımızda bizim de farkında olduğumuz uygulamalar haline gelmiştir. Örneğin İstanbul, Ankara, İzmir, Urumçi gibi şehirlerde yapılan ulaşım ağı, gelişmiş altyapı, kaliteli şehirleşme gibi alanlarda her geçen gün fark edilir değişimler yaşanmaktadır. Metropol şehirlerin yanı sıra tarih olarak çok eski çağlarda var olan yaşama ve geçmişe ışık tutan tarihi eserlerin ve şehirlerin ortaya çıkarılmasındaki gayret te azımsanmayacak şekilde artmıştır. Doğal çevrelerin ve kültürel yapıların korunmasındaki itina da gözden kaçmamaktadır. Geçmişten günümüze gelmiş ya da iki ülkede de var olan doğal ve kültürel yapıların doğasına dokunmadan muhafaza edinmeye çalışılmaktadır. Bu sayede geçmiş dönemde yaşanmış olgular gün yüzüne çıkmakta ve korunmakta, ülkenin zenginlikleri gelecek kuşaklara aktarılabilir. Bu iki kalkınma planında da bahsedilen bu durum iyi bir şekilde uygulanmaya çalışılmakta ve gerekli yatırımlar yapılarak hedefe ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Kalkınma planlarında en önemli olgulardan biri ekonomik destek ve fon yardımlarıdır. Özel bankalar, kamu teşebbüsleri, zengin iş adamları ve bu alanda kendine bir yer edinmek isteyen kişiler ya da kurumlar bu konuda elini taşın altına koymaktadır. Gerek yurt içi gerek yurt dışı açık ya da kapalı pazar ya da teşebbüsler yoluyla elde edilen mali güç ülkelerin turizm konusunda adımlar atmasını sağlamaktadır. Bunu sağlayabilmek için önceden hazırlanmış raporlar ve planlar dâhilinde desteğin sağlanacağı teşebbüsle iletişim haline geçilmelidir. Bu sayede işin başında kesinleşen fon işin rahat ve kısa zamanda gerçekleşmesini sağlayacaktır (T.C Kalkınma Bakanlığı 10. Kalkınma Planı,2013).

Sonuç olarak, iki kalkınma planı da gerçekten bölgelerine olumlu katkı sağlayacaktır. Turizmin yanında, tarım, ulaşım, haberleşme, sanayi, ticaret ve birçok alanda bölgelerin kalkınmasını sağlayacak. Arz talep ihtiyacını karşılayacaktır. Çünkü yapılan etkinlikler sayesinde ülkeye dış ülkelere döviz girebilecek ya da yurt içi turizm ile ekonomi canlı tutulacaktır. Ekonominin canlı olması ise ülkenin güçlü ve kendi ayakları üzerinde durabilmesini sağlayacak ve huzurlu, rahat bir toplum oluşmasında olumlu etki oluşturacaktır. Ayrıca işsiz sayısını azaltacaktır. Tesislerde, hotellerde, gezi otobüslerinde, alışveriş merkezlerinde ve birçok alanda bu sektörün söz sahibi olması ile işsizlik sorunu azalacaktır. İnsanlar daha modernize bir hayat sürecektir ve kısa zamanda birçok işlemini yapması sağlanacaktır. Çünkü ulaşım, haberleşme gibi etkinlikler ikili ilişkilerde ya da bir yerden bir yere gitme konusunda ileri bir hal alınmasını sağlamaktadır. İnsanlar da bu etkinliklere destek verir ve gereken yardımlarda bulunursa süreç çok ta uzun bir süre almayacak ve meyvesini vermeye başlayacaktır. Olumlu durum sürekli hale gelecektir.

BÖLÜM 4: ÇİN SINCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ TURİZM SORUNLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Teknolojik gelişmelerin yaşamımızın her alanında belirgin bir şekilde görüldüğü günümüz toplumunda turizm etkinliklerinin ve gelişiminin önemi ortadadır. Son zamanlarda turizm etkinlikleri ve gelişimi kavramı üzerinde ülkeler daha dikkatli ve kapsamlı uygulamalar yapmaya yönelmiştir. Bu kapsamda her an gelişim ve değişimi öncü gören ülkeler altyapılarını geliştirmiş ve yeni sistemler ortaya koyularak bu konuda daha ileri safhalara ulaşma eğilimine girmeye çalışmışlardır.

Turizm gündelik hayatta birçok bireyin artık yaşam anlayışı haline gelen ve en az yılda bir defa yaptıkları, kendilerini psikolojik ve vücutsal olarak rahatlatmaya yönelik yapılan bir etkinliktir. Bu kapsamda ülkeler hem kendi ülkelerinde hem de diğer ülkelerde tanıtım ve reklam kapsamında ülke zenginliklerini ve gelişimini ön plana çıkaracak etkinliklerde bulunmuşlardır. Bu sayede turizme yönelen bireylere birçok farklı alternatifler sunulmakta ve onların bilmedikleri coğrafyalara ulaşmalarına katkı sağlamaktadır.

Turizmin amacı: Doğal dünya, bölgenin zenginlikleri, yapısal özelliklerin ve çevrenin farkına varılması amacıyla yapılan etkinlikler ve kişilerin bu sayede rahatlaması ve kendini psikolojik ve vücutsal dinginliğini sağlanabilmesi amacıyla yapılan etkinliklerdir.

Her insanın turizme bakış açısı farklıdır. Bu yüzden bu kapsamda yapılan birçok farklı uygulama ve kişilerin isteklerine uygun bir şekilde alternatifler sunulması kişilerin memnuniyeti ve tatmini açısından çok önemlidir. Bu yüzden turizmde bilgi ve reklamın yanında aynı zamanda kişilerin isteklerinin de göz önünde bulundurularak çeşitli alternatifler sunulması gerekmektedir.

Turizm etkinliklerinin ülke içinde gelişimi sadece özel kuruluşların çabalarıyla belli bir yere gelebilmektedir. Bu hususta mevcut diplomasi ve kamu kurumlarının da hem ekonomik hem de fikişsel yardımlar yapması hususunda elini taşın altına koyması gerekmektedir. Ülke içinde açılan ya da hizmet sektöründe belirli bir zamandan beri var olan turizm şirket ve kuruluşlarına gerekli ekonomik katkıları yapmaları, vergi muafiyeti ya da indirimi gibi uygulamalarda bulunmaları, yeni yerler tahsis etmek ya da var olan yerlerin daha kullanışlı hale gelebilmesi açısından gerekli yardımları yapmaları

gerekmektedir. Bu durum hem ülke kalkınmasını sağlayacak hem de ülkenin imajını arttıracaktır(Theobald, 1998, s.7-8).

Çin'in Şıncan Uygur Özerk Bölgesi turizm açısından son zamanlarda yatırımların yapıldığı ve değişimin gözle görülür şekilde ilerlediği Çin eyaletlerinden biridir. Bu çalışmada bu bölgenin turizm ile ilgili sorunlarını ortaya çıkararak, görüşler ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.

4.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmaÇin Şıncan Uygur Özerk Bölgesi turizminin sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin bölge hakkında bilgi sahibi kişilerin görüşlerini tespit etmektir. Araştırma için farklı yaşlarda ve farklı cinsiyetlerde bölge hakkında bilgi sahibi olabilecek kişilerin görüşlerine başvurulmuşturBu çalışma her geçen gün değişen ve gelişen Dünya'nın Çin'in Uygur Bölgesi'nin turizmi hakkında ne denli etkiler yarattığını ortaya çıkarmak ve var olan sorunların neler olduğunu ortaya -çıkarmaktır. Bu kapsamda farklı yaş gruplarında ve farklı cinsiyetlerde Çin Uygur Bölgesinde yaşamış 100 kişi ile görüşme yapılarak araştırma örnekleme yapılmıştır. Anketten elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veri ve bilgiler amaçlara uygun olarak frekans (N), yüzde (%) ve aritmetik ortalama (X) kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler Statiscial Package for Sciences (SPSS 20.0) paket programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; teknolojik gelişmeler ve değişen çağın gelişmelerini takip ederek her gün daha ileriye gitme parolasıyla ilerleme bizi turizm sektöründe başarıya ulaştıracak en önemli unsurlardandır. Ayrıca iletişim gücü, çağın verdiği materyal gelişimi ve eğitim de kişiler arasında oluşan sosyalleşmeyi olumlu etkileyecektir. Bu yüzden turizm ile ilgili eğitim veren örgün ya da yaygın eğitim kurumlarında kişilere verilen eğitimin düzeyinin gerçekten turizm etkinliklerini olumlu yönde etkileyecek şekilde olması gerekmektedir.

4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; Şıncan Özerk Bölgesinde var olan turizm etkinliklerinin eksiklerinin ve geliştirilmesi gereken yönlerinin ortaya çıkarılması ve çözüm yöntemleri sunabilmektir. Bu kapsamda uygulama, Şıncan Özerk Bölgesinde yaşamış veya belli bir zaman bu bölgede bulunmuş kişilerin görüşleri doğrultusunda belirlenmektedir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Bölge turizminin eksikleri ve bu eksikleri giderebilmek amacıyla neler yapılabilir?

2. Bölge turizminin gelişmişlik düzeyi ve bu gelişmişlik düzeyini artırmaya yönelik neler yapılabilir?

Araştırmanın sonunda elde edilecek veriler, sonuçlar ve öneriler, gelecekte yurt dışından Çin'e, özellikle Uygur Özerk Bölgesi'ne gelecek olan turistlerin ve tur düzenleyecek olan acentelerini, Çin'in devlet yapısı ve turizm politikaları ve Uygur Özerk Bölgesi hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olabilir. Bu açıdan yapılacak çalışma önem arz etmektedir. Ayrıca, çalışma orijinal kaynak ve bölge insanları ile yapılmış olması ve katılımcıların Şıncan Uygur Özerk Bölgesi halkı olarak Türkiye turizmini gördükten sonra değerlendirme yapabilme imkanı doğrultusunda yanıtlar vermesi de sağlıklı mukayese ve literatür açısından önem arz etmektedir.

4.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırma, turizm hakkında Şıncan Özerk Bölgesi'nin sorunlarını ortaya çıkarmak amacıyla kişi görüşlerine göre betimlemeye yönelik olduğu için "Genel Tarama Modeli" niteliğindedir.

Genel Tarama Modeli, Karasar'ın belirttiği gibi: Çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (KARASAR,1994,s.77). Anketler yoluyla elde edilen nicel verilerin istatistiksel çözümlemeleri üzerinden genellemelere ulaşılmaya çalışılır. Üzerinde yapılan durumun genel bir resmi çıkarıldıktan sonra, bu resimden çok özel bir kesit alınarak özel durum çalışmaları başlatılır(ÇEPNİ, 2007,s.35). Anketin geliştirilmesinde Doğru(2000)'nun benzer bir araştırmada kullandığı anket üzerinde değişiklikler yapılarak ve uyarlanarak yapılmış ve bu anketten yararlanılmıştır.

4.4.Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni; Şıncan Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşamakta olan veya belli bir süre orada ikamet eden ve Türkiye'yi ziyaret eden turistlerdir.

Araştırmanın örneklemini ise 18 yaşından büyük farklı cinslerde Şıncan Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşamış ya da o bölgede bulunmuş kişilerden oluşan 100 bireyden oluşmaktadır.

Seçilen öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları Tablo-3'de verilmiştir.

Tablo 3: Araştırma grubundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet		
	N	%
Erkek	67	67,0
Bayan	33	33,0
Toplam	100	100,0

Örneklem grubundaki kişilerin cinsiyet değişkenine bakıldığında %67'si erkek, 33'ü bayan olmak üzere toplam 100 kişiden oluşmaktadır. Kişilerin cinsiyet değişkeninin yüzdelik dağılımına bakıldığında %67'si erkek, %33'ü bayanlardan oluşmaktadır.

Seçilen kişilerin yaşlara göre dağılımı ise Tablo-4'de verilmiştir.

Tablo 4: Araştırma grubundaki kişilerin yaşlara göre dağılımı

Yaş		
	N	%
18-24	28	28,0
25-34	32	32,0
35-44	24	24,0
45-54	16	16,0
Toplam	100	100,0

Araştırma örnekleminde bulunan kişilerin yaş aralığı %28'i 18-24 yaş aralığında, %32'si 25-34 yaş aralığında, %24'ü 35-44 yaş aralığında ve %16'sı da 45-54 yaş aralığındaki kimselerden oluşmaktadır. Ayrıca kişilerin yaşlarının yüzdelik dağılımı da yaş gruplarıyla paralel görülmektedir.

Kişilerin medeni durumlarına göre inceleme yapıldığında

Seçilen kişilerin medeni duruma göre dağılımı ise Tablo-5'de verilmiştir.

Tablo 5: Araştırma grubundaki kişilerin medeni durumlarına göre dağılımı

Medeni Durum		
	N	%
Evli	65	65,0
Bekâr	22	22,0
Dul	13	13,0
Toplam	100	100,0

Örneklem grubundaki kişilerin medeni durumlarına göre incelendiğinde 22 kişi bekâr, 65'i evli ve 13'ü dul olmak üzere 100 kişiden oluşmaktadır. Yine bu kişilerin yüzdelik dağılımı kişilerin frekansı ile doğru orantılıdır.

Kişilerin eğitim durumlarını incelediğimizde ise;

Tablo 6: Araştırma grubundaki kişilerin eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim		
	N	%
İlkokul	9	9,0
Ortaokul	12	12,0
Lise	19	19,0
Yüksekokul	17	17,0
Üniversite	30	30,0
Y.lisans/Doktora	13	13,0
Toplam	100	100,0

Örneklem grubundaki kişilerin eğitim durumlarına bakıldığında 9'u ilkokul, 12'si ortaokul, 19'u lise, 17'si yüksekokul, 30'u üniversite ve 13'ü ise Y.Lisans / Doktora mezunudur. Kişilerin yüzde3leri ise eğitim durumlarının frekans dağılımı ile doğru orantılıdır.

4.5. Verileri Toplama Süreci

Anket 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişileri tanımaya yönelik 5 soru, diğer kısımda ise 14 soru bulunmaktadır. Ankette yer alan sorularak ilişkin kişilerin görüşleri farklı sayılarda seçeneklerin var olduğu çoktan seçmeli ölçekler kullanılmıştır. Her yanıtın inceleme alanının bulunduğundan ötürü yanıtlar arasında önem derecesi bakımından her hangi bir azlık ya da çokluğun olmadığı bir ölçek yapısı uygulanmıştır.

4.6. Verilerin Analizi

Ölçme araçları ile verilerin çözümlenmesinde bilgisayardan yararlanılmıştır. Bilgisayara aktarılan veriler üzerinde istatistiksel çözümlemeler için SPSS palet programından yararlanılmıştır.

Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin turizm ile ilgili incelenmesinde görüşlerinin sorulduğu kişilerin frekansı (N) ve yüzdeleri (%) kullanılmıştır.

4.7. Bulgular ve Yorum

Bu kısımda, Uygur Özerk Bölgesi'nde turizmin sorunlarının ve çözüm önerilerinin incelendiği görüşler tablolar şeklinde sunulacaktır.

Şincan turizm sektöründeki sorumlu görülen alanlarla ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 7: Şincan turizm sektöründeki en sorunlu gördüğünüz alanı lütfen belirtiniz

	N	%
Pazarlama Alanı	22	22,0
Yönetim ve İşletmecilik Alanı	17	17,0
Finansman Alanı	19	19,0
Eğitim ve İstihdam Alanı”,	19	19,0
Altyapı ve Ulaşım Alanı	13	13,0
Güvenlik Alanı	10	10,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %22’si “Şincan turizm sektöründeki en sorunlu gördüğünüz alanı lütfen belirtiniz” şeklindeki anket ifadesine “Pazarlama Alanı” şeklinde yanıt vermişlerdir. %17’si ise bu ifadeye “Yönetim ve İşletmecilik Alanı” olarak yanıt vermişler, %19’u “Finansman Alanı”, %19’u “Eğitim ve İstihdam Alanı”, %13’ü “Altyapı ve Ulaşım Alanı” ve %10’u da Güvenlik Alanı şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcıların en sorunlu gördükleri alan olarak pazarlama alanıdır.

Şincan turizminde dış tanıtıma yönelik uygulanabilecek yöntemlerle ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 8: Şincan turizminde dış tanıtıma yönelik uygulanması gereken yöntemler

	N	%
Kişisel temas yoluyla tanıtma	22	22,0
Seyahat acentaları aracılığıyla tanıtma	28	28,0
Basın Yoluyla Tanıtma	8	8,0
Televizyon, radyo, internet yoluyla tanıtma	26	26,0
Sinema filmleri yoluyla tanıtma	4	4,0
Fuarlar, sergiler, festivaller yoluyla tanıtma	12	12,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %22’si “Şincan turizminde dış tanıtıma yönelik uygulanması gereken yöntemleri lütfen belirtiniz” şeklindeki anket ifadesine “Kişisel temas yoluyla tanıtma” şeklinde yanıt vermişlerdir. %28’si ise bu ifadeye “Seyahat acentaları aracılığıyla tanıtma” olarak yanıt vermişler, %8’i “Basın Yoluyla Tanıtma”, %26’sı “Televizyon, radyo, internet yoluyla tanıtma”, %4’ü “Sinema filmleri yoluyla tanıtma” ve %12’si de “Fuarlar, sergiler, festivaller yoluyla tanıtma” şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre dış tanıtım yöntemi uygulamasının en iyi yapılacağı yöntem seyahat acentaları aracılığıyla tanıtma olarak görülmektedir.

Şincan turizminin marka ve imaj konusunda yaşadığı sorunlarla ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 9: Şincan turizminin “marka ve imaj” konusunda yaşadığı sorunlar

	N	%
Yurt dışında Şincan hakkında olumsuz imaj oluşturulmak istenmesi	43	43,0
Marka ve imaj konusunda kurumlar üstü profesyonel çalışmaların yapılmaması	12	12,0
Bir bölgede yaşanan olumsuz bir olayın tüm ülkeye yönelik olumsuz imajın oluşmasını yol açması	44	44,0
Türk turizminin rakip ülkelerle kıyaslandığında sektörde yeni olması	1	1,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %43’ü “marka ve imaj” konusunda yaşadığı sorunlar nelerdir?” şeklindeki anket ifadesine “Yurt dışında Şincan hakkında olumsuz imaj oluşturulmak istenmesi” şeklinde yanıt vermişlerdir. %12’si ise bu ifadeye “Marka ve imaj konusunda kurumlar üstü profesyonel çalışmaların yapılmaması” olarak yanıt vermişlerdir. 44’ü “Bir bölgede yaşanan olumsuz bir olayın tüm ülkeye yönelik olumsuz imajın oluşmasını yol açması”, %1’i ise “Türk turizminin rakip ülkelerle kıyaslandığında sektörde yeni olması” yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre marka ve imaj konusunda yaşadığı sorunlar en fazla yurt dışında Şincan hakkında olumsuz imaj oluşturulmak istenmesi olarak görülmektedir.

Şincan Özerk Cumhuriyeti’nde turizm işletmelerinin teknolojik düzeyleri hakkında görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 10: Ülkemizdeki (Şincan Özerk Cumhuriyeti) turizm işletmeleri teknolojik olarak düzeyi

	N	%
İleri düzeydedir	8	8,0
Orta düzeydedir	60	60,0
Daha iyi olabilir	14	14,0
Oldukça geridir	18	18,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %8’i “Ülkemizdeki turizm işletmeleri gelişmişlik düzeyi nasıldır?” şeklindeki anket sorusuna “ileri düzeydedir” şeklinde yanıt vermişlerdir. %60’i ise bu

ifadeye “orta düzeydedir” olarak yanıt vermişlerdir. 14’ü“daha iyi olabilir”, %18’i ise “oldukça geridir”yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Ülkemizdeki(Şincan Özerk Cumhuriyeti) turizm işletmeleri gelişmişlik düzeyi nasıldır sorusuna yanıt olarak en fazla orta düzeydedir cevapladıkları görülmektedir.

Şincan turizminin gelişmesi için devlet tarafından yapılan yatırımlarla ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 11: Turizm yatırımları için devletin sağladığı teşvikler

	N	%
Elektrik, havagazı ve su ücretlerinde indirim	7	7,0
Haberleşme kolaylıkları	25	25,0
Yatırım indirimi	34	34,0
Kredi tahsisi	28	28,0
Diğer	6	6,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %7’si”Turizm yatırımları için devletin sağladığı teşvikleri” şeklindeki anket sorusuna“elektrik, havagazı ve su ücretlerinde indirim”şeklinde yanıt vermişlerdir. %25’i ise bu ifadeye “haberleşme kolaylıkları” olarak yanıt vermişlerdir. %34’ü“yatırım indirimi”, %28’i ise “kredi tahsisi”,%6’sı “diğer”yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Turizm yatırımları için devletin sağladığı teşviklerdendir sorusuna yanıt olarak en fazla yatırım indirimi cevaplayarak görülmektedir.

Turizm sektöründe iş etiği konusunda en çok sorun yaşanan alt sektörlerle ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 12: Turizm sektöründe iş etiği konusunda en çok sorun yaşanan alt sektör/sektörler

	N	%
Seyahat	16	16,0
Yiyecek içecek	27	27,0
Eğlence	40	40,0
Mağaza işletmeciliği	7	7,0
Ulaşım	10	10,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %16'sı "Turizm sektöründe iş etiği konusunda en çok sorun yaşanan alt sektör/sektörler sizce hangisidir/hangileridir?" şeklindeki anket sorusuna "seyahat" şeklinde yanıt vermişlerdir. %27'si ise bu ifadeye "yiyecek-içecek" olarak yanıt vermişlerdir. %40'ı "eğlence", %7'si ise "mağaza işletmeciliği", %10'u "ulaşım" yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Turizm sektöründe iş etiği konusunda en çok sorun yaşanan alt sektör/sektörler sizce hangisidir/hangileridir? sorusuna yanıt olarak en fazla eğlence cevaplayarak görülmektedir.

Turizm sektöründe en çok yaşanan iş etiğine aykırı davranışlarla ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 13: Turizm sektöründe en çok yaşanan iş etiğine aykırı davranışlar

	N	%
Yolsuzluk	21	21,0
Bilgi saklama	16	16,0
Ayrımcılık	36	36,0
Aldatıcı reklam	23	23,0
Tarihi eser	4	4,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %21'i "Turizm sektöründe en çok yaşanan iş etiğine aykırı davranışlar nelerdir?" şeklindeki anket sorusuna "yolsuzluk" şeklinde yanıt vermişlerdir. %16'si ise bu ifadeye "bilgi saklama" olarak yanıt vermişlerdir. %36'sı "ayrımcılık", %23'ü ise "aldatıcı reklam", %4'ü "Tarihi eser kaçakçılığı/yağmacılık" yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Turizm sektöründe en çok yaşanan iş etiğine aykırı davranışlar nelerdir? sorusuna yanıt olarak en fazla ayrımcılık cevapları görülmektedir.

Turizm işletmelerinin en çok yaşadığı sorunlar ile ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 14: Turizm işletmelerinin en çok yaşadığı sorunlar

	N	%
Nitelikli personel eksikliği	18	18,0
Turizm mevzuatının yetersizliği	25	25,0
Personelin yabancı dil eksikliği	19	19,0
Uluslararası rekabet gücünün yetersizliği	19	19,0
Turistik tesislerin belgelendirme esaslarının yetersizliği	11	11,0
Belge sahibi turistik işletmelerdeki denetim eksikliği	8	8,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %18'i "Turizm işletmelerinin en çok yaşadığı sorunlar nelerdir?" şeklindeki anket sorusuna "Nitelikli personel eksikliği" şeklinde yanıt vermişlerdir. %25'i ise bu ifadeye "Turizm mevzuatının yetersizliği" olarak yanıt vermişlerdir. %19'u "Personelin yabancı dil eksikliği", %19'u ise "Uluslararası rekabet gücünün yetersizliği", %11'i "Turistik tesislerin belgelendirme esaslarının yetersizliği" ve %8'i "Belge sahibi turistik işletmelerdeki denetim eksikliği" yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Turizm işletmelerinin en çok yaşadığı sorunlar nelerdir? sorusuna yanıt olarak en fazla Turizm mevzuatının yetersizliği cevapladıkları görülmektedir.

Şincan'daki yerel halkın turizm faaliyetlerine katılmalarının nedenleri ile ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 15: Şincan'daki yerel halkın turizm faaliyetlerine katılamaması

	N	%
Tatil kültürünün oluşmaması	31	31,0
Yeterli boş zamanın bulunmaması	14	14,0
Ekonomik yetersizlik	22	22,0
Teknolojik imkânların yetersizliği	22	22,0
Ulaşım sorunları	11	11,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %31'i “Şincan’daki yerel halkın turizm faaliyetlerine katılamamasının nedenler nelerdir?” şeklindeki anket sorusuna “Tatil kültürünün oluşmaması” şeklinde yanıt vermişlerdir. %14’ü ise bu ifadeye “Yeterli boş zamanın bulunmaması” olarak yanıt vermişlerdir. %22’si “Ekonomik yetersizlik”, %22’si ise “Teknolojik imkânların yetersizliği” ve %11’i “Ulaşım sorunları” yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Şincan’daki yerel halkın turizm faaliyetlerine katılamamasının nedenler nelerdir? sorusuna yanıt olarak en fazla Tatil kültürünün oluşmaması cevapladıkları görülmektedir.

Turizm sektöründe nitelikli personel istihdamı ile ilgili eksiklikler hakkında görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 16: Turizm sektöründe nitelikli personel istihdamı hakkında

	N	%
Turistik tesis işletmecileri nitelikli personele önem vermemektedir	18	18,0
Turizm eğitimi almış personel sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermemektedir	30	30,0
Nitelikli personelin işletmeye olan maliyeti yüksektir	25	25,0
Çalışma koşullarının zorluğu, sosyal güvence olmaması ve düşük maaşla çalışma	27	27,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %18’i “Turizm sektöründe nitelikli personel istihdamı ile ilgili olarak aşağıda verilen seçeneklerden hangisi bu hususla ilgili bir eksiktir?” şeklindeki anket sorusuna “Turistik tesis işletmecileri nitelikli personele önem vermemektedir.” şeklinde yanıt vermişlerdir. %30’u ise bu ifadeye “Turizm eğitimi almış personel sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermemektedir” olarak yanıt vermişlerdir. %25’i “Nitelikli personelin işletmeye olan maliyeti yüksektir” ve %27’si ise “Çalışma koşullarının zorluğu, sosyal güvence olmaması ve düşük maaşla çalışma” yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Turizm sektöründe nitelikli personel istihdamı ile ilgili olarak aşağıda verilen seçeneklerden hangisi bu hususla ilgili bir eksiktir? sorusuna yanıt olarak en fazla Turizm eğitimi almış personel sektörün ihtiyaçlarına karşılık vermemektedir cevapladıkları görülmektedir.

Şincan turizmini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen çevre sorunları ile ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 17: Sincan turizmini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen çevre sorunları

	N	%
Hava Kirliliği	25	25,0
Su Kirliliği	32	32,0
Görüntü Kirliliği	22	22,0
Doğal ve tarihi alanların tahrip edilmesi	21	21,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %25'i "Şincan turizmini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen çevre sorunları hangileridir?" şeklindeki anket sorusuna "Hava Kirliliği" şeklinde yanıt vermişlerdir. %32'si ise bu ifadeye "Su kirliliği" olarak yanıt vermişlerdir. %22'si "Görüntü kirliliği" ve %21'i ise "Doğal ve tarihi alanların tahrip edilmesi" yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara göre Şincan turizmini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen çevre sorunları hangileridir? sorusuna yanıt olarak en fazla su kirliliği cevapladıkları görülmektedir.

Şincan turizm sektöründe öncelikli geliştirilmesi gereken alanlar ile ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 18: Şincan turizm sektöründe öncelikli geliştirilmesi gereken alanlar

	N	%
Karayolu	29	29,0
Havayolu	27	27,0
Denizyolu	33	33,0
Demiryolu	11	11,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %29'u "Şincan turizm sektöründe öncelikli geliştirilmesi gereken alanı hangisidir?" şeklindeki anket sorusuna "karayolu" şeklinde yanıt vermişlerdir. %27'si ise bu ifadeye "havayolu" olarak yanıt vermişlerdir. %33'ü "denizyolu" ve %11'i ise "demiryolu" yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara Şincan turizm sektöründe öncelikli geliştirilmesi gereken alanı hangisidir? sorusuna yanıt olarak en fazla denizyolu cevapladıkları görülmektedir.

Olağanüstü durumların turizme etkisiyle ilgili görüşlerin incelendiği bu tabloda alanlara ait frekans ve yüzde dağılımları aşağıda belirtildiği gibidir.

Tablo 19: Aşağıdaki belirtilen olağanüstü durumların turizme etkisi

	N	%
Ekonomik kriz	12	12,0
Salgın hastalıkları	5	5,0
Doğal afetler	20	20,0
Terör	4	4,0
Siyasal istikrarsızlıklar	58	58,0
Beklenmeyen politik düzenlemeler	1	1,0
Toplam	100	100,0

Katılımcıların %12'si "Aşağıdaki belirtilen olağanüstü durumları turizme etkisi en çok olan hangisidir?" şeklindeki anket sorusuna "ekonomik kriz" şeklinde yanıt vermişlerdir. %5'i ise bu ifadeye "salgın hastalıklar" olarak yanıt vermişlerdir. %20'si "doğal afetler", %4'ü ise "terör", %58'i "Siyasal istikrarsızlık" ve %1'i "Beklenmeyen politik düzenlemeler" yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtlardan hareketle katılımcılara Aşağıdaki belirtilen olağanüstü durumları turizme etkisi en çok olan hangisidir? sorusuna yanıt olarak en fazla siyasi istikrarsızlık cevapladıkları görülmektedir.

4.8. Anketin İncelenmesi ve Değerlendirme

Tüm anket sorularıyla turizm sektörünün ve faaliyetlerinin belirli ilerlemeler kat etmesi ve dinamizmi yakalayabilmesi için belirli süreçler gerekmektedir ve belirli alanlardan yararlanılmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve değişen çağın gelişmelerini takip ederek her gün daha ileriye gitme parolasıyla ilerleme bizi turizm sektöründe başarıya ulaştıracak en önemli unsurlardandır. Ayrıca iletişim gücü, çağın verdiği materyal gelişimi ve eğitim de kişiler arasında oluşan sosyalleşmeyi olumlu etkileyecektir. Bu yüzden turizm ile ilgili eğitim veren örgün ya da yaygın eğitim kurumlarında kişilere verilen eğitimin düzeyinin gerçekten turizm etkinliklerini olumlu yönde etkileyecek şekilde olması gerekmektedir. Eğitim sisteminde uygulanan planların ve çabaların bu doğrultuda tekrar gözden geçirilmesi gerektiği ve eksiklerin giderilmesi konusunda nasıl adımlar atılabileceği konusunda alanında uzman kişilerden yardım alınarak yeni ve çağdaş planlar oluşturulmalıdır. Turizmde ulaşım olmazsa olmaz öğeler arasında bir

diğer göze çarpan durum olmuştur. Ulaşımın sorunsuz ve kusursuz bir şekilde işlemesi memnuniyeti arttıracığından teknolojinin tüm gelişmelerinden faydalanarak modern yollar, modern tesisler ve modern limanlar yapılmalıdır. Bu sayede ulaşım daha konforlu ve tatmin edici olacağı için turistler memnun olacaktır ve turizm şehirlerinin oluşması hususunda olumlu reklamlar yapılma imkânı doğacaktır. Olumlu reklam oluşabilmesi için o bölgeye gelen turistlerin rahat bir tatil geçirmesi en önemli olgulardan biridir. Rahat bir tatil için olmazsa olmazlardan biri de sağlıklı ortamlar ve dengeli bir şehirdir. Sağlıklı ortam içeriğinde nezih, titiz ve düzenli ortamlar ve sağlığı tehdit etmeyen mekânlardan oluşur. Ayrıca çevre kirliliğinin en aza indirilmesi de insan sağlığı için çok önemli durumların başında gelir. Bu bilinçte yola çıkıldığında su, hava ve görüntü kirliliği önlenmeli daha güzel bir çevre daha sağlıklı bir yaşam sunulabilmelidir.

Turizm etkinliklerinin ülke içinde gelişimi sadece özel kuruluşların çabalarıyla belli bir yere gelebilmektedir. Bu hususta mevcut diplomasi ve kamu kurumlarının da hem ekonomik hem de fikişsel yardımlar yapması hususunda elini taşın altına koyması gerekmektedir. Ülke içinde açılan ya da hizmet sektöründe belirli bir zamandan beri var olan turizm şirket ve kuruluşlarına gerekli ekonomik katkıları yapmaları, vergi muafiyeti ya da indirimi gibi uygulamalarda bulunmaları, yeni yerler tahsis etmek ya da var olan yerlerin daha kullanışlı hale gelebilmesi açısından gerekli yardımları yapmaları gerekmektedir. Bu durum hem ülke kalkınmasını sağlayacak hem de ülkenin imajını arttıracaktır.

SONUÇ

Turizm, dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan geziler ve bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, planların ve yapılan çalışmaların tümüdür. Turistlik gezi süreçleri sadece belli bir bölgeden başka bir bölgeye günlük, haftalık yer değiştirme sürecinden ziyade ekonomik, toplumsal, kültürel ve kapsamlı bir fayda sağlayan bir iletişim içinde olmalıdır. Turizm ile insanlar hem diğer ülkelerin, hem kendi ülkelerinde yaşadıkları bölgenin dışındaki güzelliklerin, hem de geçmişte yaşamış olan insanların bırakmış oldukları kültürel mirasın özelliklerine dikkat ederek, gelecek kuşaklara daha yaşanılabilir bir dünya bırakmanın gerekliliğine inanarak hayata farklı açılardan görebilirler. İşte bu durumlar göz önüne alınarak turizm faaliyetleri her ülke için ayrı önem teşkil etmektedir.

Turizmin gelişim evresinde ise önemli olan öncelikler: dinlenmek, eğlenmek, gezmek, görmek, bilgi ve görgüsünü arttırmak maksadıyla yurt içi veya yurt dışında yapılan gezilerdir. Bu yüzden turizm çeşitli maksatlara göre değişik sahaları içinde barındırır. Eğlence, spor, dini, ticari, iş, doğa, otomobil, keşif gibi alanlarda bu etkinlikler görülmektedir.

Turizm etkinliklerinin sürekli ve daha yaygın yapılmasında en önemli etkenlerin başında konforlu ulaşım olanaklarının pozitif yönde artması görülmektedir. Bunların yanı sıra kısa zamanda herkesin tatil yapmasını sağlayan toplumsal gelişmeler: oteller, moteller, tatil köyleri, yayla evleri ve kamp yerleri inşa ederek ya da var olanları geliştirerek gittikçe çoğalmıştır. Turistlerin barınmaları ve rahat bir biçimde konaklamasını ve güvenli bir biçimde zaman geçirmesini sağlayan bu tesislerin konforlu olmasına, personelinin tecrübe konusunda yetkin olmasına ve güler yüzlü tavırlar içinde davranışlarını sergilemesine dikkat edilmelidir. Çünkü turizm faaliyetlerinde bulunan kişilerin insan olduğu göz önüne alındığında, kişilerin mutlu olabilmesi için dikkat edilmesi gereken şeyler o kişileri memnun eden niteliklerdir.

Ekonomilerde yatırımların belli merkezlerde yoğunlaşması bu bölgeleri metropoliten bölge haline getirmiş ve bölgeler arası dengesizliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dünya'nın gelişmiş veya gelişmekte olan birçok ülkesinde olduğu gibi Çin Halk Cumhuriyeti, Şincan Eyaleti'nde de bölgeler arası ekonomi dengesizlikleri yaşanmaktadır. Şincan eyaletinde bölgeler arası ekonomik dengesizliklerin meydana

gelmesi bu durumun giderilmesi ve aradaki düzensizliğin ve stabil olmayan durumun düzeltilmesi adına bazı politika uygulamalarına yönelmiştir. Bölgeler arası farklılıkları ortadan kaldırmak için uygulanan bölgesel kalkınma politikaları, geri kalmış bölgelerdeki sosyo-ekonomik dengesizlikleri gidermek amacını taşımaktadır.

Turizmde var olan stabil olmayan ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri gidermek adına kalkınma politikaları önem kazanmaktadır. Bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesinde; tarım sanayi ve turizme ivme kazandıracak ilgili faaliyetleri için yeterli kaynak ve imkâna sahip olmayan, buna karşılık zengin bir turizm potansiyeline sahip bölgelerde turizm önemli rol oynamaktadır. Genel anlamda ülke kalkınmasında turizm tek başına yeterli bir sektör olmasa da diğer sektörleri etkilemesi açısından önemli bir yere sahiptir. Bu noktada turizm yardımcı bir sektör olarak kalkınmaya hız kazandıracak ve kalkınmayı tamamlayacak öneme sahiptir.

Dünyadaki toplam turizm gelirleri pastası her geçen gün alternatif turizm ürünlerinin arzı ile daha fazla artan bir rekabete konu oluyorken farklı bölgeler bakımından ayrı ve değerli turistik çeşitlilik gösteren yapıya sahiptir. Şincan Özerk Bölgesi'nin gerek turizm politikaları gerekse toplum katında turizm bilincinin yeteri kadar yerleşmediğini söyleyebiliriz.

Merkezi idare, yerel yönetimler ve sektör temsilcileri arasındaki koordinasyonsuzluk ilerleyen dönemde turizm ve tanıtım faaliyetlerini daha da zor bir hale sokacağını söyleyebiliriz. Şincan Özerk Bölgesi'nin tek tek bölgelerini turizm markası olabileceği potansiyele sahip olduğunu söylemek de zordur. Bu potansiyele sahip olan bazı bölgeler de Kaşgar, Taklamalan Gölü ve Urumçi gibi söz konusu eksikliklerden dolayı şu anki turizm olanaklarından ileri gitmemektedir.

Ayrıca, bu çalışmada Şincan Özerk Bölgesi'nin vatandaşlarına yapılan anket uygulaması ile sektördeki işletmecilerin ve yöre halkının bölge turizmi konusunda ve turizmin bölge ekonomisindeki katkısı hususundan düşüncelerinin tespitine çalışmıştır.

Anket sonuçlarına göre Şincan Özerk Bölgesi'nde gelişebilecek birçok alternatif turizm potansiyeli olduğu fakat daha fazla yatırım ve yerel yönetimlerin işbirliği ile turizmin aktif hale gelebileceği belirtilmiştir. Ankete katılanların turizmin bölge ve ülke ekonomisine katkısı nedir sorusuna verdikleri cevap öncelikli olarak döviz girdisi olarak vermişlerdir.

Ayrıca turizm konusunda gerek bu sektörde faaliyet gösterenleri gerekse de toplumun turizm konusunda gerekli hassasiyete sahip olmadığı açıktır. Tahminimiz bu sonucun

Sincan Bölgesi'nin geneli içinde geçerli olduğu yönündedir. Turizm sadece döviz girdisi olarak ele alınması sektörün de kendi kendini darbelemesine neden olmaktadır. Çalışmanın teorik kısmında ele alınan turizmin bölge ekonomisine katkısının olumlu olduğu ve bölgeler arası dengesizliğin giderilmesinde önemli bir rol oynadığının belirtildiği ve bulgularını uygulayan anketler ile bir kez daha doğruluğu ispatlanmıştır. Kalkınma süreçleri ülkelerin ekonomik ve hizmet alanlarında nasıl daha öteye gidilebileceğini sağlayan etkinlikleri sunmaktadır. Kalkınma süreçlerine başlamadan önce önemli olan hususların başında iyi bir raporlama ve plan aşaması öne çıkmaktadır. Planlama ve raporlama sayesinde sürece başlamadan önce geçmiş deneyimlerden, deneyimli kişilerden, var olan turizm etkinliklerini sağlayan yapıların durumundan, turizm faaliyetlerinden bu etkinliklere katılanların beklentisi, göz önüne alınmalıdır. Daha sonra yapılacak olan işlem ise bu veriler ile yola çıkarak ekonomik imkânların ve eldeki malzemelerin yardımıyla en iyi kalkınma aşamasını nasıl yapabileceğini uygulama aşamasıdır. Uygulama, sahada yapılacak aşamaların performansla dönük halidir. Bu performans ile eksik olan ya da henüz daha ele alınmamış ve kalkınmayı sağlayacak olan turizm uygulamasını gerçekleştirmiş olacaktır. Uygulamalar sonunda ise değerlendirmeleri gerçekçi ve sağlam bir süzgeçten geçirerek, eleştirerek ve eksikleri tekrar görerek bu eksikleri giderme aşamasına geçilecektir. İşte uygulamada olan kalkınma planının özellikleri bu araştırmada incelenmiştir ve faydaları, getirileri ortaya koyulmuştur.

Turizmin gelişimi için neler yapmalı ve incelediğimiz coğrafyada nasıl etkinlikler ile daha öte bir ekonomi, daha öte bir turizm oluşabilir hususunda öncelikle bölgelerin genel tanıtımı ve özellikleri ile daha sonra onların var oldukları zenginlikleri sunarak araştırmanın genel yapısı oluşturulmuştur. Daha sonra ise ele aldığımız turizm faaliyetlerini, turizmin genel anlamı ve ulaşması gereken hedefleri doğrultusunda nasıl ileri getirilebilir hususunda var olan diğer araştırmalar ve planlar gözden geçirilmiş ve yorumlanmıştır. Kalkınma planları içinde Uygur Özerk Bölgesine yönelik yapılacak olan kalkınma planı ile Türkiye'de yapılan kalkınma planları arasında olan ilişkilerin, benzerliklerin, farklılıkların neler olduğuna dair düşünceler göz önüne alınarak bir değerlendirme yapılmıştır.

Şincan Özerk Bölgesinin ekonomik olarak kalkınmasında tek etkili sektör olmasa da yatırım yapıldığı takdirde kalkınmanın öncü sektörlerinden birisi olabilecek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kalkınmanın hangi yollarla yapılacağı, bölgenin ana değerlerinin ve

diğer özelliklerinin sunulması ve bu değer ve özelliklerin nasıl daha iyi sunulabileceği aşaması önemli olduğu ortaya konulmuştur.

Uygur Özerk Bölgesi'nin turizm, ticaret, ekonomi konularında birbiriyle iç içe ve bağlantılı hareket edildiği sürece her geçen gün daha iyi yerlere gelecektir düşüncesi uygulamada ne kadar da etkili olabileceği, bu bölgede yapılan uygulamaların verdiği faydalarla ve kalkınmalarla fark edilmektedir. Bu açıdan bölgesel ya da yurt çapında uygulanan uygulamalardan fayda alabilmek için yapılan uygulamaların her aşamasında bilirkişilerden, uzman kadrolardan, bölgeye yurt dışından ya da yurt içinden gelen halktan ve bu süreçte daima iç içe olan kişilerden anketler yoluyla ya da diğer görüş elde edebilme yollarıyla görüşleri alınarak eksikler giderilmelidir. İşte bu yapılan tüm süreç bölge kalkınmasının gerçekten kısa sürede meyveler vermesini sağlayacaktır. Tabi bu aşamada yapılacak olan ekonomik teşebbüslerin fonlar ve ekonomik kalkınma planlaması dâhilinde sağlayacağı yardımlar yoluyla, uygulamaların daha kısa zamanda olumlu sonuçlar vereceği aşikârdır. Tüm yapılan süreçler koordineli yapıldığında bahsettiğimiz kalkınma sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- 2009 Yılı Sunumu "Ülkemizde Alternatif Turizmin Geliştirilmesi", . (2009). TANITMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Apan, A. (2004). Bölge Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 13(4), 39-58.
- Arhologiyе, Ş. P. A. (2001). Şincangning Yerlik Tarihi *Şincan Üniversitesi Neşiriyatı*, 7 . Baskı, Urumçi.
- Arık, D. (2005). *Hristiyanlaştırılan Türkler (Çuvaşlar)* (Vol. 6): Aziz Andaç.
- Atalay, B. (1985). Kâşgarlı Mahmud, Divanı Lügati't-Türk Tercümesi. *C.1*, 2. Baskı, Ankara.
- Au, C.-C., & Henderson, J. V. (2006). Are Chinese cities too small? *The Review of Economic Studies*, 73(3), 549-576.
- Avcıkurt, C. (2003). Turizm Sosyolojisi. *Detay Yayıncılık Ankara*.
- Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları. (2003). *Ankara*.
- Azizi, S. (1998). Satuk Buğra Han. *Ocak Yayınları, Ankara*.
- Baum-Snow, N. (2007). Did highways cause suburbanization? *The Quarterly Journal of Economics*, 775-805.
- BENDALL, S. (1977). The mint of Trebizond under Alexius I and the Gabrades. *The Numismatic Chronicle* (1966-), 126-136.
- Berber, M., & Çelepçi, E. (2005). Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Sempozyumu-13-14 Ekim, 2005*, 149-150.
- Brown, L. (2004). The Gap in GAAP: Brinding the Accountants Standarts Gap In China. *January 2004*.
- Bughra, M. I. (1998). Sherqiy Türkistan Tarixi [East Turkistan History] *İstanbul*.
- Buğra, M. E., Alptekin, İ. Y., & Sebri, M. (1991). Central Asia Survey. *10*, 4
- Caldwell, J. C. (1975). The containment of world population growth. *Studies in family planning*, 429-436.
- Center, E.-W. (2004). Demographics and Development in Xinjiang after 1949.
- Changrong, L. (2000). Holiday tourism (December 22). *China Toursim News*((December 22)).
- Chen, J. J., & Cheng, P. (2007). Corporate governance and the harmonisation of Chinese accounting practices with IFRS practices. *Corporate Governance: An International Review*, 15(2), 284-293.
- Chen, M., Liu, W., & Tao, X. (2013). Evolution and assessment on China's urbanization 1960–2010: under-urbanization or over-urbanization? *Habitat International*, 38, 25-33.
- Chen, X. (2012). *Social protest and contentious authoritarianism in China*: Cambridge University Press.
- China National Tourism Administration (CNTA) Yearbook of China Tourism Statistic (2000-2001).
- Chu, W. D. (1966). *The Moslem rebellion in northwest China, 1862-1878: a study of government minority policy* (Vol. 5): Walter de Gruyter.
- Çakıroğlu, D. (1996). Çin Halk Cumhuriyeti. *İstanbul, İgeme Araştırma ve Geliştirme Başkanlığı*.
- Çalt, G. (2005). Bölgeselleşme ve Avrupa Birliği’nin Bir Aracı Olarak Bölge Kalkınma Ajansları. *Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, Bildiri Metinleri*, 3-7.

- Çandarlıoğlu, G. (1984). Uygur-Çin İktisadî Münasebetleri (At-İpek Alışverişi)(744-840). *Tarih Dergisi*(34), 73-80.
- Çepni, S. (2007). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş: Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çin Devlet Turizm İdaresi Yayını. (2009).
- Değertekin, E. A. (2009). “Çin Sermaye Yapısı”. *Sermaye Piyasasında Gündem* 78.
- DEMİRCİ, A. G. (2003). “Bölgesel Kalkınma Ajansları”. *Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi, Yıl.4, Sayı.15*.
- DERE, K. G. (2010). İzmir İli Alaçatı Beldesinde Sörf Sporü Örneğinde, Spor ve Spor Yerleri Üzerine Bir Araştırma. *Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- DOĞANER, S. (1992). Türkiye'nin yat limanları. *İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü, Bülten*(9), 183-206.
- Doğru, M. (2000). Fen Bilgisi Öğretiminde Kullanılan Yöntemlerle Karşılaşılan Sorunlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. *Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Eberhard, W. (1943). Eski Çin Kültürü ve Türkler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1*(4), 19-29.
- Ebrey, P. B. (2010). The Cambridge Illustrated History of China. *Cambridge University Press*.
- Ekrem, N. H. (2003). *Çin Halk Cumhuriyeti dış politikası, 1950-2000: ASAM*.
- Emet, E. (2008). *Doğu Türkistan Uygur Ağızları: Türk Dil Kurumu Yayınları*.
- Envanteri, A. T. (1997). Antalya Turizm İl Müdürlüğü.
- Erdal, A. (2012). Yat limanı işletmeciliğinde algılanan hizmet kalitesi faktörlerinin tekrar tercih etme niyeti, tavsiye etme niyeti ve genel memnuniyet düzeyi üzerindeki etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 23*(1), 19-32.
- Eser, Z. (2000). ‘Türkiye’de Turizmin Çeşitlendirilmesi İnanç Turizminin Geliştirilmesi, Bakanlığı İlişkin Öneriler’. *1. Ulusal Türkiye Semp, (2-3 Kasım 2000), Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü Yay., 421-438, İzmir*.
- Esin, E. (1978). İslâmiyet'ten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslâm'a Giriş (Türk Kültürü El Kitabı). *İstanbul*.
- Evliyaoğlu, S. (1996). Türkiye Turizm Coğrafyası. *Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları*.
- Folio, C. C. M. (1967). Central Intelligence Agency: Oct.
- Frank, A. (2001). "Review of The Great Divergence". *Journal of Asian Studies*(Cambridge University Press)(60 (1): 180–182).
- Ginsburgs, G. (1983). *The citizenship law of the USSR* (Vol. 25): Brill.
- Go, J. (1999). Seyahatçilik İktisadının Terekiyatı. *Jenhua Neşriyatı*.
- Go, J. (2001a). Seyahat İdaresi, Seyahat Yetekçiliği Üçün Asasiy Bilim. *Seyahat Maaripi Neşriyatı, 2. Baskı, Urumçi*.
- Go, J. (2001b). Seyahetining 2015-2020 Yılğıça Bolğan Nişani Programmisi. *Çin Devlet Turizm İdaresi Yayını*.
- Go, J. (2003). Dövlət Seyahet İdaresi. *Seyaher Tekiürup Tetkik Kiliş İlmiy Jörnili*.
- Gorbunov, A. P. (1993). "Geocryology in Mt. Tianshan". *PERMAFROST: Sixth International Conference. Proceedings. July 5–9, Beijing, China , South China University of Technology Press*.
- GÖRMÜŞ, Ş. (2010). “Türkiye’ye Yönelik Turizm Talebini Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Yöntemiyle Analiz Edilmesi”. *11. Ulusal Turizm Kongresi Kuşadası*(s. 44-57).
- Guosheng, Z. (2008). Chinese migrant workers’ citizenization: the research perspective of social cost, Beijing *People’s Publishing House*.

- GÜLER, Ş. (1978). TURİZM SOSYOLOJİSİ. *TURİZM VE TANITMA BAKANLIĞI ANKARA*.
- Günay, U. T. (2006). Türklerin Tarihi -Geçmişten Geleceğe-. *Ankara: Akçağ Yayınları*, s. 193.
- Güzel, F. (2010). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: İnanç Turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, C, 2, 2*.
- Habibullah, A. (2000). Uygur Etnografyası. *Şincan Halk Neşriyatı, Urumçi*.
- Hadley, N. (1997). China: the Silk Route. *Cadogan, London*.
- Han, E. (2010). Boundaries, Discrimination, and Interethnic Conflict in Xinjiang, China. *International Journal of Conflict and Violence, 4(2)*, 244-256.
- Hann. (2008). Community matters in Xinjiang 51/52.
- İZGİ, Ö. (1984). Çin İle Batı Arasındaki İpek Yolları (8. Yüzyıla Kadar). *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*(Sayı 21).
- Jiasheng, F., Guangwen, M., & Suluo, C. (1956 and 1981). Weiwuer Shiliao Jianbian [Short Collections of Uyghur Historical Materials]. *Beijing: Minzu Chubanshe*.
- Jingya, Z. (2010). "China unveils 12th Five-Year Plan". *CNTV. Retrieved December 22, 2010*.
- Julyan, R. H. (1984). Mountain names. *Mountaineers Books*, p. 199.
- KARASAR, N. (1994). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 8. baskı. *Nobel Yayın Dağıtım Ankara*.
- King, G., & Zeng, L. (2001). Logistic regression in rare events data. *Political analysis, 9(2)*, 137-163.
- KORUYAN, N. (2001). Turizmde Vizyon. *Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği'nin 3 Aylık Yayın Organı, Yıl: 1 Sayı: 2*.
- Kültür, T., & Bakanlığı, T. (2007). Türkiye Turizm Stratejisi (2023) ve Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007-2013). *TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara*.
- Lehmann, J.-P. (2011). Turkey's 2023 Economic Goal in Global Perspective: EDAM Discussion Paper Series.
- Lew, A. A. (1987). The history, policies and social impact of international tourism in the People's Republic of China. *Asian Profile, 15(2)*, 117-128.
- Little, S., & Eichman, S. (2000). *Taoism and the Arts of China*: Univ of California Press.
- Liu, S., Xia, X., Yang, L., Shen, M., & Liu, R. (2010). Polycyclic aromatic hydrocarbons in urban soils of different land uses in Beijing, China: distribution, sources and their correlation with the city's urbanization history. *Journal of Hazardous Materials, 177(1)*, 1085-1092.
- Liu, X. (2001). Migration and settlement of the Yuezhi-Kushan: Interaction and interdependence of nomadic and sedentary societies. *Journal of World History, 12(2)*, 261-292.
- Liu, Y., He, S., Wu, F., & Webster, C. (2010). Urban villages under China's rapid urbanization: unregulated assets and transitional neighbourhoods. *Habitat International, 34(2)*, 135-144.
- Mallory, J. P., & Mair, V. H. (2000). *The Tarim Mummies: Ancient China and the Mystery of the Earliest Peoples from the West, with 190 illustrations, 13 in color*: Thames & Hudson.
- Mark, S. (1979). The People's Republic of China: A documentary History of Revolutionary Change: New York, Monthly Review Press.

- Millward, J. A. (2007). Eurasian crossroads: a history of Xinjiang. *The China Quarterly*, 191, 755-791.
- Mughal, M. A. Z. (2013). Pamir Alpine desert and tundra.
- Özden, D. (2004). "Uygur Karızlarına Yolculuk" *Kaynak Yayınları*.
- Özden, D. (2008). "Uygur Karızları". *Kültür Bakanlığı*.
- Özden, D. (2010). "Turfan Karız Cenneti" *Yolculuk Yayınları*.
- Özgüç, N. (1998). Turizm Coğrafyası, Özellikler, Bölgeler,. *Çantay Kitabevi, İstanbul*.
- Özşahin, E. (2010). ANTAKYA'DA (HATAY) YER SEÇİMİNİN JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER VE DOĞAL RİSK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 13(23).
- Pagels, E. (2013). The Gnostic Gospels. *Hachette UK*, p. 163.
- PAPUR, T. (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*(2(9), 473- 492).
- Patricia, E. (2006). The Cambridge Illustrated History of China. *Cambridge University Press*, 227–228.
- Peng, S. (2005). The harmonization of Chinese accounting standards with international accounting standards: An empirical evaluation.
- Phan, G. (2011). China's Wen delivers key targets of its development. *International Business Times*, <http://hken.ibtimes.com> (date of access: 30.03. 2011).
- Pletcher, K. (2011). The History of China. *Britannica Educational Publishing*, p. 35.
- Raj, R., & Morpeth, N. D. (2007). *Religious tourism and pilgrimage festivals management: An international perspective*: CABI.
- Raporu, D. S. (2013). Deniz Ticaret Odası,(2014). *İstanbul ve Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz Bölgeleri Deniz Ticaret Odası, İstanbul*.
- Richards, G. (2007). *Cultural Tourism: Global and local perspectives*: Routledge.
- SARGIN, S. (2006). Yalvaç'ta İnanç Turizmi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16(Sayı: 2, 3-5).
- SEZGİN, O. M. (1995). Genel Turizm. *Tütibay Yayınları, Ankara*.
- Shan, J., & Wilson, K. (2001). Causality between trade and tourism: empirical evidence from China. *Applied Economics Letters*, 8(4), 279-283.
- Shao, L., Stattegger, K., Li, W., & Haupt, B. J. (1999). Depositional style and subsidence history of the Turpan Basin (NW China). *Sedimentary Geology*, 128(1), 155-169.
- Starr, S. F. (2004). *Xinjiang: China's Muslim Borderland*: M.E. Sharpe.
- Sun, D. (2002). Chinese Architecture The Qing Dynasty (English Ed. ed.). *Yale University Press*, 335–338.
- Şincan Uygur Optonom Rayonunun Seyahet Terakiyat Nişani Programmisi. (2003). *Urumçi*, s. 14.10.
- Şincang Maarip Neşriyatı (2001). *Coğrafya*, 8. Baskı.
- Tarhan, M. T. (2002). Ön Asya Dünyasında İlk Türkler, Kimmerler ve İskitler. *Türkler, Yeni Türkiye Yayınları, C, 1*, 597-607.
- Tarsus Müzesi ve Ören Yerleri (2001). *İçel Valiliği İl Kültür Müdürlüğü*.
- Theobald, W. F. (1998). Global Tourism (2nd ed.). *Oxford [England]: Butterworth-Heinemann*, pp. 6–7.
- Timothy, D. J., & Boyd, S. W. (2006). Heritage tourism in the 21st century: Valued traditions and new perspectives. *Journal of heritage tourism*, 1(1), 1-16.
- Tursun, N. (2008). *The Formation of Modern Uyghur Historiography and Competing Perspectives toward Uyghur History*. Paper presented at the China and Eurasia Forum Quarterly.

- Türklerin ve Türkiye'nin Tarihi Ansiklopedisi. (1981). *Milliyet Yayınları*.
- Twitchett, D., & Wechsler, H. J. (1979). Kao-tsung (reign 649–83) and the empress Wu: the inheritor and the usurper. *The Cambridge History of China*, 3(pt 1), 242-289.
- Van Dam, R. (2002). *Kingdom of snow: Roman rule and Greek culture in Cappadocia*: University of Pennsylvania Press.
- Waley, S. Cohen fort he role of exiled officials in promitting interest of Xinjiang.
- Walton, G. (2001). *China's golden shield: corporations and the development of surveillance technology in the People's Republic of China*: Rights & Democracy.
- Wang, X. (2015). China General Social Survey 2009.
- Whitfield, S. (2004). *The Silk Road: trade, travel, war and faith*: Serindia Publications, Inc.
- Wilkinson, E. P. (2000). *Chinese history: a manual* (Vol. 52): Harvard Univ Asia Center.
- Wong, A. (2010). "China to further strengthen HK's role in 12th Five-Year Plan". *International Business Times*, Retrieved December 22.
- Yau, O. H. (1988). Chinese cultural values: Their dimensions and marketing implications. *European journal of Marketing*, 22(5), 44-57.
- Yavuz, N. Ç. (2006). Türkiye'de turizm gelirlerinin ekonomik büyümeye etkisinin testi: yapısal kırılma ve nedensellik analizi.
- Ye, S. (2006). *China Candid*: Berkeley, CA: University of California Press.
- YENEN, Ş. (1998). Anadolu Destanı Türkiye Gezi Rehberi. *İstanbul*.
- YEŞİLTAŞ, M., & ÖZTÜRK, İ. BÖLGESEL KALKINMA ÇERÇEVESİNDE ALTERNATİF TURİZM FAALİYETLERİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME: SİVAS ÖRNEĞİ.
- Yixing, Z., & Haibo, Y. (2004). “Restructure of China’s Urban Population”. *City Planning Review*, pp: 6.
- Yixing, Z., & Ma, L. J. (2003). China's urbanization levels: reconstructing a baseline from the fifth population census. *The China Quarterly*, 173, 176-196.
- YÜCEL, C. (2005). Dünya’da Kar Turizmi ve Türkiye. *TÜRSAB AR-GE Departmanı*.
- Zhang, Y. (1990). Luyou Jingji Gongzuo Shouce (Handbook for Tourism Economy). *Beijing: China Cyclopedia Publishing House*.

Elektronik Kaynaklar

- 2015 Index of Economic Freedom. Retrieved 15.09.2015, from <http://www.heritage.org/Index/Country/China>
- The 2023 targets in the economy: (Turkish). Habertürk. January 23, 2011. Retrieved 23.05.2015, from <http://www.haberturk.com/ekonomi/makro-ekonomi/haber/594402-iste-ekonomide-2023-hedefleri>
- Ahiler Kalkınma Ajansı, Kapadokya’da Turizm Yatırım Olanakları. Retrieved 14.10.2015, from <http://investinnevsehir.com/assets/ilgilidosyalar/dokuman%20merkezi/turizmyatirimolanaklari.pdf>
- The Central People’s Government of the People’s Republic of China. Retrieved 06.10.2015, from http://www.gov.cn/test/2005-08/11/content_27116.htm
- China National Tourism Administration, 2015. Retrieved 16.09.2015, from <http://en.cnta.gov.cn/>
- China National Tourist Office. Retrieved 29.09.2015, from <http://www.cnto.org>
- The China Perspective. Retrieved 21.08.2015, from <http://thechinaperspective.com/topics/province/xinjiang-province/>
- China Travel. Retrieved 29.11.2014, from <http://travel.china.com/cm>
- China Travel and Tourism Press" (in Chinese). Retrieved 17.10.2015, from <http://www.cttp.net.cn/>
- Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Retrieved 02.07.2015, from <http://www.canakkalekulturturizm.gov.tr/TR,70445/troya-hazineleri-yuzyil-sonra-ait-oldugu-topraklarda.html>
- Çin 12. Kalkınma Planı elektronik kaynak. Retrieved 23.10.2015, from <http://www.kpmg.com/cn/en/issuesandinsights/articlespublications/publicationseries/5-years-plan/pages/default.aspx>
- Deniz Turizmi, “Deniz Turizminin Dünü, Bugünü ve Sürdürülebilirliği”. Retrieved 24.05.2015, from http://www.denizticaretodasi.org.tr/Shared%20Documents/Deniz%20Ticareti%20Dergisi/nisan_ek_15.pdf
- Eastday Travel Retrieved 15.12.2014, from <http://www.travel.eastday.com>
- Frigya Kültür Bölgesi Retrieved 05.09.2015, from <http://www.afyonkulturturizm.gov.tr/TR,63478/frig-vadisi.html>
- İhracatı Geliştirme Merkezi. Retrieved 02.10.2014, from http://www.igeme.org.tr/Arastirmalar/ulke_sek/index.cfm?sec=ara
- İpekyolu Turizm Koridoru. Retrieved 04.10.2015, from <http://ipekyolu.turkishdelighttours.com>
- Sohu Business. Retrieved 25.12.2014, from www.business.sohu.com/7214/article20/64/472,17.01.02
- T.C. Kalkınma Bakanlığı 10. Kalkınma Planı. Retrieved 28.04.2015, from <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf>
- T.C. Kalkınma Bakanlığı GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı. Retrieved 25.09.2015, from http://www.gap.gov.tr/site-icerik/gap_bolgesi_turizm_master_plani.aspx
- T.C. Kalkınma Bakanlığı GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı. Retrieved 03.11.2015, from

- http://www.gap.gov.tr/dosya_ekleri/pdf/GAP_TURIZM_PLAN_KARARLARI.pdf
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Av Turizmi. Retrieved 18.07.2015, from <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9874/av-turizmi.html>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, GAP turizm Envanteri ve Turizm Geliştirme Planı. Retrieved 20.08.2015, from <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,10160/gap-turizm-envanteri-ve-turizm-gelistirme-plani.html>
- Tabulation of the 2010 Census of the People's Republic of China". China Statistics Press. Retrieved 24.10.2015, from <http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/censusdata/rkpc2010/indexch.htm>
- Temple of Athena at Troy. Retrieved 06.06.2015, from <http://www.goddess-athena.org/Museum/Temples/Troy/>
- Tourism Strategy of Turkey – 2023. Retrieved 10.11.2015, from <http://www.kulturturizm.gov.tr/genel/text/eng/TST2023.pdf>
- Travel and Tourism. Retrieved 14.12.2014, from https://www.dmoz.org/Regional/Asia/China/Travel_and_Tourism
- Travel China Guide, Emin Minaret (Su Gong Ta). Retrieved 10.10.2015, from http://www.travelchinaguide.com/attraction/xinjiang/turpan/emin_tower.htm
- Türkiye 2023 turizm stratejileri. Retrieved 20.07.2015, from www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/03/20070302-17-1.doc
- Türkiye Turizm Stratejisi-2023 Taslak Raporu Genel Değerlendirmesi. Retrieved 15.11.2015, from http://www.izto.org.tr/portals/0/iztogenel/dokumanlar/turkiye_turizm_stratejisi_2023_n_saricay_26.04.2012%2022-06-33.pdf
- Uygur Devleti (745-840). Retrieved 20.05.2015, from <http://aygunhoca.com/tarih/35-tarih-konular/1646-uygur-devleti-745-840.html>
- Uygurların Medeniyete Katkıları. Retrieved 14.10.2015, from <http://akademiye.org/tr/?p=291>
- Uygurların Türk Tarihindeki Yeri Ve Önemi. Retrieved 06.08.2015, from <http://akademiye.org/tr/?p=156>

ÖZGEÇMİŞ

AISHAN Zuluıpyamu 15.01.1987 yılında Çin'in Kumul şehrinde doğdu.Liseyiaynı şehirde 1. Orta Okulunda tamamladı. 2007 tarihlerinde başladığı Kırgızistan Yusuf Balasagun Uluslararası Üniversitesi'nde Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 2011 yılında mezun oldu. 2012 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm işletmeciliği Anabilimdalı'nda yüksek lisans eğitimi almaya başlamıştır. Halen aynı bölümde yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir.